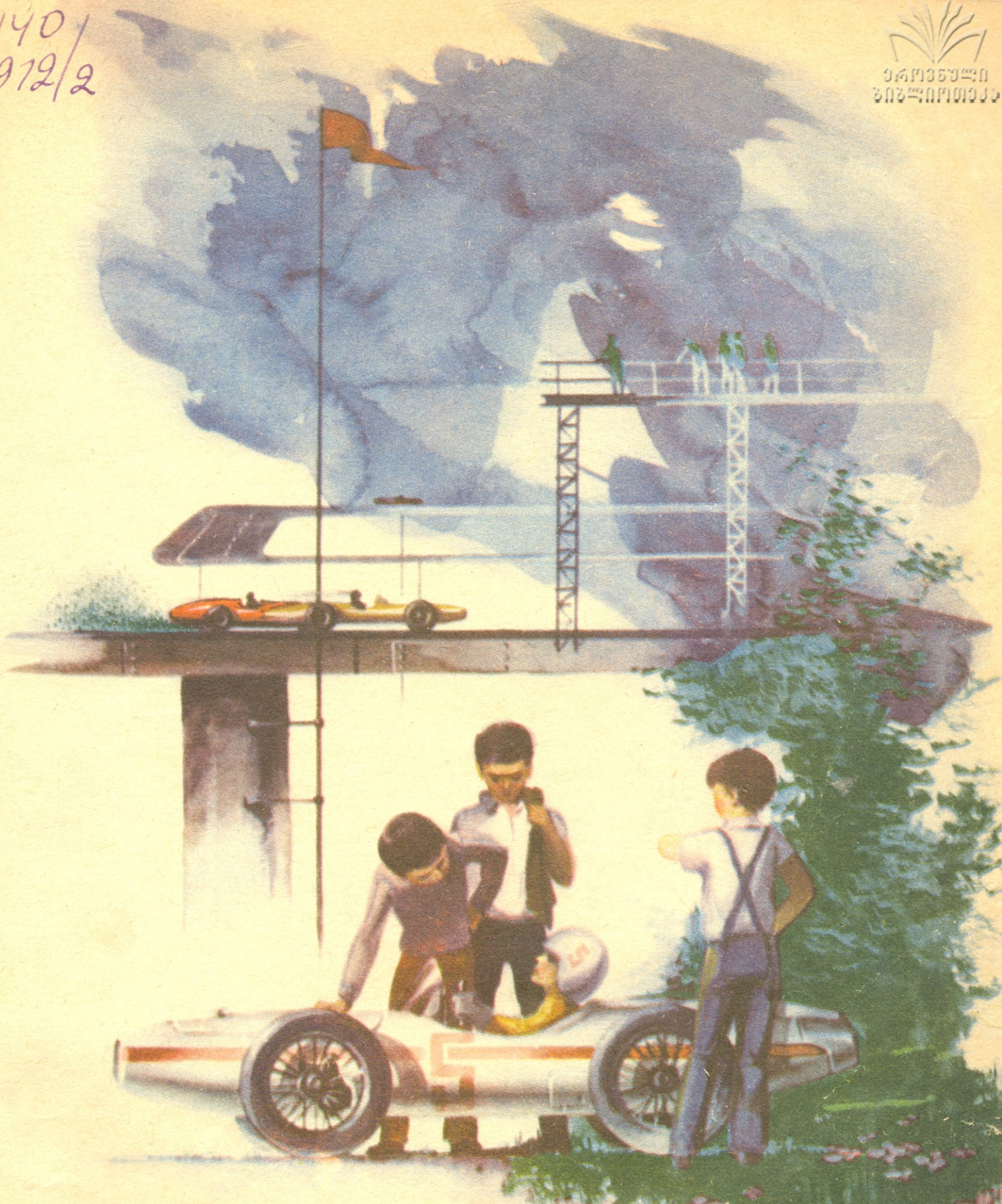

140 /
1972/2

საქართველოს
საზღვაო მარცხენი

სამსახური 7 1972

ს მ რ რ ი შ ი ზ კ უ ი ზ უ რ ა ე ე ზ ი ს ს ი მ ლ ა რ ა

ტემპი
ლალმ ასათიანისა

მუსიკა
ოთარ ღიხაშიძისა

კოცხლად.

მთვ დი ვარს და მთ ვი მღე რით

ბედ-ნი-ე-რი ბავ-შვი-ბა სრო-ლა-ში და ბირთვის ჯვარ-ში

მისამღერი:
მთვ დი ვარს და მთ ვი მღე რით

ბედ-ნი-ე-რი ბავ-შვი-ბა სრო-ლა-ში და

ბირ-თვის ჯვარ-ში ბედ-ნი-ე-რი ბავ-შვი-ბა

1. მოვლივართ და მოვიმღერით
ბედნიერი ბავშვობა,
სროლაში და ბირთვის კვრაში
ვერავინ ვერ გვაჯობა.

მისამღერი:

მოვლივართ და მოვიმღერით
ბედნიერი ბავშვობა,
სროლაში და ბირთვის კვრაში
ვერავინ ვერ გვაჯობა.

2. ჯერ პატარა გვირები ვართ
სწავლა-სროლით გართული,
გავიზრდებით, მაშინ ნახეთ
ვაუკაცობა ქართული.

მისამღერი:

მოვლივართ და მოვიმღერით...

3. მოვლივართ და მოვიმღერით
ვინ შებოჭავს ამ ხელებს,
ჩვენ სამშობლო გვაფაუკაცებს,
ჩვენ სამშობლო გვამღერებს.

მისამღერი:

მოვლივართ და მოვიმღერით...

უკვლავის

ხეივანი

ვახტანგ გომილაშვილის
მოთხრობამ „უკვლავის
წარმართვალი“ ჩვენს კონ-
კურსზე მესამე პრემია დაიმსა-
ხურა.

ვახტანგ
გომილაშვილი

მოთხრობა
თავის პირველი

მატყარი
ჯამალ ლოლუა

მატარებელი „ქუთაისი-ტყიბული“ ნახშირას უახლოვდება. ცოტა რამ სახელ-
წოდება „ნახშირას“ შესახებ. ძველი მეგობრები ერთმანეთს ხვდებიან. სამხედრო
საბჭოს პირველი სხდომა. კახაბერი ოქმს აფორმებს.

სიმინდის მორბდისას დაღლილმა
გლეხკაცმა იცის ასე — თავამდე, მაყ-
ვლის ბარდებამდე გაიტანს სვრელს;
წამით თოხის ტარს ჩამოეყრდნობა,
გულიანად ამოიხენეშებს და ნელა,
ძალიან ნელა დაიძვრება ყანის ბო-
ლოსაკენ, ახალი სვრელის წამოსაწ-
ყებად.

ასე გაბმით, დაღლილი გლეხკაცი-
ვით ამოიხენეშა საფიჩხის ბაქანზე
ორიოდე წუთით შეეყოვნებულმა ორ-
ბულისაგან და დაიხრია გუჟყვა ტყი-
ბულისაგან გაქიმულ ლიანდაგს.

მატარებელი მიჩაქჩაქებდა და მო-
წამეთის აღმართზე მიაგორებდა სა-
თამაშოებივით პატარა ვაგონებს.

ვაგონი, რომელშიც კახაბერი ავი-
და, თითქმის ცარიელი იყო. აბა, ამ
გახურებული მორბდობისას ვის ეცა-
ლა ქუთაისში სახეტიალოდ!

კახაბერმა ზურგჩანთა მოიხსნა, ზე-
და თაროზე შეაგდო, საყელო მოიშო-
ლიდა და სარკმელს გადაეყუდა.

ვაგონი წყალწითელას ნაპირზე მი-
ჩახრახებდა. აქ მიწის ყველა მტკავე-
ლი ნაცნობი იყო. ყოველ ზაფხულს,
როდესაც სწავლა მთავრდება და არ-
დადეგები იწყება, კახაბერი გულის-
ფანქვალით მოიჩქარის აქეთ.

წელსაც, დაამთავრა თუ არა შვიდი
კლასი, გულმა იმერეთისაკენ გაუწია.
ერთხანს მამა გაჩიუტდა — თბილი-
სიდან ფეხს არ გადაგადგმევინებო.

არა, მიზეზიც ჰქონდა გაჩიუტებისა,
დასამალი რა არის. გამოცდაზე ალ-
გებრაში სამიანი მიიღო და ამათ გა-
აბრაზა მამა. ისე, ყველაფერი კუს-
პარა თემოს ბრალია. მაინცდამაინც

გამოცდების დროს მოუტანა მაინ
რიდის „უთავო მხედარი“. თანაც გა-
აფრთხილა — სამ დღეში პატრონს
უნდა დაეუბრუნო. აბა, ალგებრი-
სათვის სად ეცალა. სამი დღე და ლა-
მე წიგნიდან თავი არ აუღია. ცოტა

კი შერცხვა, როცა ყური მოჰკრა, ღე-
ღამისი მეზობლის ქალს რომ ეუბნე-
ბოდა, მეშინია ამდენი მეცადინეობით
ჩემს ბიჭს არაფერი დაემართოსო,
მაგრამ რა ექნა? მერე ის იყო, გა-

მოცდაზე სამიანი დაუწერეს და მთე-
ლი კვირა ეხვეწებოდა მამას, ოღონდ
სოფელში გამოევი და ალგებრის
წიგნს ხელიდან არ გავაგდებო. კინ
იცის რითი დამთავრდებოდა საქმე,
შუშანა მამიდას რომ არ ეშველა.

შუშანა მამიდა ქუთაისში ცხოვ-
რობს, მათემატიკის მასწავლებელია.
მისი წერილი მოვიდა — კახაბერი
უეჭველად გამოგზავნეთ სოფელში,
წელს მეც იქ ვაპირებ დასვენებასო.

მამამ ხელი ჩაიქნია, წავიდეს, იქნებ
შუშანაც წაეხმაროს ალგებრაშიო.

ჰოდა, ზის ახლა კახაბერი ტყიბუ-
ლის პატარა ვაგონში და მიდის სოფ-
ლად. გზა-გზა ნაცნობი კაცებივით
ესალმებიან რცხილები, ჭადრები,
კოპიტები... ამ გზაზე ყველა ბილიკი,
ყველა ეზო, ყველა სახლი მისი ნაც-
ნობია. ათვალიერებს კახაბერი არე-
მარცხ, ათვალიერებს და ელიმება. ან-

და როგორ არ გაელიმება, როცა ყვე-
ლაფერი წინა ზაფხულებში გარდახ-
დენილ თავგადასავლებს ახსენებს.

აი, ის კლდე, გელათის მონასტრის
უკან რომ შემართულა, ისეთ ამბავს
აგონებს, ისეთს, რომ... მისჩერებია
ბიჭი და იცინის, კვდება სიცილით.

არა, ახლა ეცინება, თორემ შარშან-
წინ, აგვისტოში, იქ ისეთი რამ შეემ-
თხვა, სულაც არ იყო მაშინ სიცი-
ლის გუნებაზე.

იმ კლდეს ბერის სახტომელას ეძა-
ხიან. ეს სახელი ძალიან დიდი ხნის
წინათ შეურქმევიათ, ჯერ კიდევ მა-
შინ, როცა მამამისის ბაბუა კახაბე-
რივით პატარა ბიჭი ყოფილა. აქვე,
გელათის მახლობლად, ერთი სოფე-
ლია, კურსები ჰქვია. სწორედ ამ

კურსებში ცხოვრობდა ბერი — ქსე-
ნოფონტე ნიჭიბიშვილი. სოფელში
დაცინვით „წმინდა ბერს“ ეძახდნენ.

„წმინდა“ კი არა, აი ის ყოფილა თუ-
რმე, რაც ყოფილა! სოფლელები ამ-
ბობენ, ჩხუბისთავი შოთაა ნიჭიბი-

118411

კავკაზი

7

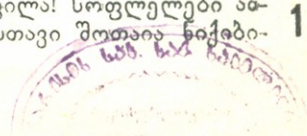
ივლისი
1972

საპარტავლოს ალექსანდრე
კომიბანის შ. პ. ლ. ნიქონის სახელობის
წიგან-კითხვითი ობიექტების
რეპუბლიკური საბჭოთა უნივერსიტეტი
საბაზოთა რედაქცია

გამოდის 1926 წლიდან

სა. კ. მ. ის

გამომცემლობა

შვილი მასთან მოგონილიც არ არი-
სო. ღვინის სმასა და ჩხუბში კაცი ვერ
უძლებდა თურმე. ერთხელ გელათის
მონასტერში რაღაც დღეობა ყოფი-
ლა. ბერს ბევრი უსვამს, უმღერია,
უცეკვია, ცოტა უჩხუბია კიდეც —
ორი თუ სამი კაცი გაულახავს. მერე
„ღალა“ აუკრეფია — სუფრები ჩა-
მოუვლია, დარჩენილი სასმელ-საჭმე-
ლი თავის უძირო ხურჯინში ჩაუპირ-
ქვავებია, ხურჯინი ცალყურა ჯორზე
გადაუკიდია, თვითონ ზედ მოუქა-
ლათნია და გაჰყოლია კურსების ბი-
ლიკს. ნასვამს და დაღლილს ჩასძინე-
ბია თავის ცალყურა ჯორიკაზე. ამ
კლდემდე კარგად მისულა. მაგრამ
კლდის თავზე მშვიერი ჯორი ნეკერს
გადაპოტინებია, ჰოდა, გადააბრძანა
თურმე პატივცემული ქსენოფონტე
თავის ხურჯინთან ერთად ღრეში. რა
კარგი რამე დაემართებოდა!
კახაბერს შიშისაგან წელში გააქ-
რიალა.

იმ კლდის თავზე ერთი ვაგლახად
ამოსული ნეკერჩხალია გადაყუდე-
ბული. შარშანწინ კახაბერი თავისზე
ერთი წლით უფროს ბიჭთან — ნა-
ომთან ერთად სწორედ ბერის სახტო-
მელაზე ავიდა სათამაშოდ. რაღაც ეშ-
მაკად წამოსცდა: თუ გინდა, იმ ნე-
კერჩხალზე ავალო. რაკი თქვა, აი-
ტყვას უკან ხომ არ წაიღებდა! მო-
ეპოტინა და ავიდა კიდეც. გული კინა-
ღამ გაუსკდა, როცა გადმოიხედა. ხეს

მოებლაუჭა და ხელის გა-
შვება ველარაფრით ვე-
ლარ გაბედა. ასე, ხის ტან-
ზე მიწებებულვით იყო
მანამ, სანამ ნაომი თა-
ვის მამასთან გაიქცა და
ამოიყვანა. კიდეც კარგი,
ალიოშა ბიძიას ხახუტიას
ძროხისათვის რქაზე ბა-
წარი შეეხსნა და თან წა-
ბოლო. ხეზე ამოვიდა, ის
მაწარი კახაბერს წელზე
შეება და გულდურხსავით
ჩამოაკონწიალა ძირს.

მატარებელი გელათს
გასცდა, დევკაცის მკლა-
ვივით მოხრილი წყალწი-
თელას გვერდი აუქცია
და კოჭლი გერასიმეს წი-
სქვილიც გამოჩნდა. კახა-
ბერმა ზურგჩანთა ძირს
ჩამოიღო და ჩასასვლე-
ლი მოემზადა. საცაა ნა-
წირაც გამოჩნდებოდა, უნდა
იჩქაროს, თორემ აქ მატა-
რებელი დიდხანს არ ჩერ-
დება. უფრო სწორად,
სულაც არ ჩერდება. შე-
ანელებს, შეანელებს
სვლას და მერე ერთბაშად
გაჰკრავს ხოლმე.

უწინ აქ ბაქანი არ ყოფილა,
უწინ აქ არც სოფელი იყო. აქა-
იქ მიმოფანტული მცხოვრებლები ან
გელათში ჩაღიონდნენ მატარებელში
ჩასასხდომად, ან კურსებში. ერთხელ,
წყალწითელაზე გადებულ საცალფე-
ხო ბოგირზე ქუთაისიდან ჩამოსული
კაცები გავიდნენ, დოხორას ტყის ბო-
ლოზე რაღაც პალოები ჩაარქვეს და
მიწის ბურღვა დაიწყეს. ხალხში ხმა
დაიბრა, ნახშირის ექებენო. მერე მარ-
თლაც აღმოჩნდა ქვანახშირის საბა-
დო. მალარო გათხარეს, პატარა წი-
თელქუდიანი სახლები ჩადგეს, ამ
რკინიგზაზე ბაქანი დააწესეს და წარ-
წერაც გაუკეთეს: „ტყიბულის ქვა-
ნახშირის მალაროების კურსების ფი-
ლიალი“. სახელი გრძელი იყო და
ხალხმა ახალშობილ სოფელს უბრა-
ლოდ „ნახშირა“ შეარქვა. მერე საბა-
დო ისევ დახურეს. ხალხში რას არ
ამბობდნენ ამის თაობაზე, კახაბერმა
კი ნამდვილად იცის სიმართლე. ბიძი-
ნა ბიძიამ უთხრა: საბადოები მცირე
აღმოჩნდაო. ამდენი ნაშრომი მთლად
წყალში რომ არ ჩაყრილიყო, ტრანს-
ფორმატორების ქარხანა გახსნეს. ბა-
ქანზე წარწერა შეცვალეს და დიდის
ამბით გააქრეს ახალი ფირნიში:
„ტყიბულის რაიონის ს. ორჯონიკი-
ძის სახელობის ტრანსფორმატორე-
ბის ქარხნის დასახლება“. მაგრამ ხა-
ლხი სოფელსაც და ბაქანსაც ისევ

ძველებურად „ნახშირის“
კახაბერმა მატარებლის გაჩერებას
არ დაუცადა, შეანელა თუ არა ორთ-
ქლმავალმა სვლა, სახელურს ჩამოე-
კიდა და ბაქანზე ისკუპა. ისკუპა და
პირდაპირ ნაომს ჩაუვარდა გაშლილ
ხელებში.

— ვაჰმე, შენი გულისა, ეს ვინ მო-
სტულა! — შეჰყვირა ნაომმა და უცებ
ბაქნის კუთხეში მომრავლებული შინ-
დიანისაყენ მიტრიალდა. — მამუკა,
ნანი, ვანიკო, ჩქარა, კახაბერი ჩამო-
ვიდა!

შინდიანიდან ბაქიებივით შლიგინ-
შლიგინით გამოვარდნენ მამუკა და
ვანიკო. კახაბერი ბიჭებს გადაეხვია,
მხარზე ხელი მოუტყუაპუნა. თავის ბი-
ძაშვილს მამუკას ყური სიყვარულით
მოუსრისა, ოჯახის ამბები გამოჰკა-
თხა.

— ყველანი კარგად არიან. მესამე
დღეა გელოდებთან.

— ჰოდა, აი, ჩამოვედი კიდეც. —
კახაბერმა ღიმილით შეისწორა ზუ-
რგჩანთა. — შენი სწავლის საქმე
როგორაა? გადადი მეოთხე კლასში?

— აქამდე კი ვსწავლობდი კარგად,
მაგრამ, ამბობენ, მეოთხე კლასში ძა-
ლიან ძნელია სწავლაო, — დარცხვე-
ნილმა მამუკამ თავი დაღუნა და
ცხვირის ჩიჩქნას მოჰყვა.

— ეჰ, მეოთხე კლასი რა სახსენე-
ბელია. შენ მეშვიდე კლასი თქვი,
ალგებრა, გეომეტრია... — წამოიწყო
კახაბერმა, მაგრამ მამუკას შეშინე-
ბულ თვალებს წააწყდა და უცებ
შერცხვა. თანაც გაახსენდა, ვანიკო
მისი ტოლი იყო, ისიც მერვე კლასში
გადავიდა, ნაომი კი უკვე მეცხრე
კლასის მოსწავლეა. აბა იმათ რას მო-
ატყუებ. კიდეც კარგი, ნანი მოვიდა
და უხერხული მდგომარეობიდან გა-
მოიყვანა.

— ნანი, გამარჯობა...
ნანის პეპელას ფრთასავით ფარფა-
ტა წითელი კაბა ეტყა და შიშველი
ფეხები წითელ სანდლებში ჰქონდა
წყაოფილი. დარცხვენილ სახეზეც
კაბისფერი გადაჰკროდა და გახარე-
ბული მისჩერებოდა კახაბერს.

— კახაბერ, შენ ჩვენთან წამოდი.
აგერ, გერასიმესთან საფქვავე გვაქვს
ჩამოტანილი. დაღამებამდე ჩამოათა-
ვებს. ზურგჩანთას მამუკა აარბენი-
ნებს. შენი ჩამოსვლის ამბავსაც აი-
ტანს ოჯახში, — დაიწყო თავკაცობა
ნაომმა.

— მე რატომ? მე კახასთან მინდა:
— აიბუხა მამუკა.

— რა მოხდა, მამუკა, მერე სულ
ერთად არ ვიქნებით? — ჩაერია კა-
ხაბერი. — ზურგჩანთაში ბურთო,
ნამდვილი, თბილისის დინამოელებს
რომ აქვთ, ისეთი. გაბერე და ჩვენს
მოსვლამდე იჭერე გული თამაშით.

ბურთის ხსენებამ ყველაფერი მო-
ავგარა. მამუკამ უცებ მოიფიქრა:
მართლაც, ბიჭების მოსვლამდე სჯობს
ბურთის თამაში, თორემ მერე რაღას
ვაიკარებენ. მეკარეობასაც არ აღირ-
სებენ. მისცემენ ტირიფის კანისაგან
გაკეთებულ სასტვენს და დაამშვიდე-
ბენ — შენ მსაჯი იყავიო. თანაც,
ამათთან მსაჯობას რა აზრი აქვს, მა-
ინც არაფერს დაუჯერებენ.

მამუკამ ზურგჩანთა აიკიდა და
ხენემით შეუყვა სამწყურისი აღ-
მართს. ბიჭები და ნანი მხიარული სა-
უბრით დაემშენენ ქალაში ჩადგმული
წისქვილისაკენ...

წისქვილში სამი დიდი დოლაბი
იყო, მაგრამ ახლა მხოლოდ ერთი
ბრუნავდა. ივლისის სიციხეს ისე და-
ემუხლისთავებინა წყალწითელა, რომ
შიგ მოთამაშე პაწაწინა გოგო-ბიჭებს
ქიპამდე აკოტიტებული პერანგებიც
კი არ უსველდებოდათ. კიდეც კარ-
გი, ერთს რომ მაინც ატრიალებდა,
თორემ ამ მთასავით სამ დოლაბს
რას დასძრავდა ეს ქიქით ასაწყავი
მღვრიე წყალი.

წისქვილის კარწინ, რცხილის ქვეშ,
კოჭლ გერასიმეს სუფრა გაეშალა.
ბიჭების დანახვაზე სახე გაუნათდა
და ჩვეულებისამებრ აროხროხდა:

— ბიჭოს, კახაბერი გვხვდება! შე-
ნი მოზრძანების სადღეგრძელო
იყოს, ვაჟკაცო. მოდი, აგერ დამიჯე-
ქი. ყველანი, ყველანი დასხედით, ნუ
გერიდებათ. მარტოკაცი ჭამამიცი
ბრალიაო. ღმერთმა გიშველოთ, რომ
შემომესწარიო. ნუ გრცხვენიათ, თქვე
კაი ხალხო, თქვენი მშობლების ნაშ-
რომი პურ-ღვინოა. აი, იმათი მარჯვე-

ნა დაილოცოს! სანამ ისინი იქნებიან,
გერასიმეს შიშშილით რა მოკლავს!
შემოსწრებულებმა ერთხანს თავ-
პატივი გაიდევს — არ გვინდა, ახა-
ლი ნასადილვე ვართო, მაგრამ ბო-
ლოს მაინც შემოთუსდნენ უხვ სუფ-
რას. კახაბერი გაკვირვებული იყო,
როგორ ასწრებდა კოჭლი გერასიმე
ამდენ ჭამასა და ლაპარაკს ერთად.
თანაც წისქვილის ხმაურზე ყურმიჩ-
ვეული ისე ხმამაღლა გაჰყვიროდა,
წყალგაღმა ჩეროში თავშეფარებული
გლეხკაცები დიმილით იხედებოდნენ
გამოღმისაკენ.

— ჭამე, ჩემო კახაბერ, მიირთვი.
ეგ გამტკიცული პურები ბიცოლაშე-
ნის გამომცხვარია. ქრთამად გამოა-
ტანა მამუკას — იქნება ურიგოდ და-
მიფქვას გერასიმემო, მაგრამ არ მო-
გიკვდეს ჩემი თავი! მაგის კაცია გე-
რასიმე? პურსაც გეახლება და საფ-
ქვეციც აგერ მიღვას რიგის ბოლო-
ში. ეს ხორცი კაი ნასუჭი ინდაური-
საა. ნაომი თუ კარგად მეყოლა, რა-
ვა მომაკლებს. ღვინო აგერ ჩვენმა
ნანიმ მომართვა. მაგის კახასავით
წითელია. თვითონ კაი გოგოა, მარა
მამამაგისს, ლევან გოშხეთელიანს
შეურცხვა ცხვირი, ამისთანა ყურძ-
ნის წვენს შაქრით და წყლით გააფუ-
ჭებდა კაცი? თანაც წყალწითელას
წყალი უქნია, ბიჭო. მაგაში მოვტ-
ყუვდები ახლა მე? კანფეტის თუ
ლუხჩით მოტანილი წყალიც ვერ გა-
უმეტებია.

ნანი ღვინოზე უფრო გაწითლდა.
ნაომისა და ვანიკოს ხითხითმა
მთლად გაუფუჭა გუნება. ისევ კახა-
ბერმა უშველა. კანფეტის ხსენებაზე

გერასიმეს მოუბრუნდა და ჰკვირვებდა.
— გერასიმე ბიძია, შენამდე ხომ
აქ კანფეტია იყო მეწისქვილე? რა-
ტომ დაგიტოო თანამდებობა?

— რას იზამ, შვილო, სოფელს
თულუხჩი სჭირდება ღმერთი არ არ-
ის, თორემ იმერეთში ყველა ხის ძირი-
დან თითო წყარო გამოდის და რა-
ლა ამ ჩვენს ნახშირას დაეცა მჭეი.
საწყალი კანფეტია თავისი ფეხმოქ-
ციული ცხენით დღეში სამჯერ ჩადის
გელათში, ამოაქვს და ამოაქვს თავ-
გატეხილას წყაროს წყალი, მაგრამ
ამხელა სოფელს რას უშველის. კი-
დეც მაღლობა უფუალს, ღვინო კარ-
გად მოგვდის, თვრამეტ წელს გადა-
ცილებული კაცი წყალს აღარ ეკარე-
ბა. ან რა ქნან, შეილებო, ჩვენს სო-
ფელში ერთი ბოთლი წყალი, ორი
ბოთლი ღვინის ფასი ღირს.

— აკი ნაქერალადან აპირებდნენ
მილით წყლის გამოყვანას?

— ძაან ძვირი ჯდება, შვილო. თა-
ნაც სიძვირე ერთია და მოცლა ხო
გინდა კაცს. ზამთარში მილები არ
ჩაიწყობა. ზაფხულში კი ათასი სა-
მუშაოა. წყლის გამოყვანის გულის-
თვის ამ ვაზნარებს და ყანებს ხომ
ვერ გააოხრებს კაცი!

— მონღოებმა თქვი, თორემ დო-
ხორას ტყეში ერთი ისეთი ნაკადული
როგორ არ იქნება, ჩვენს პატარა სო-
ფელს რომ ეყოს? — მოზრდილი კა-
ცივით ჩაილაპარაკა ნაომმა.

— წაბრძანდით და ეძებეთ. თუ
იპოვნით, ერთი ჭიქა მეც მიზიარ-
ეთ, — ჩაიქირჩილა გერასიმემ. —
მე შენ გეტყვი, არ დაგიფასოთ სერ-
გოია ახალაძემ.

სერგო ახალაძის
ხსენებაზე ბავშვებში
სიცილია გადაიარა.

არა, სერგო ახალა-
ძეს სასაცილო რა
სჭირს! ნახშირას კოლ-
მეურნეობის თავმჯდო-
მარეა, — კაცური კა-
ცი, კარგი გამრჩე და
კარგი მშრომელი ვაჟ-
კაცი. მაგრამ გერასი-
მეს თავისი ანგარიში
აქვს თავმჯდომარეს-
თან.

რა დასამალია და,
გერასიმე ცოტა სიზარ-
მაცეს შეჩვეული კია.
სერგო თავმჯდომა-
რედ ახალი დანიშნუ-
ლი იყო. გერასიმეს
დასამუშავებლად მისი
ყანის გაგრძელებაზე
ახო გამოუყო, სოფ-
ლის ეკლესიის თავზე.
იმ წელს ცოტა გვალ-

ვიანი ზაფხული დაიჭირა. გერასიმეს საკუთარ ყანას გვალვამ ვერაფერი დააკლო — ნაპატები და ორთოხგავლილი სიმინდი ზღვის ტალღასავით ლურჯად შრიალებდა. სამაგიეროდ კოლმეურნეობის ახი დაიჩაგრა. ჯერ იყო და სასუქი მოაკლდა, მერე სარეველა მოერია, ბოლოს გვალვამ მოუთავა ხელი. საძოვარივით ჩანდა კოლმეურნეობის ყანა გერასიმეს საკარმიდამო ნაკვეთის გვერდით. მერე გამგეობის სხდომაზე გერასიმემ ბევრი იმართლა თავი — საწყალი კაცი ვარ, ჩემი ყანა ღმერთმაც დაზოგა და ბუნებამაცო. არაფერმა უშველა, კისრასტებით გააგდეს ბრიგადიდან. კოლმეურნეობიდანაც ხომ არ გააგდებდნენ! რა უნდა ექნათ. იფიქრეს, იფიქრეს და ისევ სერგო ახალაძემ მონახა გამოსავალი — ბერწი ძროხები და საუღლელ შეღერებულ მოზერები ჩააბარა, მთაში გაატანა საძოვარზე. ძალიან განაწყენდა გერასიმე — უწინ ნახირში პატარა ბიჭებს ავზავნიდნენო. მთელი ზაფხული სულ ბუზღუნებდა, — ეს კოჭლი კაცი სერგოთა თვეგასიებულმა სარბენალში გამიშვაო. სიტყვაზე ამბობდა, თორემ გერასიმეს სირბილი ვის გაუგია. გარეკავდა დილით საქონელს და მორეკავდა საღამოს. არც საძოვრის გამოცვლაზე იკლავდა თავს და არც არაფერზე. ნასუქი ბერწი ძროხები სარზე გაკიდებულ ფარდაგებს დაემსგავსნენ ერთ თვეში. ნახა თავმჯდომარემ და გადაიროია კაცი. მოიწვია კოლმეურნეობის კრება. მაგიდაზე სულ მუშტს აბრაზუნებდა და ისე უყვიროდა გერასიმეს:

— რას გავს ეს, შე ღმერთგამწყურალო! საქონელი როგორ არ შეიცოდე! რას დაგიმსგავსებია!

გერასიმემ ერთხანს უთმინა, უთმინა და მერე მორცხვად შეუბრუნა სიტყვა:

— სერგო ბატონო, რამდენი წელია, რაც შენ ჩემი თავმჯდომარე ხარ?

სერგომ უცებ ვერ გაიგო, საით უკაკუნებდა გერასიმე.

— რამდენი და მეოთხე წელიწადი იწყება უკვე.

— პოდა, შე კაცო, ოთხი წელია შენს ხელში ვარ და მინც თითოვით ვარ გაუმდარი. ერთ თვეში ძროხებისათვის ისეთი რა უნდა მომეხერხებინა, რომ დამესუქებინა.

მთელი ზაფხული იცინოდა ხალხი ამ ხუმრობაზე. მაგრამ ხუმრობა ხუმრობად დარჩა, გერასიმეს კი ძროხები ჩამოართვეს და ამ წისკვილში უკრეს თავი. გერასიმე დღესაც შეურაცხყოფილად გრძობს თავს.

დღემდე ვერ უპატიებია „სერგოთა თვეგასიებულისათვის“ მისი დაჩაგვრა. ამიტომაც იყო, რომ ბავშვებსაც გულთანად გაეცინათ, როცა წისკვილემ სერგო ახალაძე ახსენა.

— ეჰ, მადლობა უფალს, სმა-ჭამითაც ვიჭერე გული და ლაპარაკითაც, — გერასიმემ ნამცეცები ჩამოიფერთხა და თავი რცხილის ფესვზე მიდო. — ნაომ, ერთი ღმერთი გიმველის, ხვიმირს მიხედე.

ბავშვები წისკვილში შეცვივდნენ. ხვიმირაში ნაომის საფქვევი ჩამოლეულიყო, ტომარას ღვლეჩქი ჩაუბეს, ფქვილით შუამდე მოყარეს, მერე თავი მოუკრეს და კუთხეში მიავდეს. ნაომმა ნანის საფქვეც წამოუსვა ხელი, ხვიმირაში ჩააპირქვავა. სარეკელას ცოტა მოუჭირა, უფრო წმინდად დაფქვავესო და გარეთ გამოვიდნენ.

გერასიმეს ჩასძინებოდა და ისე ხვრინავდა, წისკვილის ხმაურსაც აყრუებდა. ბავშვებმა წყალწითელას ჩაქცეული ნაპირი ჩაირბინეს და მაღალასაკენ გასწიეს. არა, საბანაო ადგილი სადღა იყო ამ ივლისის გაგანია სიცხეში. მხოლოდ ჩუსტები წაიძერეს, ფეხები მღვრიე წყალში ჩაჰყარეს, რიყის ქვებზე ჩამოსდნენ და თხმელის ხმირფოთლიანს თავშეფარებულებმა განაგრძეს ამ მთისა და იმ ბარის ამბები.

როცა მზე ოდნავ გადაიხარა და წისკვილთან აღმართული ალუების ჩრდილები ისე დაგრძელდა, რომ კენწეროები მეორე ნაპირზე დაეცა, კახაბერი ფეხზე წამოდგა, სახეზე საზეიმო განწყობილება დაეტყო და ომახიანად განაცხადა:

— სმენა იყოს და გაგონება. სამხედრო საბჭოს სხდომას გახსნილად ვაცხადებ. სიტყვა ეძლევა შტაბის უფროსს, ესე იგი — შე!

კახაბერი მეორე კლასში იყო. სოფლად „სამხედრო საბჭო“ რომ ჩამოაყალიბეს. სარდლად ნაომი აირჩიეს, როგორც ყველაზე უფროსი და ღონიერი. კახაბერი შტაბის უფროსად დანიშნეს, ვანიკოს ლეიტენანტის წოდება მიაკუთვნეს. ნანი ჯერ ჯარისკაცად ჩათვალეს, მაგრამ იმდენი იტირა, რომ შეებრაღათ და უფროსი სერჟანტობა უბოძეს. მის მერე ავერ ხუთი წელიწადია თუ უფრო მეტი. ყოველ ზაფხულს საქმიანობს სამხედრო საბჭო ვინ იცის. რამდენი მნიშვნელოვანი საკითხი გადაუწყვეტიათ.

— რა საკითხზე უნდა გვესაუბროს შტაბის უფროსი? რაიმე სერიოზულია თუ, ისე რა... — დაინტერესდა სარდალი — ნაომი და ისიც ფეხზე წამოდგა.

— უაღრესად, უაღრესად სერი-
ოზული. შეიძლება ყველაზე სერი-
ოზულიც იმ საკითხთა შორის, რო-
მელიც ჩვენს სამხედრო საბჭოს აქამ-
დე გადაუწყვეტია.

— მაშინ ოქმი უნდა შედგეს, —
დაასკვნა ნანი.

ვანიკოს შესხენება არ დასჭირვე-
ბია. წამოხტა და სირბილით მიაშუ-
რა წისქვილს. მძინარე გერასიმეს
ფეხბარეფით აუარა გვერდი, მოძებ-
ნა ცარიელ ტომარებზე ამოდებულ
ი რვეული, რომელშიც კოჭლი გე-
რასიმე თავის წილად აკრეფილ მინდს
იწერდა, შუა ორი გვერდი ფრთხი-
ლად ამოხია და უბეში ჩაიღო. მერე
იქვე დადებულ ფანჯარი აიღო, და-
წერწყვა და ხელისგულზე დაისვა.
დარწმუნდა — ქიმიური იყო. ვანი-
კოს რატომღაც ეგონა, სამხედრო სა-
ბუთები მხოლოდ ქიმიური ფანჯრით
უნდა დაიწეროსო. ფანჯარასაც უბეში
ჩაუძახა და მოკურცხლა.

სამხედრო საბჭოს სხდომა დიდხანს
გაგრძელდა. კახაბერმა ოქმში მხო-
ლოდ ძირითადი საკითხები შეიტა-
ნა, მაგრამ ისიც ძალიან მოკლედ.
ისე, როგორც სამხედროებს შეეფე-
რებათ.

აი ამ ოქმის ნაწყვეტი:

„შტაბის უფროსის სიტყვა: მე
პირდაპირ გაცეხებული ვარ ჩვენი
სამხედრო საბჭოს უმოქმედობით,
კანფეტია თულუხჩი რომ ავად გახ-
დეს, ან მის ცხენს რომ ფეხი მოსტყ-
დეს, რა გვეშველება? რაო, ბოლოს
და ბოლოს, რითი გვჯობიან ჩვენ გე-
ლათელები? ოთხი წყარო აქვთ სო-
ფელში — გობის, თავგატეხილასი,
მილისა და შროშის წყარო. ახლა
კურსებლები აიღეთ. ბოკოლია და
მისი რგოლის წვერები ყინულივით
ცივ ბაზოულას წყაროს რომ სვამენ,
ჩვენზე უკეთესები არიან ვითომ? არა
და არა! ხვალღიანვე ჩვენი სამხედრო
საბჭო უნდა შეუდგეს ძიებას. ამით
ჩვენ სამ დიდ საქმეს გავაკეთებთ:

1. სოფელს დავაკმაყოფილებთ
სასმელი წყლით;
2. გავათავისუფლებთ თულუხჩ
კანფეტისა და მის მოჩართულ ცხენს,
რომელთაც კოლმეურნეობა სხვა
საქმეზე გამოიყენებს;
3. უკვდავყოფთ ჩვენი სამხედრო
საბჭოს სახელს.

აზრი გამოთქვას: სარდალი: ამხა-
ნაგებო, ეს ყველაფერი კარგია, მაგ-
რამ სად ვნახავთ წყაროს? ამ ტყეში
წყალი რომ ყოფილიყო, ჩვენამდე
ვერავინ იპოვინდა?

ვანი: ასეც არაა საქმე. სულ იძახ-
დნენ, დოხორას ტყეში შაშვების და
ჩხიკვების მეტი არც ფრინველია და
არც ხაღირიო, მაგრამ კოტოია მო-

ნადირემ ხომ მოკლა შარშან კურდ-
ლელი? კურდღელი თუ იყო, დარწ-
მუნებული ვარ, წყალიც იქნება
სადმე.

ვანიკო: იქნება, აბა რა! ჩვენს სო-
ფელში ნახშირი ხომ არის? ვიშერი
ხომ არის? შეშა ხომ არის? არის! ბი-
ძინა ბიძიამ თქვა, სადღაც ღვინეფო-
ულისკენ სპილენძიც უნდა იყოსო.
ჰოდა, თუ ნახშირიცაა, სპილენძიცაა,
ვიშერიცაა, წყალს რა ღმერთი გა-
უწყრა, რომ ის არ იყოს! დარწმუნე-
ბული ვარ იქნება, მაგრამ მოძებნა
უნდა.

ნაომი: მე, უმრავლესობას ვეთანხ-
მები. მოძებნოთ და, თუ ვნახავთ,
მაგას რა სჯობს.

ნანი: ოღონდ, წყალს რომ მოვიყ-
ვანთ, წყაროც ჩვენი ხელით ამოვაშე-
ნოთ, რაიმე ლამაზი სახელიც დავარ-
ქვათ და ზედ წავაწეროთ.

ვანიკო: ასე დავარქვით — „ტყი-
ბულის რაიონის ს. ორჯონიკიძის სა-
ხელობის ტრანსფორმატორების ქარ-
ხნის დასახლების წყარო. აღმოჩენი-
ლი სოფლის სამხედრო საბჭოს მი-
ერ“. ქვემოთ, თუ გინდათ, ხელიც
მოვაწეროთ.

ნაომი: ეგ რაღაც ჩვენი ბაქანივით
იქნება. კარგი წერა-კითხვა თუ არ
იცო, ბოლომდე ვერ ჩაიკითხავ.

ნანი: რაიმე ლამაზი სახელი და-
ვარქვათ. ზღაპრებში რომ არის ხოლ-
მე, ვთქვათ, „უკვდავების წყაროს-
თვალი“.

ნანის წინადადება ერთხმად იქნა
მიღებული.

დაადგინეს: საბჭო ხვალღიანვე შე-
უდგეს. ძიებას. აღმოჩენილი წყარო
შემოყვანილ იქნას სოფლად და ეწო-
დოს მას „უკვდავების წყაროსთვა-
ლი“.

ოქმს შტაბის ყველა წევრმა მო-
აწერა ხელი.

კახაბერმა შეღამებულზე მიიტანა
შინ საფქვაკი. მამუკას ბურთთან ჩა-
ხუტებულს ჩასძინებოდა. ბიძინა ბი-
ძინასა და თამარა ბიცოლას სუფრა
გაეშალათ და ელოდნენ. ბიჭმა სწრა-
ფად ივანშმა და ლოგინში შეგორ-
და. ღამით ჩუმად გაარღვია ლეიბის
პირი და მატყლში შეშალა „ოქმი
№ 1“, რომლის ნაწყვეტსაც თქვენ
უკვე გაეცანით. ასე გაჩნდა შტაბის
საიდუმლო „სეიფი“.

შემოდგომაზე, როცა კახაბერი ქა-
ლაქში გაემგზავრა, თამარა ბიცოლამ
ლეიბი დაარღვია, რომ მატყლი გა-
ერეცხა. სწორედ მაშინ წააწყდა ამ
ოქმსაც და სხვა სამხედრო საიდუმ-
ლო საბუთებსაც, რომლებიც ამ წიგ-
ნის ავტორმა, სარდალთან და შტა-
ბის უფროსთან შეთანხმებით, თავის
მოთხრობაში გამოიყენა.

დღიურის ნაწყვეტები: ნანი ავად გახ-
და. ბიჭები ბურთს თამაშობენ. წყალი,
წყალი! პიონერული ფიცი და პიონერუ-
ლი ლაშქრობა. სასწაული საყორნის
კლდის ძირას. ღმერთო, რა კვირა გა-
თენდება!..

12 ი ვ ლ ი ს ი, ო რ შ ა ბ ა თ ი.

გუშინ კახაბერი ჩამოვიდა. გაზრ-
დილა და გალამაზებულია.

მერე მთელი დღე მალალაში ვჭყუ-
მპალაობდით. აკი მიწია კიდეც —
გავცივდი და დღეს დედამ ლოგინი-
დან ადგომის ნება არ მომცა. ძალიან
მეშინოდა, ბიჭები უჩემოდ არ წა-
სულიყვნენ ტყეში წყაროს მოსაძებ-
ნად. საბედნიეროდ, ყველაფერი კე-
თილად დამთავრდა. შუადღისას კა-
ხაბერი, ნაომი, ვანიკო და მამუკა
მეწვივნენ. მომიკითხეს, როგორაა ხა-
რო. კახაბერმა მთელი კალათა ლო-
ყაწითელი ვაშლი მომიტანა. მომი-
ბოდიშა კიდეც: მართალია, ვაშლი
თქვენც ბევრი გაქვთ, მაგრამ ნათქ-
ვამია, ირემმა ირემს ბალახი გაუწო-
და, კეთილი გულით მოძღვნილი გე-
ამებაო. მართლაც მეამა.

ბებომ ხაჭაპურები მიართვა სტუმ-
რებს. ჯერ დაირცხვინეს ბიჭებმა,
მაგრამ მერე გულიანად მიირთვეს.
კახაბერმა დამამშვიდა, შენს გამო-
ჯანმრთელებამდე წყლის საძებნე-
ლად არ წავალთო. შეშინებულმა
ვკითხე:

— დედამ რომ დიდხანს არ რომ-
ცეს ადგომის ნება?

— მერე რა მოხდა, — დამამიდა.
ნაომმა. — კახაბერმა ისეთი ბურთი
ჩამოიტანა, მის თამაშს არაფერი
სჯობს. შენს მორჩენამდე სულ
ბურთს ვითამაშებთ.

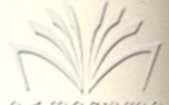
— მე ალბათ მსაჯად დამნიშნავთ,
არა? — იკითხა მამუკამ.

— რათა, შენ უკვე მეოთხე კლას-
ში ხარ. გუნდში ჩაგრიცხავთ, — უთ-
ხრა ვანიკომ.

— ჰო, მამუკა დიდი ბიჭია, კარში
დავაყენოთ, — დაეთანხმა კახაბერი.
მერე ერთხანს სიჩუმე ჩამოვარდა.
კახაბერმა შუბლზე ხელი დამადო და
თავი ნაღვლიანად გადაიქინა:

— სიცვზე გაქვს. თავს უნდა მოუა-
რო. საბანი არ გადაიხადო და კარ-
გად ჰამე. ბურთის თამაში კარგია,
მაგრამ ჩვენ უფრო დიდი საქმე
გვაქვს გასაკეთებელი. აგერ უკვე
შუადღე გადავიდა და კანფეტია მე-
თულუხჩიმ ერთი გზობა ძლივს გა-
აკეთა გელათიდან ნახშირამდე.

— ჰო, ძილისგულა კანფეტის
მზის გადახრამდე სძინავს. სოფლის

დატოვება მაგის იმედზე როგორ შეიძლება, — კვერი დაუკრა ნაომმა.

მერე ბიჭები წავიდნენ. წასვლისას კახაბერმა მითხრა:

— ვაშლი ჭამე და მორჩები. ვაშლში ბევრი ვიტამინებია.

კარგი ბიჭია კახაბერი.

18 ივლისი, სამუშაო.

დღეს არვინ მიჩახულა. ბიჭები ახლა ალბათ გელათის ჭალაზე არიან და ბურთს გამწარებით უხბაქუნებენ. აბა რა, ჩემს ანგინას ხომ არ გადაჰყვებიან თან.

შუადღისას კანფეტია მეთულუხჩემ დაიძახა ჭიშკართან. ბებომ გააკითხა და ორი დიდი ჩაფით ჩვენი წილი წყალი შემოიტანა შინ. გავსინჯე ერთი ჭიქა, მაგრამ არ მომეწონა. გელათის თავგატეხილას წყარო ძალიან ციკია, მაგრამ გზაზე გამთბარა და ცოტა კასრის გემოც მისცემია. სადილის გასაკეთებლად კიდევ არა უშავს, დასალევად კი რა მოგახსენოთ.

მახსოვს, კანფეტია პირველად რომ დანიშნეს მეთულუხჩემ, მის ამოტანილ წყალზე ნამდვილი წევვა-გლეჯა ატყდა სოფელში. ნახშირას თავში მცხოვრებლებს რა უჭირდათ, მეთულუხჩემ პირველად იქ ამოიარა. გავსეს ჭურჭლები. გობებსა და ქვაბებშიც კი მოიკავეს წყალი. ჩვენამდე ცარიელი კასრი ამოარიხრიხა იმ მოჩარბულმა ცხენმა. გაბრაზებული კანფეტია შუა გზიდან გაქცეულიყო.

იმავე ღამეს კრება მოიწვია სერგო ახალაძემ. დღის წესრიგში ერთადერთი საკითხი იდგა: როგორ გავანაწილოთ წყალი.

— ხალხო, მეზობლები არ გეცოდნებათ? რაკი სოფლის თავში ცხოვრობთ, ამიტომ მთელი წყალი თქვენ უნდა მიიტაცოთ; მეზობლებს არ უნდა დაუთმოთ? — გაბრაზებული ყვიროდა თავმჯდომარე.

— რა ვქნა, ჩემო სერგო, — ჩაერია ლაპარაკში ერმილე შავიშვილი, ჭადარა თავზე ყაბალახი მოიძრო და იატაკზე დაახეთქა. — შესანიშნავი სანთლის არაყი მაქვს სახლში. ჩემს მეზობლებს ვენაცვალე, მათთვის იმასაც არ დავიშურებ, მაგრამ კანფეტისას კასრის წყალი ძნელი გასამეტებელია.

იკამათეს, იკამათეს და ვერაფერს ვერ მოაბეს თავი. ბოლოს ისევ თავმჯდომარე მონახა გამოსავალი: ყველაფერს ის აჯობებს, წყალი შრომადღეებზე გავანაწილოთ. კარგად იშრომე? — ინებე, ბატონო, წყალი. იზარმავე? — თვითონ ჩაბრძანდი გელათში ან კურსებში და სვი რამდენიც გენებოსო.

თავმჯდომარის სიტყვაზე ხალხი ცოტა შეყოყმანდა. ბევრს ჰკუაში დაუტდა და სამართლიანად მოეჩვენა ასეთი განაწილება. ვინ იცის, იქნებ ასედაც გადაწყვეტილიყო საკითხი, რომ გრიგოლ გოგოლაძეს მორიდებით არ აეწია თითი უკან რიგებიდან.

— რა იყო, გრიგოლ, სათქმელი გაქვს რამე? — ჰკითხა თავმჯდომარემ.

— რა ვიცი, უფროსი კაცი ხარ... ნათქვამია — დედის წინ მარბენალ კვიცსო... კი არ უნდა გეკამათებოდე, მაგრამ რაღაც არ მომწონს ეგ შენი ბრძნული გადაწყვეტილება, ბატონო თავმჯდომარე.

სერგო ახალაძემ შუბლი შეიკოხა. — ვიცოდი არ მოგეწონებოდა. შრომადღეები შენისთანა ზარმაცისთვის არაა მოგონილი.

— მე, სერგო ბატონო, ცამეტი შვილი მყავს. თითო თუნგულა წყალი რომ ამოარბენინონ თავგატეხილადან, ჩემს ოჯახს ისიც ეყოფა. მარა საქმე სულ სხვა რამეშია.

— მაინც რაშია, ბრძანე ბოლომდე.

— შენ ხარ ჩემი ბატონი, იმაშია, რომ არსენია მარტო კაკალა კაცია, მარა წელიწადში შეიღას შრომადღეს აკეთებს. შრომადღეებზე აუგანაწილებს, კანფეტისას მოტანილი წყლით გავსებს არსენია აუზს და იბანავებს შიგ აგვისტოს ხვატში. სამაგიეროდ, ქვრივ მარიამს წყურვილით დაუწყდება თავისი ოთხი შვილი.

— სახუმროდ მცალია ახლა მე? — აყვირდა თავმჯდომარე, მაგრამ კაცმა არ დაუჭირა მის ყვირილს მხარი. ცოტა კიდევ იკამათეს და ერთხმად დაადგინეს. სულადობაზე გაენაწილებინათ წყალი.

ის დღეა და ის დღე, კანფეტია ბრიგადირების დაწესებული ნორმით ანაწილებს წყალს ოჯახებში.

არა. ზაფხულობით კიდევ რა უჭირს, მაგრამ შემოდგომაზე და ზამთრობით ჭირს ნამეტანი. ზამთარში მეტი წყალი კი არ ისმება, მაგრამ სკოლას სჭირდება მომარაგება. დილიანად, სოფელში ამოსვლამდე, კანფეტია სკოლას აკითხავს და ორ გზობად ამოაქვს წყალი. მაინც ვანიკოს გამოიმა არ ხერხდება ხოლმე. ოთხიანს თუ მიიღებს, სიხარულითა სვამს და, ორიანი თუ მიიღო, ორჯერ მეტს გეახლებათ. თანაც ირწმუნება, რა ვქნა, ჯავრიან გულს ვიგრილებო.

ვანიკოს გახსენებაზე ერთი ამბავი მომაგონდა.

მაშინ მეოთხე კლასში ვიყავით. ჩვენი ქართული ენის მასწავლებელი — ქეთო უკლება ახალი ჩამოფ-

რნილი იყო მოსკოვიდან, იქ რომელიღაც კონფერენციაზე მიიწვიეს. თვითმფრინავით მგზავრობით ისე იყო მოხიბლული, ყოველ გაკვეთილზე თვითმფრინავის შესახებ გველაპარაკებოდა. ერთხელ გვკითხა:

— გინახავთ, ბავშვებო, თვითმფრინავი ახლოს?

შარშან კი ვიმგზავრე თვითმფრინავით, ქუთაისიდან ბათუმში წამიყვანა მამამ, მაგრამ მანამდე არ მინახა ახლოს. არც სხვები გახლდნენ დიდი მოგზაურები. ყველანი გაიტრუნენ. ვანიკო წამოდგა და ამაყად განაცხადა:

— მე მინახავს, პატივცემულო მასწავლებლო.

ყველამ გაკვირვებით დავაჰყიტეთ თვალები. ქეთო მასწავლებელს მგონია არ ესიამოვნა მოულოდნელი კონკურენტის გამოჩენა და, ცოტა არ იყოს, გაბრაზებით უთხრა:

— ახლო თუ გინახავს-მეთქი, გეკითხები, ბიჭო, თორემ დობორას თავზე რომ დაფრინავენ, იმათ ყველა ხედავს.

— ისე ახლო მინახავს, პატ. მასწ., როგორც თქვენ გხედავთ აგერ.

— სად მაინც? — ხმას დაუწვია ქეთო მასწავლებელმა.

— ჩემს ეზოში დიდი, ტოტებგადაყვანილი თუთა რომაა, იმაზე ჩამოჯდა გასულ კვირას, პატივცემულო მასწავლებლო. ვეებერთელა რამე იყო სწორედ.

მასწავლებელს ღიმილი მოერია.

— მერე, მერე?

— მერე შოფერმა გამოიხედა და, ერთი ჭიქა წყალი დამალევიე, შენს გაზრდასო, — მითხრა. შევირბინე სახლში, გამოვიტანე თუნგულა, გავუესე ჭიქა და მივაწოდე. დალია და კიდევ დამლოცა: დიდი ბიჭი გაიზარდეო.

— რას ამბობ, ვანიკო, სხვისი მისაწოდებელი წყალი შენ რავა გადაგრებოდა თუნგულაში! — გადმოსძახა ბოლო მერხიდან ოთარ ცირიქიძემ.

ქეთო მასწავლებელმა ვულიანად გადაიკისკისა. ჩვენც თავი ვერ შევიკავეთ და ავხარხარდით, თუმცა, გულახდლილად რომ ვითხრათ, ბოლომდე ვერც კი მივხვდით, რას გვატყუებდა ვანიკო.

— იცინეთ, იცინეთ, თქვენ ჩემი არაფერი გჯერათ, — ხელი ჩაიქნია ბიჭმა. — იმ შოფერმა ერთი მანეთიანიც მაჩუქა. ა, აგერა მაქვს ჯიბეში.

ვანიკომ ჯიბიდან მანეთიანი ამოიღო და ახარხარებულ კლასს დაანახვა. ფულის დანახვამ ჯადოსავით იმოქმედა ყველაზე. სიცილი ერთბა-

ლა და მთელი კვირა ლოგინი
ისე, კაცმა რომ თქვას, ეს ტყუ-
ილიც წყლის მიზეზით ითქვა. ვანი-
კომ ალბათ იფიქრა, მფრინავს, წყა-
ლი რომ მოსწყურდება, კანფეტია
ხომ არ მიუტანს თავისი ჯავლაგით
ცაში. ალბათ სადმე წყაროს პირას
ჩამოჯდება, დალევს და ისევ გაფ-
რინდება. ჰოდა, მფრინავს საიდან
ეცოდინებოდა, თუ ნახშირაში ხეი-
რიანი წყალი არ გვექონდა.

მოვრჩები ხვალ-ზეგ და გავუდგე-
ბით დობორას გზას მე, ვანიკო, ნა-
ომი და კახაბერი. ვიპოვნით წყალს
და შემოვებრძანებთ სოფელში. მა-
ინც რა კარგი რამ მოიფიქრა კახა-
ბერმა!

კარგი ბიჭია კახაბერი.

15 ივლისი, ხუთშაბათი.

მამა დობორაში წავიდა დილაად-
რიანად, მისმა ბრიგადამ მავთულე-
ზე გადაყვანილ ვაზებს ცა უნდა გა-
უხსნას. დედას რგოლი მიღისწყა-
როში კრეტს ჩაის. ბებია ბოსტანში
გადასულა, აივნადანაც ჩანს — პა-
მინდვრის ჩითილებს ბუჭალებს აც-
ლის და თავისთვის რაღაცას ლაპა-
რაკობს.

აივანზე სანჩი ვსხედვართ: ნაომი,
ვანიკო და მე. კახაბერი კი გამოცდი-
ლი კაცივით ბოლოსა სცემს და გა-
ტაცებით ლაპარაკობს:

— მამასადამე, შაბათს დილიდან-
ვე გავუდგებით გზას. ახლო-მახლო
ნუ შევჩერდებით, დროის დაკარგვა-
დაც არ ღირს. საგიშრეში და ღვინე-
ფოულში რომ წყალი იყოს, უჩვე-
ნოდაც იოლად იპოვინდენ.

— ეჭვარია ყოველდღე ღვინეფო-
ულში აძოვებს თხებს. წყალი ძაან
რომ მოსწყურდება, თვითონ კურ-
სებში ჩარბის ბაზოულას წყაროზე,
თხებს კი აპოლონას სანერგეში შე-
რეკავს, ჩემს უკან მობრუნებამდე
ლორთქო ნერგებზე შეიქციონ თა-
ვიო, — ჩაიხითხითა ვანიკომ.

— ჰო, წყალი სადმე კტისძირას
უნდა ვეძებოთ, — ჩაურთო ნაომმა.

მე არაფერი მითქვამს. წყნარად
ვიჭეჭი და ველოდი რას იტყოდა კა-
ხაბერი. მართალია, ნაომი ყველა-
ზე უფროსიცაა და ყველაზე ღონი-
ერიც, მაგრამ კახაბერი მაინც უფრო
ჭკვიანია, ამ საქმის თავკაციც კახა-
ბერია.

— რა თქმა უნდა, წყარო ალბათ
მართლაც სადმე კტისძირას იქნება,
მაგრამ გზა-გზა თვალი მაინც უნდა
გვეჭიროს. ვინ იცის, საცავეში, ტვაპ-
ში, ქვარნაში, დობორაში სად წა-
ვაწყდეთ პატარა ნაკადულს. მთელი

— თვითმფრინავის ასაფრენ-დასაჯ-
ლომად ვეებერთელა მოედანია საჭი-
რო. ასეთი მოედანი შენს ეზოში კი
არა, მთელს ნახშირაში არ არის.
თვითმფრინავს არა და, ვერტმფრენს
კი ჰყოფნის პატარა ადგილი დასაფ-
რენად.

— მე რა ვიცი, იქნებ ვერტმფრე-
ნი იყო, — ჩაიბუზღუნა ვანიკომ და
დაჯდა.

ჰოი, რამდენი ვიცინეთ! გაბრაზე-
ბულმა ვანიკომ შესვენებაზე, გახუ-
რებული გულის გასაგრილებლად,
იმდენი წყალი სვა, რომ კუჭი აეშა-

შად ჩაქრა და ქეთო მასწავლებელს
ოცდაათი წყვილი გაფართოებული
თვალი მიაჩერდა.
— ასეთი ტყუილი როგორ შეიძ-
ლება, ვანიკო, — ახლა უკვე ნამდვი-
ლად გაჯავრდა ქეთო მასწავლებელი.

შაბათი დღე ამ საქმისათვის გადავ-
დოთ. საქმელ-სასმელი ჩემს ზურგ-
ჩანთაში ჩავაწყობ და ნაომს მივაბა-
როთ. თვითონ ატაროს და თვითონ-
ვე იყოს პასუხისმგებელი. ვანიკომ
ერთი ბარი წამოიღოს, მე კი ცულის
გამოვიძღვანებ. რა იცი, რაში დაგ-
ვჭირდეს. ნანის ჩემი კომპასი ექნება.
მაშამ მაჩუქა შარშან, ნამდვილი სა-
ათივითაა.

— კომპასი რად გვინდა, — თქვა
ვანიკომ, — ამ ტყეებში ყველა ხე
გამარჯვებას გვეუბნება. გზა დაგვებ-
ნება თუ რა?!

— კომპასი მაინც საჭიროა. ლაშქ-
რობა უკომპასოდ ვის გაუგია, — წა-
მოიძახა ნაომმა. გულზე მომეშვა. რა
დავიძალოთ, ძალიან მინდა კახაბე-
რის კომპასი გავიკეთო ხელზე და ისე
გავუძღვებო წინ სალაშქროდ მიმა-
ვალ ბიჭებს.

— ნანის ვითომ გამოუშვებენ? —

— გამომიშვებენ. ღედამ მითხრა,
დღეს კიდევ გასაქელი, ნუ გახვალ
გარეთ და ხვალიდან პლანტაციისშიც
შეგიძლია მომეხმარო.

ნაომმა მოინდომა სამხედრო სარ-
დლის უფლებით ესარგებლა და და-
იწყო:

— მაშასადამე, სამხედრო საბჭოს
სხდომის დადგენილებით, ჩვენი რაზ-
მის ლაშქრობა წყაროს აღმოსაჩენად
უნდა მოეწყოს შაბათს, 17 ივლისს.

კახაბერმა მხრები აიჩეჩა. რატომ-
ღაც თითქოს დაირცხვინა კიდევ,
მაგრამ მაინც გადაჭრით შეეკამათა:

— არა, ნაომ, ჩვენი სამხედრო საბ-
ჭო მაინც თამაში იყო, ახლა კი სე-
რიოზულ საქმეს მოვეკიდეთ ხელი.
სჯობს, ეს ჩვენი პიონერული ლაშქ-
რობა იყოს. არა, პიონერული რგო-
ლის ხელმძღვანელი შენ იყავი, —
სწრაფად ჩაურთო, როდესაც შეამჩ-
ნია, რომ ნაომმა შუბლი შეიკრა.

— სამხედრო საბჭო აღარ გვექნე-
ბა? — რატომღაც გული დამწყდა მე..

— რატომ არა. სამხედრო საბჭოც
იყოს და პიონერული რგოლიც.

— ჰო, ასე შეიძლება, — ამოით-
ქვა. სული ნაომმა.

— მოდით, რაკი წყაროს საძებნად
პიონერული რგოლი მიემგზავრება,

ფიციც დავდოთ, პიონერული ფიცს
ვანიკოს ნათქვამი ყველას კუთაში
დავევიჯდა. კახაბერი მყისვე კუთხეში
მიჯდა და ფიცის ტექსტი შეადგინა.
ტექსტის საბოლოოდ დამტკიცებამდე
ბევრი ვიდავეთ და ვიკამათეთ. პირ-
ველი ვარიანტი ჩვეულებრივი პიო-
ნერული ფიცივით იწყებოდა — „მე
საბჭოთა ქვეყნის ნორჩი პიონერი
ფიცსა ვდებ...“

— ეგეთი დასაწყისი არ ივარ-
გებს, — გადაჭრით თქვა ვანიკომ. —
ნაომის სინორჩეზე ლაპარაკი სასა-
ცილოა და სხვა არაფერი. „ნორჩი
პიონერი“... ნორჩი კი არა, გუშინ
ერთი ქვაბი ღომი და ინდაურის სა-
ცივი სულ მარტოკამ შექვამა. პასიკო
ბებია კაკლის საბერტყი ჯოხით მის-
დევდა, რა მიქნა ამ სასიკვდილემ,
საცაა ალიოშა ყანიდან მობრუნდება
და რაღა ვაჭამო მშიერ კაცსო.

— მარტოკამ კი არა, ჩვენს ხატა-
ურასაც ვაჭამე, — გაბრაზდა ნაომი.

ბოლოს და ბოლოს, ფიცის ტექსტი
მოწონებული იქნა. მერე ოთხივემ
ყელსახვევები გავიკეთეთ, მწკრივში

ახალი წიგნები

გაბე მებურიანი

ქულისი

მზის ყაისნალით დღეა ნაქსოვი,
მიყვები აღმართს და მივიჩქარი...
მუდამ მასსოვდი,
მუდამ მასსოვდი
შენ —
ასში ერთხელ დასაფიცარი.
შენი რიონის ჭიხვინი მიყვარს,
შენი ძელქვების მეჩხერი ჩერო.
ვიცი როგორც ხარ,
და მაინც ვკითხავ:
როგორ ბრძანდები,
ქალაქო ჩემო;
მოველ,
ამინთე სულში დარები,
მოველ,
ქარები მკერდზე მახალე...
შემომავებე,
შემომავეთე
ჩემი წარსული და გამახარე.

სამთავისი

შეხედე,
უჭირს
თვალს გაგნება
ჩუქურთმის ტყვრში.

აწვიმს სამარხებს
ფანჯრებიდან
სინათლის თქეში.
აქამდე ჰყოფნით
სიხარული
ქვებს თავ-თავისი,
რომ გაოცებად
შეაბერდა მზეს სამთავისი.
მოდით,
შეხედე, —
მარადიულ
ლოდინით დაღლილ
ფრთებით უჭირავთ
ანგელოზებს
მონასტრის თალი.

ვანო ჩხიკვაძე

სოფელი

ჩემი სოფელი კირბალი
მთის ფერდობზეა გაშლილი,
თავს წასდგომია მყინვარი,
აწითლებული ბავშვივით.

თენდება. ფრთოსნის ჭყვილი
კვლავ ახალისებს ბაღებს.
მზე ეფერება შვილივით
ცის შვიდფეროვან თაღებს.

როცა მაისით ირთვება
მთის კორდები და გზები,

გამახსენდება ჩიტებად
გადაფრენილი წლები.

ავყვები სოფლის სიმღერას,
გავლევ გალუმპულ ყანას.
აქ ჩემი ციხე-ბურჯები —
ბავშვობის წლები დგანან.

ჩემი სოფელი კირბალი
მთის ფერდობზეა გაშლილი,
თავს წასდგომია მყინვარი,
აწითლებული ბავშვივით.

მობუკი

აი, ჭიშკარი ძველი,
მხრებში მოხრილი ოდა, —
შემოსალტული წნელით,
დარდიანობს და შფოთავს.

ჩემი მოხუცი, ტკბილი
მზის გულზე ხორბალს აშრობს;
უმალ დაიწყებს ჩივილს
— სად დაიკარგე, ბავშვო.

ჩამეკვრება და ჩემი
სევდით მევსება მკერდი,
დამლონებინარ, კარგო,
დამბერებინარ, ბები.

წლებს აიტაცებს სწრაფად,
ვით თუთით სავსე კალთას;

ჩავდევით და პიონერული სალაპი ავიღოთ.

ფიცი პირველმა მე წარმოვთქვი, ისე ვდელავდი, როგორც მაშინ, პიონერულ ორგანიზაციაში რომ მიღებდნენ. ბიჭებიც წელში საზეიმოდ გაჭიმულიყვნენ. თუმცა ტექსტი ხელში შეჭირა, მაინც დავიბენი; როგორც იქნა, დარცხვენილმა ჩავიკითხე:

„პიონერული ორგანიზაციის სახელით,

მთელი ჩვენი თაობის სახელით, სოფელ ნახშირას მშრომელი ადამიანების წინაშე საპატიო ფიცს ვდებთ:

ყველაფერი გავაკეთოთ ჩვენი სოფლის გამშვენიერებისათვის, აქ მცხოვრები ხალხის ბედნიერებისათვის;

ყველაფერი გავაკეთოთ, რათა ვიპოვოთ სოფელ ნახშირას მიდამოებში სასმელი წყალი.

ფიცს ვდებთ, სიცოცხლის უკანასკნელ წუთამდე ვიბრძოლოთ ამ დიდი მიზნის მისაღწევად.

დაე, ნახშირაშიც ჩუხჩუხებდეს ისეთი წყარო, როგორც კურსებსა და გელათშია.

პიონერებო! მოსალოდნელი სიძნელეების გადასალახავად იყავით მზად!

— მზად ვართ!

ფიცის დადების ცერემონიამ დიდი ზარზეიმით ჩაიარა.

მართალია, პიონერული რგოლის უფროსად ერთხმად ავირჩიეთ ნაომი, მაგრამ ლაშქრობის ხელმძღვანელობა თავისთავად კახაბერის ხელში გადავიდა. ამიტომაც იყო, რომ პირველად სწორედ კახაბერს მივმართე, როდესაც ლაშქრობის ჰიმნის იდეა მომივიდა თავში. თუ პიონერული ლაშქრობაა, ბარემ ჩვენი საკუთარი ჰიმნიც გვქონდეს-მეთქი.

ისევ კახაბერმა ივაჟკაცა და ხელად გამოაცხო ლექსი. ერთხანს მელოდიის შერჩევა გავვიჭირა, მაგრამ სიმღერის საქმეში ნაომი და ვანიკო პროფესორები არიან. ბოლოს

მაინც მოუძებნეს მოტივი. იცით რომ მელი? აი, ის, სიმღერა რომ იქნა... „ჩიტი გვრიტი მოფრინავდა, ოვ-რანინა“... როცა დავამღერეთ, ძალიან მომეწონა. ვანიკო იწყებდა, მეორეს მე და კახა ვეუბნებოდით. ნაომმა თქვენი მოწონებული ბანი გვითხრა. ვიჭაქით აივანზე და ვმღეროდით:

უკეთესი სანახავი, ოვ-რანინა,
ქვეყანაზე არსად არი, ოვ-რანინა,
ჩვენი სოფლის ტყე და ველი,
ოვ-რანინა,
ჩვენი სოფლის მთა და ბარი.
ოვ-რანინა,
მთაში მიდის ჩვენი რგოლი,
ოვ-რანინა,
რცხილა გველის საროსტანი;
ოვ-რანინა,
მოძებნოთ და მოვიყვანოთ,
ოვ-რანინა,
უკვდავების წყაროსთვალი,
ოვ-რანინა.
კარგი ბიჭია კახაბერი.

დასასრული შემდეგ ნომერში

და ძველებურად ჰყვება ჩემამდე მომხდარ ამბავს...

როგორ ცხოვრობენ ახლა ნაცნობ ოდაში ორნი... ნიკორა ზაქი ზანტად სიმინდის ქეჩერს ლოღნის...

მზე უცნაურად ჩადის, მოხუცი ყვება სათქმელს. ღამე მოჰყვება ნახირს და ცას ჭაღივით ანთებს.

ვარსკვლავებიცუნა

მზემ კორბალულა გაცურა, შენი ფეხის სმა ვინატრე. გადაირბინა სხვეწზე შესაპუნამ — მზეს თვალი დარჩა მიწაზე.

გაშრა, აკრიფეს ხეებმა მშრალი ჩრდილები გზიდან. ცამ — დედობილმა ვეებამ — ვარსკვლავებიცუნა ციდა.

დასვა წყალგალმა ტირიფზე და ცისკრის სმეზით ამღერა, ფერხთით დაუსხა შვიდი ძე — ბიჭი ყოფილა რამხელა.

მზემ კორბალულა გაცურა, შენი ფეხის სმა ვინატრე.

ვარსკვლავებიცუნა წასულა, ვინაღვლე, ბევრი ვინაღვლე.

კვირტები ამომიღერა საგაზაფხულო ბაღმაც. დაეწვიები, კვლავ გავიხსენებ და ტკბილ სიზმრებში ვნახავ.

აკთანდილ გუგუნიძე

კარგული მიწა!

ვიცი: იყავი უმეტესი ათასჯერ უფრო (იმ ყიამეთში და ქარებში მიტომ გასძელი!), უფრო გაშლილი, ვიდრე შენი ლამაზი სუფრა, უფრო მკერდფართო, უფრო მხარგრძელი. ...ვინაც მამულში დაბრუნებას აღარ ელოდა, გაგიყოლია ვით სიცოცხლის ძალა მარადი... შენ მუჭა-მუჭა გაგიტანეს საქართველოდან, — აღბათ ამიტომ დაპატარავდი!..

ვარსკვლავებიცუნა

მთის სიმწვანე უკვირს უცხოს და სიწითლე კაბადონის... — ამ გზით ავალ ბუკისციხეს? — კი, ბატონო!..

გზები მოჰგავს მათრახს ხვეულს ხან თოკივით იჭიმება... — ამ გზით ავალ შომანეულს? — კი, ჭირიმე!..

მზის სხივების ასოებში დაემჩნევა დაღლა განა?.. — ამ გზით ავალ თავსურებში? — რავა არა?!

უცხო მზავნი ვუნიიში

ისე ლამაზი წვიმაა გარეთ, ცა ემსგავსება დაორთქლილ სარკეს. ჩემო ფიქრებო, თქვენ გაიხარეთ, ჩემო ფიქრებო, მიაწყდით სარკემელს.

სანთლის ალივით კანკალებს სული, მე ვენაცვალე ამნაირ ტაროსს. დღეს სიხარული წვიმად მოსულა და მეშინია არ გადიდაროს... ...ისე ლამაზი წვიმაა გარეთ!..

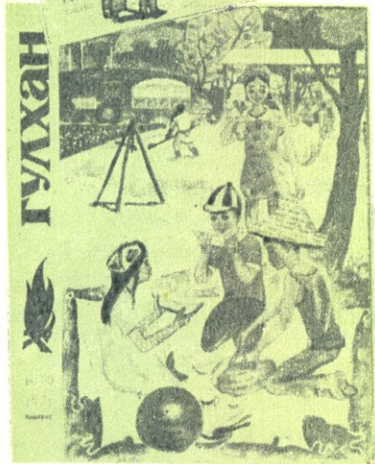

დ. აბდურაბაძე,
უზბეკეთის ალკ
ცენტრალური
კომიტეტის მდივანი.

ჩვენი ქვეყნის

აგჯერად ჩვენთან სვამრად
არის უზბეკეთის
საბჭოთა სოციალისტური
რესპუბლიკის
საბავშვო ჟურნალი

ГҮҖҖҖҖ

ურალის ყველა ქარხანაში, ყველა ოჯახში ბრიკლებს „ცისფერი ნახშირი“ — ჭადარა ბუხარადან გიგანტური გაზსადენით მოყვანილი გაზი.

ჩვენი ქვეყნის საფეიქრო ფაბრიკებში გრიალებს ათასობით საქსოვი დაზგა — უზბეკეთის მაღლიან მიწაზე მოსული ბამბისაგან იქსოვება ქსოვილი.

ოქრო, ცხვრის აურაცხელი ფარები, ქარვა ყურძენი, ტაშკენტური საფეიქრო დაზგები, მთელ მსოფლიოში განთქმული უზბეკური ნესვი — ვინ მოთვლის კიდევ რამდენი სხვა დოვლათით არის განთქმული ჩვენი მზიური უზბეკეთი.

მაგრამ, ცხადია, ჩვენი ყველაზე დიდი სიმდიდრე ადამიანებია — გამრჩე, გულითადი, სიკეთის მოყვარული ადამიანები. სწორედ მათ ააფრიანს ამ 50 წლის წინათ მეფის რუსეთის ჩამორჩენილ პროვინციაში ოქტომბრის დროშა, მათ გარდაქმნეს ჩვენი რესპუბლიკა, სადაც წინათ ჩავვრა, უსამართლობა, სიღარიბე და ცრემლი იყო გამეფებული.

უხსოვარი დროიდან მოდის უზბეკი ხალხის ისტორია, სულ ახლახანს, მაგალითად, დაარსების 2500 წელი აღნიშნა სამარყანდმა. შუა აზიის მრავალტანჯულმა მიწამ თავის მხრებზე გადაიტანა ალექსანდრე მაკედონელისა და ჩინგიზ ყანის ურდოების შემოსევა. საუკუნეთა სიღრმიდან მოაღწია ჩვენამდე გენიალური ავიცენას, ალ-ხორაზმის, ბირუნის, ულუგბეკის ბრძნულმა აზრებმა, მაგრამ ცოდნისა და განათლების ჭეშმარიტი შუქი უზბეკეთში მხოლოდ ლენინის მიერ ანთებულია თავისუფლების დიდმა ჩირაღდანმა შემოიტანა.

დიდი რუსი ხალხისა და ჩვენი მოძმე სხვა ხალხების დახმარებით, უზბეკეთში ახალი ცხოვრება აშენდა. ყოველწლიურად იზრდება ჩვენში ჩამოსულ უცხოელ ტურისტთა რიცხვი. ჩამოვლენ, გენახვენ და გაოცებულნი ამბობენ:

— ეს რა საოცრად გარდაქმნილი ქვეყანა ვნახეთო!

ღიახ, მართლაც ბევრი რამ არის დღეს გასაკვირი უზბეკეთსა და შუა აზიის სხვა რესპუბლიკებში.

რევოლუციამდე თურქესტანის მხარეში, სადაც დღევანდელი უზბეკეთის ტერიტორიაც შედიოდა, — ლურსმანი რომ ლურსმანია, ისიც კი სხვაგან დამზადებული უნდა შემოეტანათ.

დღეს კი უზბეკეთის მარკით, ჩვენს მოძმე რესპუბლიკებსა და უცხოეთში გაგვაქვს ასობით სხვადასხვა პროდუქცია: ბამბის საკრეფი მანქანა იქნება ეს, ბამბეულისა თუ აბრეშუმის ქსოვილი, — საფეიქრო ფაბრიკის მოწყობილობა და ელექტროტექნიკა თუ ქიმიის პროდუქცია...

გამოფიქრული მიწის პატარ-პატარა ნაკვეთები, უმოსავლიანობა, შიმშილი, სიცივე იყო რევოლუციამდელი თურქესტანის ტიპიური სურათი.

დღეს კი თვალუწვდენელ მინდვრებში ზამთარ-ზაფხულ არ ცხრება მანქანების გრიალი. ათიათასობით ტრაქტორი, კულტივატორი, ბამბის საკრეფი მანქანა თუ სხვა ტექნიკა ეხმარება ჩვენს მშრომელებს თეთრი ოქროს უხვი მოსავლის მოყვანაში.

მარტო შარშან ამ ძვირფასი კულტურის მოსავალმა ხუთნახევარ მილიონ ტონას გადააჭარბა. როცა ჩვენი რესპუბლიკის მიღწევებზე ვლაპარაკობთ, შეუძლებელია სიამაყით არ ვახსენოთ ათასობით ჰექტარი ნაყოფიერი მიწა, რომლებიც უზბეკმა მშრომელებმა უდაბნოს გამოსტაცეს, არ შეიძლება არ ვახსენოთ ხელოვნური ზღვები, არხები.

ყველაფერი ეს პარტიის ნებით, ხალხის მარჯვნივ კეთდება ადამიანის საკეთილდღეოდ.

რევოლუციამდე მთელი ჩვენი მხარე თითქმის ყველა წერა-კითხვის უცოდინარი იყო.

დღეს უზბეკეთში სწავლობს ყველა მეოთხე ადამიანი, გვაქვს შვიდი ათასი სკოლა, ორასამდე საშუალო და სპეციალური და 39 უმაღლესი სასწავლებელი. მიდი, ისწავლე, დაეუფლე ცოდნას.

3. ი. ლენინის ცენტრალური კომპარტის ფილიალი ბავშვებისთვის.

უკი უზუკუთი

საოცრად შეიცვალა ჩვენი სოფლი-
სა და ქალაქის იერი. თანამედროვე
კეთილმოწყობილი სახლები, კლუბე-
ბი და კულტურის სახლები, სკვერე-
ბი და პარკები, ასეთია დღევანდელი
უზბეკეთის ქალაქებისა და სოფლე-
ბის იერი.

და ყოველივე ეს, მართო უზბეკი
ხალხის შრომის შედეგი როდია, მთე-
ლი ჩვენი დიდი სამშობლოს ძმური
ოჯახის დახმარების ნაყოფიც არის.

ყველას, განსაკუთრებით კი ტაშ-
კენტელებს გვახსოვს 1966 წლის 26
აპრილის ღამე, როცა გამძვინვარე-
ბულმა სტიქიამ ღამის მიწასთან გა-
ასწორა მთელი ქალაქი. მძიმე იყო
დანაკლისი. მაგრამ ტაშკენტში მხო-
ლოდ მიწა შედრკა, ადამიანებმა კი
გაუძლეს. გაჭირვების ეამს ჩვენ ყო-
ველი მხრიდან გამოგვიწოდეს დახ-
მარების ძმური ხელი.

დღეს ველარ იცნობთ საბჭო-
თა ხალხის ერთობლივი შრომით
მკვდრეთით აღმდგარ უზბეკეთის დე-
დაქალაქს. ჭეშმარიტად შრომისა და
მეგობრობის სიმბოლოდ არის აღ-

მართული ტაშკენტის ახალი საცხოვ-
რებელი მასივები.

ამ ძმობის და სიყვარულის შესა-
ხებ ბევრ გულთბილ სიტყვას გაიგო-
ნებ გაკვეთილზე თუ პიონერულ შეკ-
რებაზე, წაიკითხავ უფროსკლასელ-
თა ლიტერატურულ ნამუშევრებში,
სიცოცხლეში პირველად შეთხზულ
ლექსებში. ეს არც არის გასაკვირი —
საბჭოთა ბავშვები ხომ დიდი მზრუნ-
ველობით არიან გარემოცულნი, მათ-
ზე განუწყვეტლივ ფიქრობენ, მათ
მომავალი სსსახელო საქმისათვის
ზრდის კომკავშირი, კომუნისტური
პარტია.

უზბეკეთის ნახევარმილიონიანი
პიონერული არმია სახელოვნად მი-
ვიდა საიუბილეო საკავშირო პიონე-
რული მარშის „იყავ მზად!“ ფინიშ-
თან. ბევრი ღირსსახსოვარი საქმე
ჩაიწერა პიონერული ცხოვრების მა-
ტიანეში.

ლენინური იდეების ერთგული, პა-
პებისა და ბებიების სახელოვან საქ-
მეთა გამგრძელბელი უზბეკეთის პი-
ონერია მხურვალედ მოგესალმებათ,
ჩვენო ქართველო მეგობრებო!

უზბეკეთის
ნახევარმილიონიანი

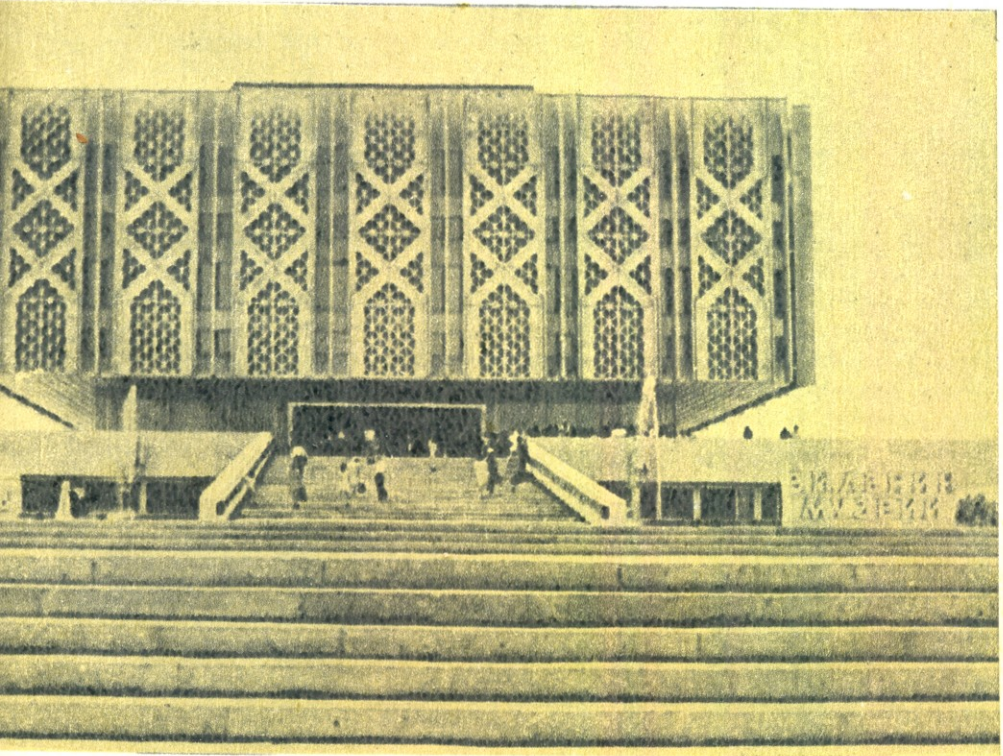
ბახშიარ
პანანოვი

ჩვენ გვახსოვს უპირველესი
ნანდერძევი ლენინის:
ქვეყნად მშვიდობა დავიცვათ,
ვიქცეთ მშვიდობის ფარად,
თუ მიწა ნათლის ფერებით
არ იქნა გადაფერილი, —
სიხარული და სილაღე
ხალხს არ ექნება, არა!

თვითონ ლენინმა დიადმა
ხალხს ანაცვალა სიცოცხლე,
და ჩვენც იმავე გზით მივდივართ,
რაც ახარებდა ბელადს.
ვერც ომით ვერ შეგვაშინებს,
ეს — მტერმა კარგად იცოდეს,
მაგრამ ჩვენ უპირველესად
მშვიდობის გზების გვჯერა.

სადაც ჰქუხს სიტყვა ლენინის,
იქ სიღარიბეს რა უნდა,
სიმდიდრე დუღს და გადმოდუღს,
ოქროდ გადიქცა ქვიშაც.
თუ ხალხი ერთად იქნება.
თუ ხალხი ერთურთს მიენდო,
ეს, უპირველეს, ბავშვების
ბედნიერებას ნიშნავს.

თარგმნა
ანკორ ახულაშვილიძე.

ხაზის ხარკი

პაპი
ნაზირი

მხატვარი
ა. ციგლინცაძე

რალა არ ხდება ქვეყანაზე და, აი, ქარიმსაც ძროხა დაეკარგა. დღისით, მზისით, შუაგულ პაპანაქებაში. ვერაინ დაინახა როგორ მოეფარა თვალს. თითქოს მიწამ უყო პირი და ჩაყლაპაო.

ყველაფერში კი პატარა ხამილი იყო დამნაშავე. კარგად არ მიუგლო ყური ჩაბარებულ სამწყემსოს.

ცხელოდა. ქარიმმა თავის ტოლ ბიჭებს უთხრა, წამოდით, მდინარეზე ვიბანათო. იმათაც ჰყავდათ ძროხები ფერდობზე სამოვრად გაშვებული და რაკი ხამილი პატარა იყო და ცურვა არ იცოდა, იმას სთხოვეს საქონელზე თვალის დაჭერა.

ბიჭები სულ სირბილით მივარდნენ ნაპირთან და შხაპა-შხუპით შეცვივდნენ წყალში. მდინარე ჩქარა მოედინებოდა. ტალღებმა მაშინვე შეიტაცა ბიჭები სიღრმეში. ჭერ ყვინთვა დაიწყეს, აბა, ვინ უფრო დიდხანს ჩაიყურჩუშალავებსო, მერე ცურვაში გაეჭიბრნენ.

ქარიმს წყალი ძალიან უყვარდა. თუ ერთი შევიდოდა, გამოსვლას აღარ ფიქრობდა. კარგად ცურავდა, სირბილიც ემარჯვებოდა, ფეხბურთსაც თამაშობდა, მაგრამ განსაკუთრებით ცხენზე ჭირითი იტაცებდა. უფროსები იმედოვნებდნენ, ამისაგან კარგი ჭიგითი დადგებო. ბიჭებმა ჰყუმპალაობით რომ გული იჭერეს, სიცვიესატანილები გამოვიდნენ წყლიდან და ჭვიშაზე დაეყარნენ. სიამოვნებდათ. მზეს, ხან ერთ გვერდს უფიცებდნენ, ხან მეორეს. უცებ ფერდობიდან შეუფოთებული ძახილი მოესმათ. ქარიმი პირველი წამოხტა.

— შენი ძმა ყვირის, — უთხრა აბდუსამადს შეფუცხუნებულმა ქარიმმა. ბიჭები ჭვიშიდან წამოცვივდნენ და დაიტიშნენ.

იღვა ხამილი და შეშინებული გამოჰყურებდა მათს გზას...

— რასა ღრიალებ? — ჰკითხა აბდუსამადმა ძმას.

— ჭრელი... ჭრელი ძროხა, — ჩაილაპარაკა ხამიდმა. ჭრელი ძროხის გარდა სუყველანი. მწვანეზე გაშლილიყვნენ და ზანტად იცოხნებოდნენ.

ქარიმი ათას ძროხაში სცნობდა თავის ჭრელას, ზორ-ზოხა იყო, ლამაზი რქები ედგა.

— თვლები სადა გქონდა! — დასტუივლა ქარიმმა ხამიდს, — გეძინა?

ხამიდმა შიშისაგან ჭერ თავი დაუქნია, მაგრამ მერე გონება მოიკრიბა და თავისმართლება დაიწყო.

ქარიმმა ნახა, რომ ხამიდთან ლაპარაკი წყლის ნაყვად იყო და ახლა აბდუსამადს მიადგა:

— რაც შენა ხარ უქნარა, შენი ძმაც ის იქნება! შუადღის გულზე რა დროს ძილი იყო, ჰა?! —

— ამას არ უყურებთ ერთი, რას მიბედავს? — გაიბუსხა დინჯი აბდუსამადი, — მე და უქნარა?

— თორემ არა, აი! გაკვეთილზე შენ გეძინა, თუ მე?

— შენ გირჩევნია, ენა დაიმოკლე, ძმობილო! მაშინ თავი მტკიოდა და იმითომ დამეძინა! — აბდუსამადს ბოლმა მოაწვა.

— შენი თავი მოატყუე!

— არა გჭერა და ნუ გჭერა! ჩემს ძმასთან კი რა ხელი გაქვს, რომ ლანძღავ?

— მე არა ვლანძღავ, უქნარა ხარ მეთქი, სხვა აბა, რა ვუთხარი.

— რაკი შენს ძმასავით არ იგინება, არა?

— ჩემი ძმა უმიზეზოდ არავის შეაგინებს, ხამიდმა ჩვენი კატა შეაშინა და ყელიდან ბაბთაც უნდა მოეძრო, მაშ პირზე აკოცებდა?

— როდის?

— როდინობის კვირაში...

ვინ იცის როდემდე იკამათებდნენ ბიჭები, რომ ქარიმს თავისი ჭრელა არ მოჰგონებოდა.

— ლაპარაკის დროა?! შენ ისა თქვი. სად მოვძებნო ახლა ჩემი ჭრელა?

— იქნებ, თავისი ბოჩოლა მოენატრა და შინ წავიდა? — ჩაფიქრების მერე უთხრა აბდუსამადმა.

ბიჭებმა დაჰკრეს ფეხი და ახლა ყიშლაყისაკენ* მო-

კურცხლეს. გზის ორივე მხარეს ბამბის თვალუწვდენე-
ლი მინდვრები გადაჭიმულიყო.

ბამბა უკვე მუხლის სიმაღლეზე იყო ამოსული და ისე
ხასხასებდა მწვანედ, რომ თვალს ვერ გაუსწორებდით.
საითაც არ უნდა გაგებდათ, უველგან ხალხი ფუსფუს-
ებდა. ქარიმი დრო და დრო ჩერდებოდა, ხელისგულები
ბირთან მიჰქონდა და რაც ძალი და ღონე ჰქონდა
გაჰყვიროდა:

ჭრ-ე-ლი, ძრ-ო-ხ-ა არ და-გი-ნა-ხი-ათ?...
ცოტა ხნის მერე ბავშვებს გაბმული პასუხი ესმო-
დათ: არ გე-ი-ნა-ხა-ვს!..

მაშინ ქარიმი და იმისი ტოლები ისევ სირბილით გა-
ნაგრძობდნენ გზას.

ტრაქტორთან მდგარ, ცნობილი ბრიგადირის დეხკან-
ბაი-ალას დანახვაზე ისევ შეჩერდნენ ბიჭები და ჰკი-
თხეს, ჭრელი ძროხისთვის თვალი ხომ არსად მოგიკ-
რავთო.

— აბა, რა გითხრათ, მინდვრის ბოლოს, მგონი ერთი
ძროხა დაბოროილებდა, მაგრამ ჭრელი იყო თუ გიშერა,
მაგდენი ვერ გავაჭრე...

— უცნაურბ-კაცია ეს დეხკანბაი-ალა — სიბრაზი-
საგან წამოწითლდა ქარიმი, — როგორ ვერ უნდა გაერ-
ჩია, რა ფერის იყო ძროხა?

— ალბათ თავისი საქმით იყო გართული, ჭრელი
ძროხა იმდენია, რომ... მარტო შენ კი არა გყავს — უთხ-
რა აბდუსამადმა.

— ჩემი ძროხისნაირი მთელ კოლმეურნეობაში დი-
ახაც რომ არავის არა ჰყავს! — დადასტურა ქარიმმა
და გზა განაგრძეს. გზაზე ქარაბაი-მსუქანა შემოხვდათ.
იგი ქარიმის მამის ბრიგადაში მუშაობდა.

— საით მიეშურებით ასე გამალებული, ჰა? —
თხა მან და შეჩერდა. — რად გირბენიათ, სულს მღვ-
ითქვამთ, ტახი ხომ არ მოგდევდათ?

— ძროხა დაგვეკარგა, — მიუგო დაღონებულმა ქა-
რიმმა, — ჩემი ჭრელა.

— აბა, უყურე! — შეიცხადა ქარაბაიმ. — ჭრელა?
— მერე გაბარჯგნულ უღვაშებზე ხელი გადაისვა და
დინჯად უთხრა:

— სამახარობლოს რას მომცემთ?
— სად არის? — ეცა ქარიმი.

— სად და, ამ ერთი საათის წინ ჩემი თვალით ვნახე
როგორ მიჰყავდა ჭრელი ძროხა პატივცემულ დეხკანბაი-
ალას გოგოს ბაშარს.

ქარიმმა და აბდუსამადმა ერთმანეთს გადახედეს.
— მართალს ამბობთ? — უნდობლად შეეკითხა ქა-
რიმი.

— ვაუკაცო, გაგიგია ვისგანმე ქარაბაი-ალას ტყუ-
ილი?

— წავიდეთ, ჩქარა!.. — ხელი მოჰკიდა ქარიმმა აბ-
დუსამადს და ადგილს მოსწყდნენ.

— მეც ასე ვფიქრობდი, რომ ჭრელა აქვე იქნებოდა
სადმე მეზობლებში. — უთხრა აბდუსამადმა ამხანაგს.

— რა ვიცი, მაგას სიტყვა არ დაეჭერება. — მიუგო
ქარიმმა, — ამასწინათ მამაჩემს უთხრა, ავად ვარ, სამუ-
შაოდ ვერ გამოვალო და საღამოს კი ბაზრიდან მომავა-
ლი დაენახათ ვირზე შემოსკუპებული. თუმცა, რა ვიცი,
იქნებ ეს სიმართლე თქვა?..

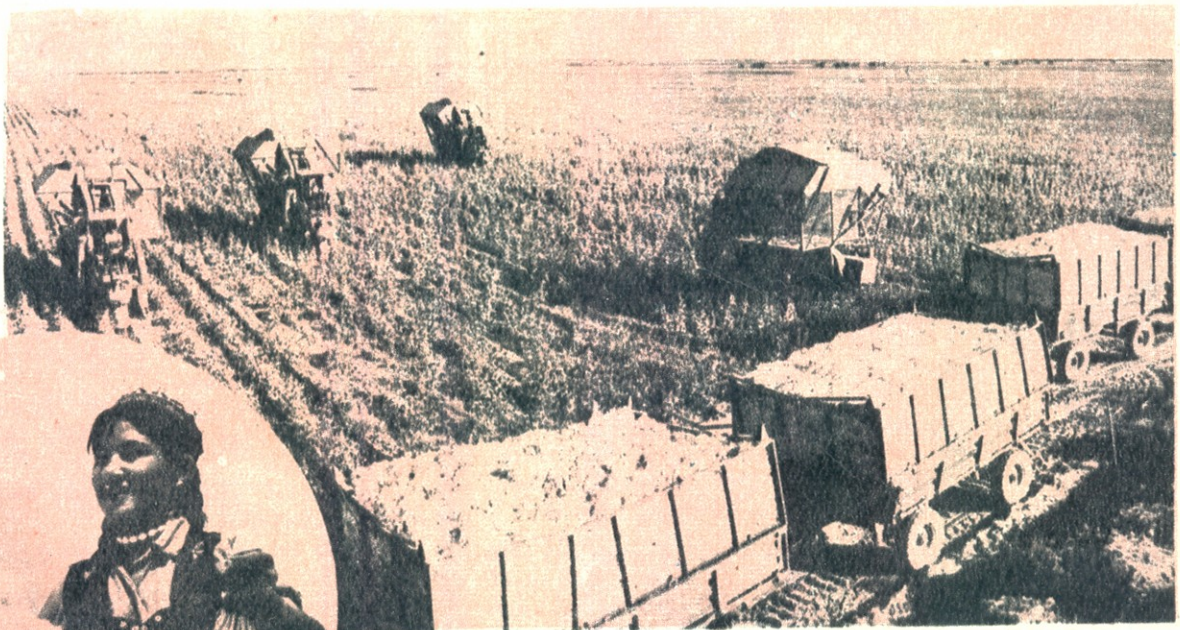
ბავშვები ახლა მეტაბელე დავლატოვმა შეჩერა და
ჰკითხა, რატომ არ მოხვედით უფროსების დასახმარებ-
ლადო?

ბიჭებმა თავიანთი დარდი გაუზიარეს.

1 სოფელი.

ბამბა —
უზბეკი
მზრომელების
სიამავეა და
რასაუბალიკის
სიმდიდრის
დაუშრატალი
წყარო.

— ჭრელი ძროხა? — საქმიანად იკითხა დავლატოვ-
მა; ეს კაცი კოლმეურნეობაში თავისი სიმკაცრით გამო-
ირჩეოდა. — ეს-ეს არის აი, ამ გზაზე ვილაცხამ გაატარა
სწორედ ჭრელი ძროხა. აბა, რას წარმოვიდგენდი, რომ
თქვენი იყო, თორემ რას გავუშვებდი.

ქარიმს ცრემლები მოადგა.
მინდვრის ბოლოს ბიჭებს ქარიმის მამა წამოუწიათ.

იმათ გაოცებას საზღვარი არა ჰქონდა, რომ არაფრად არ ჩააგდო ძროხის დაკარგვის ამბავი, ქარიში მამისაგან კარგ მუჭლუფუნებას ელოდა ამისათვის და მისი ასეთი სიმშვიდე ცოტა არ იყოს ეუცნაურა.

— ვის რაში უნდა შენი ძროხა? — დაცინვით უთხრა ბალტაბაი-ალამ. ჩვენი ახლა სანთლითაც რომ ეძებო, ისეთ ოჯახს ვერ იპოვნი, რომ ძროხა არა ჰყავდეთ. ქარაბაი და დავლატოვი ალბათ გაგეხუმრნენ, რას დარბიხარ და გაშყვირი მთელ ყიშლაყზე, ჯერ წადი და სახელში ნახე, იქ იქნება, სად წავიდოდა.

ქარიშს იმედი მოეცა, მაშინვე თვალწინ წარმოუდგა სასიამოვნო სურათი. ჭრელი ძროხა ბოსელში დგას და თიხის ორჯამიანში კოპტონს შეექცევა, იქვე იმისი გრძელფეხება ბოჩოლა დაკუნტრუშობს და წამდაუნწომ დრუნჩს ჰკრავს დედას ცურზე.

ამ ფიქრმა ისე გაახარა ქარიში, რომ სულ სიმღერითა

და ხტუნვა-ხტუნვით გაეშურა შინისაკენ. მივიდა თუ არა, ბოსლის კარი შეადო, მაგრამ, რა დავიტოვებია, რას ეძებ?

„ნუთუ მოიპარეს“? — მოიწყინა ისევ ქარიშმა და აღარ იცოდა რა გზას დახდგომოდა. სადღა მოედებნა თავისი ჭრელა? სამუშაოდან დედაც მობრუნდა, კოჭობი აიღო და ბოსელში შევიდა ძროხის მოსაწველად, მაგრამ რომ გაიგო ჭრელა დაიკარგაო, ვიშვიშს მოჰყვა. ნიშა ბოჩოლამ კი თითქოს იგრძნო მოსალოდნელი უსიამოვნება, ქარიშს შეჰყურებდა და ზმუოდა:

— იქნებ ქარაბაი-მსუქანამ მართალი თქვა? — სწონიდა მეზობლის ნათქვამს ბოსლის კარებთან ჩაფიქრებული ქარიში, — იქნებ მივიდე დეხკანბაი-ალასთან?

ვიდრე ქარიში ამ ფიქრში იყო, იმისი მამისაგან მინდვრიდან.

— შეილო ქარიშ, — ამოიხრა მან, ქარაბაი-ალამ მგონი სიმართლე თქვა. ჩვენი ძროხა თურმე დეხკანბაი-ალას ბამბაში გადასულა, ბუჩქები გადაუთელია და იმის გოგოს ბაშარს დაუმწყვდევია.

— ვაიმე! — შესძახა შეშინებულმა ქარიშმა. — რა უნდა ვქნათ?

— რა ვიცი! — თავი გააქნია ბალტაბაი-ალამ. — ახარით შეგვიძლია ჩვენი ძროხა გავამართლოთ? ეს რომ კოლმეურნეს მოემოქმედებინა, სამართალში მისცემდნენ.

— მერე? ეს ხომ ძროხაა და არა ადამიანი? — ხმა გაეზარა ქარიშს.

— მერე რა რომ ძროხაა, პატრონმა უნდა აგოს პასუხი.

ქარიშმა გაიგო თუ არა, ძროხა ბაშარს დაემწყვდია, მაშინვე გაქცევა დააპირა, გამოვაშვებინებო, მაგრამ მამის ნათქვამმა შეაყოვნა. მიხვდა ძროხის პატრონს პირზე არაფერს აკოცებდა.

— წამო, შეილო, რაც არის, არის! ჩვენ ჩვენი ვეცადოთ! — უთხრა მამამ შეილს და გასწია. ქარიშიც უკან გაჰყვა. მიდიოდა და თან სახელოთი იწმენდდა სახეზე გადმოგორებულ ცრემლებს.

— იქნებ ბაშარმა ჯიბრით გააკეთა ასე? — ჩაილულულა ქარიშმა.

— რა ჰქონდა ვასაჯიბრი? — მსუტრიალდა მამა.

— ამასწინათ ერთი რამე მოხდა...

— რა მოხდა?

— რა და, ჩემთვის მოვდიოდი, უცებ შუაგზაზე დაყრილი სასუქი დავინახე, ავდექი და ტომარაში დავუწყე ჩაყრა, დამენანა, ვიფიქრე ბამბის ნათესებს დავაყრი-მეთქი, საიდანღაც ეგ ბაშარი გამოხტა და დამჰყვივლა: ახლავე უკან გადმოყარე სასუქი და საიდანაც მოსულხარ, იქით წაეთრიეო. მე მშვიდად ვკითხე, რა გინდა ჩემგან-მეთქი. იმან კი უფრო მოუმატა უვირილს, — ეგ სასუქი ჩვენი ურმიდან დაიბნაო. მე დავუტაცანე, თუ გინდა იცოდე, თქვენი კი არა, ჩვენი ურმიდან გადმოიბნამეთქი, მაგრამ არ იცი, რა ჩხუბის თავია ეგ ბაშარი! კატასავით მივარდა ტომარას, სტაცა ხელი და სასუქი თავის კალათაში ჩაიყარა. მაშინ კი გავცეცხლდი, უცებ ხელი მოვუსვი მთელ სასუქს, ტომარაში ჩავყარე, ზურგზე მოვიგდე და ჩემი გზით გამოვწიე, იდგა და უკან მომძახოდა: „როგორც არ უნდა ეცადო, მამაშენი მამაჩემს ვერ აჯობებსო! გარდამავალი წითელი დროშაც და პრემიებიც მამაჩემის ბრიგადისა იქნებაო“.

— საქმე გვიჩვენებს, ნუ ტრაბახობ-მეთქი, იმან კი —

„მინდა და ვტრაბახობო“.

დეხკანბაი-ალა მეზობლებს ძალიან კარგად შეხვდა, რასაც ქარიში სულ არ მოელოდა. ეზოში გაშლილ სუფრაზეც მიიწვია.

— ქარიშგან, გეტყობა ნაღები მოგენატრა? — თვლი ჩაუკრა მან ბიჭუნას.

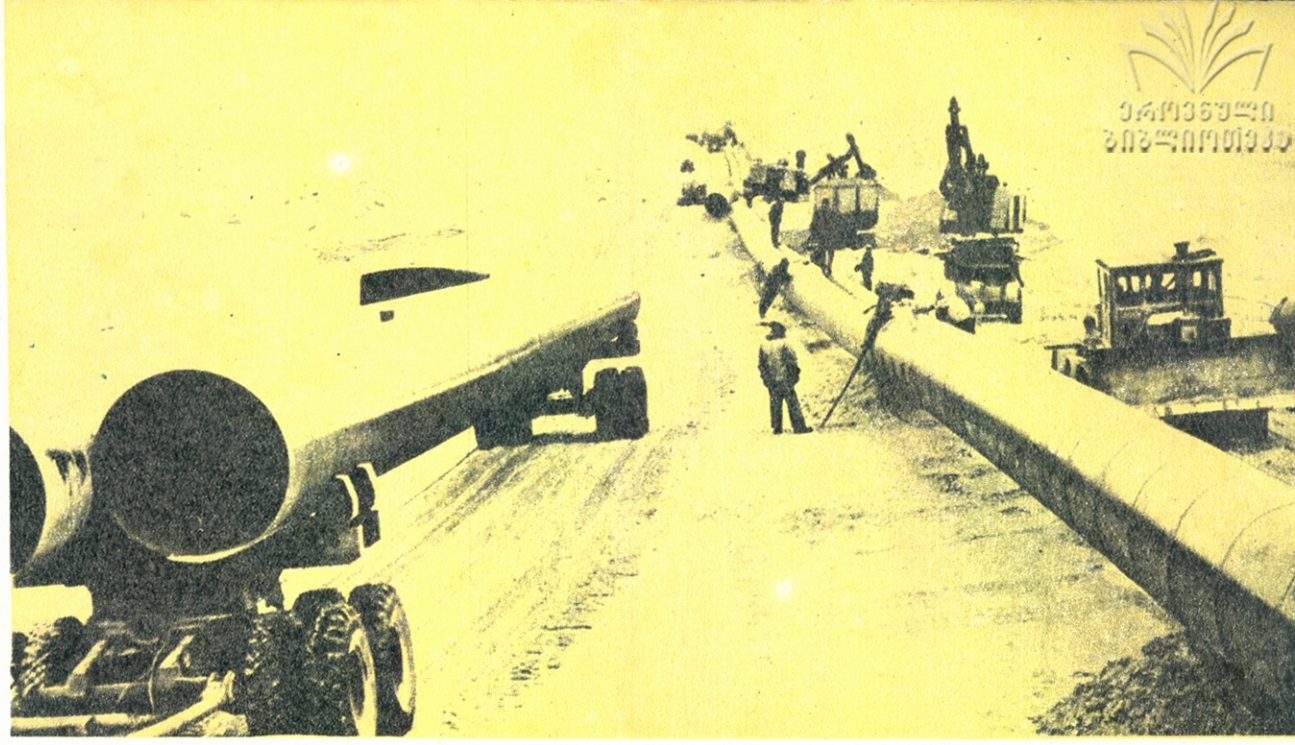
ქარიშმა პასუხი არ გასცა და თვლებით ჭრელას დაუწყუო ძებნა.

— დეხკანბაი-ალა, — დიდის ამბით წამოიწყო საუბარი ბალტაბაიმ, — ჩვენი ქარიში გაერთო თავის ტოლებთან თამაშობაში და ძროხა გადაავიწყდა. გრძნობს ჩემი ბიჭი თავის დანაშაულს და პატიებას გთხოვს.

— ბოდიშის მოხდა რომ საქმეს შევლოდეს... დიდია თუ პატარა, საქმეს ჭკუა უნდა დაატანოს. — მიუგო დეხკანბაი-ალამ და თან უღვაშებზე ხელი გადაიხვა. — პირადად ჩემთვის რომ მოეყენებინა ზიანი, იქნებ მეპატიებინა, მეზობლობაში ყველაფერი ხდება, მაგრამ ბამბის ნათესები, კარმიდამოზე ამოსული სიმინდი ხომ არ

შუა-აზია-ცენტრი.
ათას
კილომეტრიანი
გაზსადენის
გეორგ
რიგი.
ამ
შუარმაზარ
მიღებით
წავა
ნაფი
საწვავი
ჩვენი
მეცნიერის
ენდუსტრიულ
ქალაქებისაკენ.

არის?.. ერთი სიტყვით ვკითხოთ ჩემს ბაშარს, ამან უკეთესად იცის საქმის ვითარება.

თითქოს მამის ნებართვას ელოდებოდაო, ბაშარი მაშინვე ლაპარაკში ჩაერია და ერთი მეტრი ენა გადმოაგდო. — რატომ მიანება ძროხას თავი? განა არ ვიცი, განგებ გადაუშვა ბამბის ნათესებში. მივვარდი, რასა ვხედავ, ჭრელა, მაგან კი გაფშკა ფეხები! ისე ეცა ბუჩქებს, თითქოს შიმშილობის ქვეყნიდან იყო მოსული. მანამ გამოვავდე, მოასწრო, სამი კვირტიანი ბუჩქის გადათელვა, თავის ნებაზე რომ მიმეშვა, მთელ ნათესებს გადათქერავდა, მაგის ბედი რომ ჯოხი ვერაფერი მოვიხელთე, თორემ ვუჩვენებდი, როგორ უნდოდა ბამბის წახლენა.

ბაშარი ლაპარაკის დროს მკვირცხლად აბრაილებდა თვლებს და თან თავის კიკინების ბოლოებს იწიწნიდა.

— გაიგი, შვილო, რა მოუშოქმედია შენს ჭრელას? — უთხრა დაღონებულმა მამამ.

ქარიში გაბუსხული იდგა და ფეხსაცმელის წვერით მიწას ჩიჩქნიდა.

— ბამბა და მერე როგორი? — არა ცხრებოდა ბაშარი. — თითქმის ჩემსიმაღლეა უკვე, თითო ბუჩქს რატომ ერთი ორმოცი კვირტი არა ჰქონდა. რას მიბრიალებ თვალებს? არა გჯერა? — მიუბრუნდა ქარიშს, — პატიოსან სიტყვას ვამბობ, ჩემი თვალთ ვნახე.

— სად გაგონილა ერთ ბუჩქზე ორმოცი კვირტი! — ჩაიფხუკუნა ქარიშმა.

— არა გჯერა? წამოდი და გაჩვენებ!

— ერთი ბუჩქის გულისთვის ამდენი აყალ-მყალი არა ღირს! — მხრები აიჩიჩა ქარიშმა.

— შენ, ეი, შვილო ჩემო, — სიტყვა ჩამოართვა ქარიშს მამამ, — დამნაშავეს ენა მოკლე უნდა ჰქონდეს. ბაშარი ჭკვიანურად გელაპარაკება. ბამბამ უკვე კვირტი გამოიტანა, თუნდაც ოცდაათი იყოს, თითო კვირტი ხუთ-ექვს გრამ ბამბას ვაძლევს, აბა, იანგარიშე სულ რამდენს მოგვცემდა? არითმეტიკა ხომ იცი, აბა, ახლა შენ ისა თქვი, აი, ეგ ხალათი რომ გაცვია, რამდენი ძაფია, მაგაზე წახული?

ქარიში გაკვირვებისაგან პირდაღებული შესცქეროდა მამას. რაღაც ახალი აზრი ინასკვებოდა მის გონებაში. მას პირველად აეხილა თვალი და შეიტყო თითოეული კვირტის, თითოეული გრამი ბამბის სარგებლობაზე, რომელიც კოლმეურნეობის მინდვრებზე იზრდება. მამის ნათქვამში კიდევ რაღაც სხვა ენიშნა ქარიშს. ამ „სწვამ“ აუფორიაქა გული ბიჭუნას. თითქოს თავის ჭრელას სამუდამოდ უნდა გამოშვიდობებოდა.

— ქარიშჩან, გეტყობა შენი ჭრელა უნდა მთხოვო, არა? — ჩაეკითხა ბაშარის მამა.

ქარიშმა ამოიოხრა.

— რაკი ასეა, მაშინ მოდი და ხელწერილი შევადგინოთ, — უთხრა მან, — ამ ხელწერილში უნდა დაწერო, რომ შენი ძროხა დღეისამასიქით იქ აღარ გადავა, სადაც იმისი ადგილი არ არის. ჩვენ კი იქნებ როგორმე დავითანხმოთ თავმჯდომარე, რომ უარი არ გვითხრას ძროხის პირობით დაბრუნებაზე. რას იტყვი, შა?

ქარიში დაჯავრიანებული იდგა და ხმას არ იღებდა, ამ ხნის განმავლობაში, დეხკანბაი-ალამ გომურტიდან ძროხა გამოიყვანა.

— დეხკანბაი-ალა! — სასოწარკვეთილებით შესძახა ქარიშმა, იმას ეგონა ძროხა კოლმეურნეობის თავმჯდომარესთან მიჰყავდა.

— აბა, წაიყვანე, — უთხრა მეგობელმა და თოკი მიაწოდა.

მამა-შვილმა ძროხა შინისაკენ წაიყვანეს.

დაღამებულიყო უკვე.

— აღარ წაგვართმევენ? — ეკითხებოდა შეშფოთებული ქარიში მამას და თან უკან-უკან იყურებოდა.

— შენ როგორ გგონია?

ქარიშს ჩაეცინა.

— მივხვდი, ჩემი ჭრელას ჯავრი არავის არა აქვს, აქ ბამბაზეა ლაპარაკი. ბამბის ერთი კვირტიც კი არ უნდა წახლეს, არა, მამა?

ლენინის სამშინსათვის საბრძოლველად მუდამ მზად ვართ!

უბოუკოუ

მიწისძვრისაგან დაზიანებულ ტაშკენტს დახმარების ხელი მარტო ჩვენმა მოძმე რესპუბლიკებმა კი არ გაუწოდეს. უზბეკ ხალხს იმ გასაჭირის უამს გვერდში ამოუდგნენ სახალხო დემოკრატიული ქვეყნებიც.

ამ ფურცლებზე თქვენ ხედავთ ხუთსართულიან სკოლის შენობას, რომელიც ბულგარელმა მშენებლებმა აუშენეს ტაშკენტელ

ეს
ხე
1969 წელს
ქმოზისა
და
მეგობრობის
ალსანოვნადად
დარგეს
თ. შივაკოვა
და
ზ. რაშიდოვა.

ტაშკენტის
საბავშვო
გიგლიოთაა.
ზღაპრების
ოთახი.
ამ
ჯადონურ
სამყაროში
ცოცხლდებიან.
ფრთხს
ისხამენ
ზღაპრების
გმირები.

საინტერესო გაკვეთილი.

ს ს ი ა ს ს ი კ ს

მოსწავლეებს.

სკოლა ბულგარელი ხალხის სახელოვანი შვილის გიორგი დიმიტროვის სახელს ატარებს. ბულგარელი და ტაშკენტელი პიონერების მეგობრობა ამ სკოლის საზეიმო გახსნით არ დამთავრებულა. ისინი ხშირად მიდი-მოდიან ერთმანეთთან, სწერენ ერთმანეთს წერილებს, უგზავნიან საჩუქრებს.

პრა-კერვა დიმიტროვის სახელოვანი სკოლის მოსწავლე გოგონების ერთ-ერთი საშვებარეო სამხიანობაა.

რაზმის შეკრებაზე.

ბულგარელი თანატოლების ნათესავთა სტუმართან.

ჰარა-ჰუმი უკან იხევეს. უღაბნო გულს უხსნის ალაბიანს.

სკოლის მოსწავლე

ანვარს სკოლის კედლის გაზეთისათვის უსუფთაო მოხ-
წავლევზე ფელეტონის დაწერა დაავალეს. მას ძალიან გა-
უხარდა და დაიქაღნა კიდეც: „გიუვარდეს, მე უველა ფე-
თხუმს ანკესზე წამოვაგებო“, მოიმარჯვა საწერ-კალამი
და თანაკლასელებს თვალიერება დაუწყო. მაშინვე თვა-
ლი ღენა საგლიევას დაადგა. ანვარმა მას ხელში ნახატე-
ბით აჭრელებული სახელმძღვანელო დაუნახა. მაშინვე
რვეულში ჩაინიშნა და ათვალწუნებით უსაყვედურა: პი-
ონერს დამიხედეთ, ასე უნდა წიგნის გაფრთხილება!

ანვარი კლასში შევიდა თუ არა, ფელეტონი კი არა,
თავიც დაავიწყდა, ბიჭები გუშინდელ ფეხბურთის თამა-
შზე კამათობდნენ.

— აღარ მახსოვს აბდურაიმოვმა მერამდენე წუთზე
შეაგლო ბურთი კარში! — ამოიოხრა პეტა ხაიდაროვმა.

— შენც იტყვი გულშემატკივარი ვარო! — შეიძლე-
ბა ეს არ იცოდე? — შესძახა ანვარმა და ჩანთიდან ფაც-
ხაფუცებით ამოიღო ბიბლიოთეკის წიგნი. წიგნის დანახ-
ვაზე ბიჭები გაოცდნენ. უდავზე ციფერბლატი იყო დახა-
ზული და მონიშნული იყო ბურთის კარში გატანის უვე-
ლა დრო და მოთამაშის გვარიც იქვე ჰქონდა მიწერილი.

— აი, ეს კი მესმის! — დაიძახა ერთმა. ანვარი ისე
იდგა სიამოვნებისაგან გაბადრული. თითქოს კარში ის
ბურთები იმას გაეტანოს.

საკლასო ოთახში პიონერხელმძღვანელი შევიდა და
ანვარს ფელეტონი მოსთხოვა, ანვარი ახლალა მოვიდა
გონს.

„მე ვერ დავწერ“ — ჩაილაპარაკა და გაწითლდა.

ფელეტონის დაწერა ფატო ხაიდაროვს დაევალა.

მეორე დღეს სკოლაში კედლის გაზეთი ეკიდა, რო-
მელშიც, რა თქმა უნდა, ანვარზე დაწერილი ფელეტონი
იყო მოთავსებული, რომელსაც ერქვა: „ანკესზე წამო-
გებული ფეთხუმი“.

შადია შახმაშავა,

ტაშენტის 192-ე სკოლა, VII კლასის მოსწავლე.

მეამაყები, სამარყანდო,
ჩემო ქალაქო,
როგორც კაცს — კაცი,
ისე უნდა გელაპარაკო.
სული და გული
გამიხსნია შენთვის ხალისით —
ამავსე შენი ქვა-ლორდით და
დულაბ-ალიზით.
ხვატსა და ქარში
გაჭკივიან შენი ლოდები —
დაბზარულები.
ზრიალით და მოთქმა-გოდებით...
მიდი-მოდიან
პლანეტები და კომეტები,
მეტეორები
ცას სერავენ თავგამეტებით,
ზის ულუგბეკი —
შუბლშეკრული, ბრძენის იერით,
დიდი სწავლული —
მეფე, კაცი და მეცნიერი;

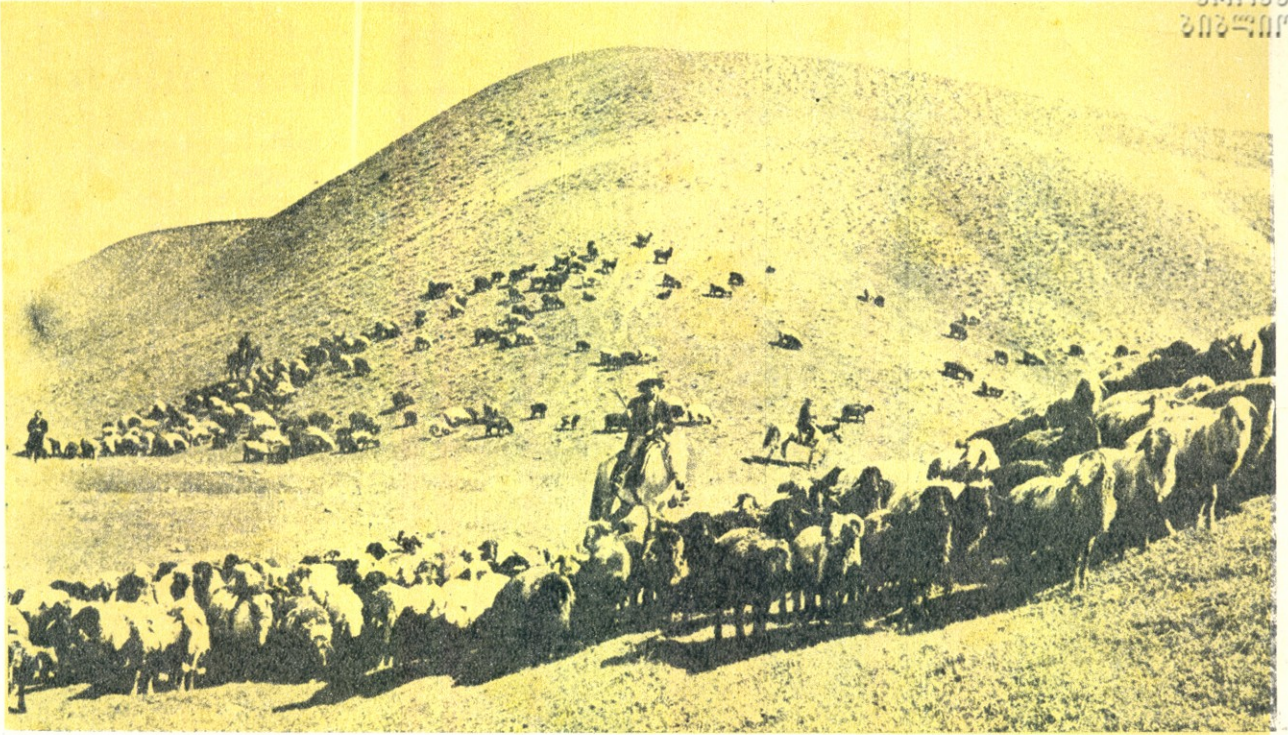
სამარყანდი

ნარიმან არიკანოვი

ზის ულუგბეკი —
ანვარიშობს გრძედებს, განედებს,
ზის ულუგბეკი —
და გაჭყურებს ცაში პლანეტებს...
ო, სამარყანდო!
თავს დაგყურებს ცა ბროლისფერი!
აქ, შენი ცისქვეშ
დავაჯვაცდა თვით ალიშერიც...
მაშინ სხვა იყო, —
სხვა ქარი და სულ სხვა დროება,
აზრი და ტვინი

გამოგჭამეს მაშინ ომებმა...
და შენი მიწა —
შენი ჯიშის და მონაგარის
სისხლის ცრემლებით
და ბალღამით იყო გამბალი.
ო, სამარყანდო!
დღეს სხვაგვარი დაგკრავს იერი,
მეამაყები —
ხარ ბებერიც და ბედნიერიც!
მეამაყები —
და დავდივარ წელგამართული,
თვალდახელშეუა ემატება
სართულს სართული.
შენია ჩემი ამოსუნთქვა
და გულის ძვირა,
ჩემო ქალაქო,
სახლო ჩემო
და ჩემო კერაჯ.

თარგმანა იორამ ჯეჟერბალიძემ.

აქვს თუ არა მხეს ხელები?

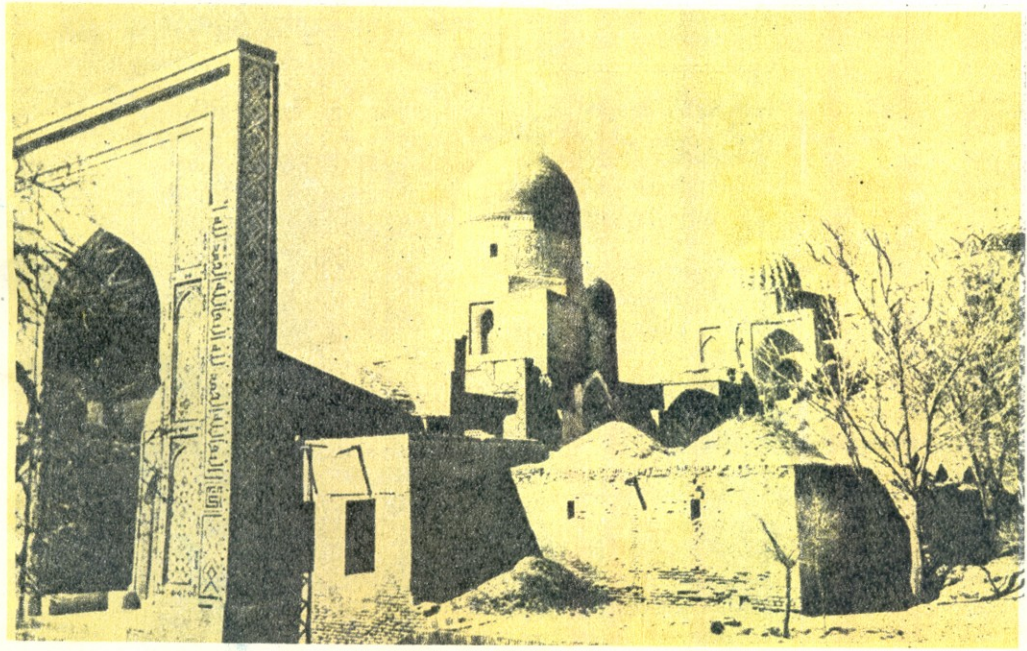
უზბეკეთის თვალსაჩინო მთაბორცვებზე მომხდარი ცხოვრების აუარაცხელი ფარები — ზამბისა და გაჯის რესპუბლიკის კიდეებზე ერთი დიდი სიმდიდრე.

უზბეკი ხელოსნების დიდოსტატობის ერთ-ერთი ნიმუში. გარდასულ დრო-ჟამს ვერაფერი დაუკლია შანსი ზინდას დამუშავების ანსამბლისათვის.

რაუზ გალიმოვი

ახადმა და საბირმა
ლურჯ ნაპირთან მდინარის
წამოიწყეს კამათი
მშვიდი და უწყინარი.
თავისი თქვა საბირმა,
თავისი თქვა ახადმაც;

დავამ
ჭეშმარიტება
ნათელი ვერ გახადა.
ბოლოს ერთხმად დაასკვნეს:
სულ ტყუილად
ვიმტვრევთ თავს,
მზეს არ უჩანს ფეხები,
მაგრამ უსათუოდ აქვს,
რადგან ცაში სეირნობს
ნელა,
სვენებ-სვენებით.
მაგრამ ისიც ცხადია,
მზეს არა აქვს ხელები.
საბირმა და ახადმა
ამოწურეს სათქმელი,
მაგრამ
ჭეშმარიტებას
ვერ მოჰფინეს ნათელი,
ვიდრე რუხი ღრუბლების
არ გაიღო სარკმელი
და მზე არ ამოცურდა
ირგვლივ შუქთა მფანტველი.
აფარფატა ჩიტვიით
მალლა-მალლა, თანდათან,
და სხივების ხელები
შემოჰხვია მთა და ბარს.
მდინარეც და ბაღებიც
დაამშვენა,
დახატა;
მოფერა ორივეს —
საბირსა და ახადას.

თარგმანა ბ. ლომიძემ.

იუსუუ შამანსუკი

ბიჭმა ძაღლს კუდში
წაავლო ხელი,
ძაღლმა თვალეზი
დაკუსა ღრენით;
— გიკბენს, ბიჭიკო,
გაუშვი ხელი!..
გესმის? — ახლავე
გაუშვი ხელი!..
ბიჭად-ბიჭი
მყისვე პასუხს ახლის:
— მე ლომი ვარ,
რას დამაკლებს ძაღლი!..

ახიყარი

თეთრ ტილოზე
მზისფერად
ამოვქარგე
ყვავილი, —
გეგონება
სათბურში
კოხტად
გამოყვანილი.
ნამდვილივით
ხასხასებს,
თითქოს ცვარიც ნამავს...
ჩემს დედის
ხვალ დილით
მივულოცავ რვა მარტს!..

ზარიზა აბდურახმანოვა,

ქ. ტაშენტი, 159-ე სკოლის VI კლასის მოსწავლე.

აი, კიდევ ერთი გამოვლინება ჩვენი ქვეყნის ხალხთა უჩველი მამოგროვისა — ტაშაენთში, რუსთაველის პროსპექტში, მიწისძვრის უამრავი ჰართვალ მშენებელთა მიერ აღმართული დიდებული ობელისკი.

თება არ შეიძლება, ვერც ვერაფერს წაიკითხავ, ვერც დაწერ, — თქვა მან და ამოიხვნეშა.

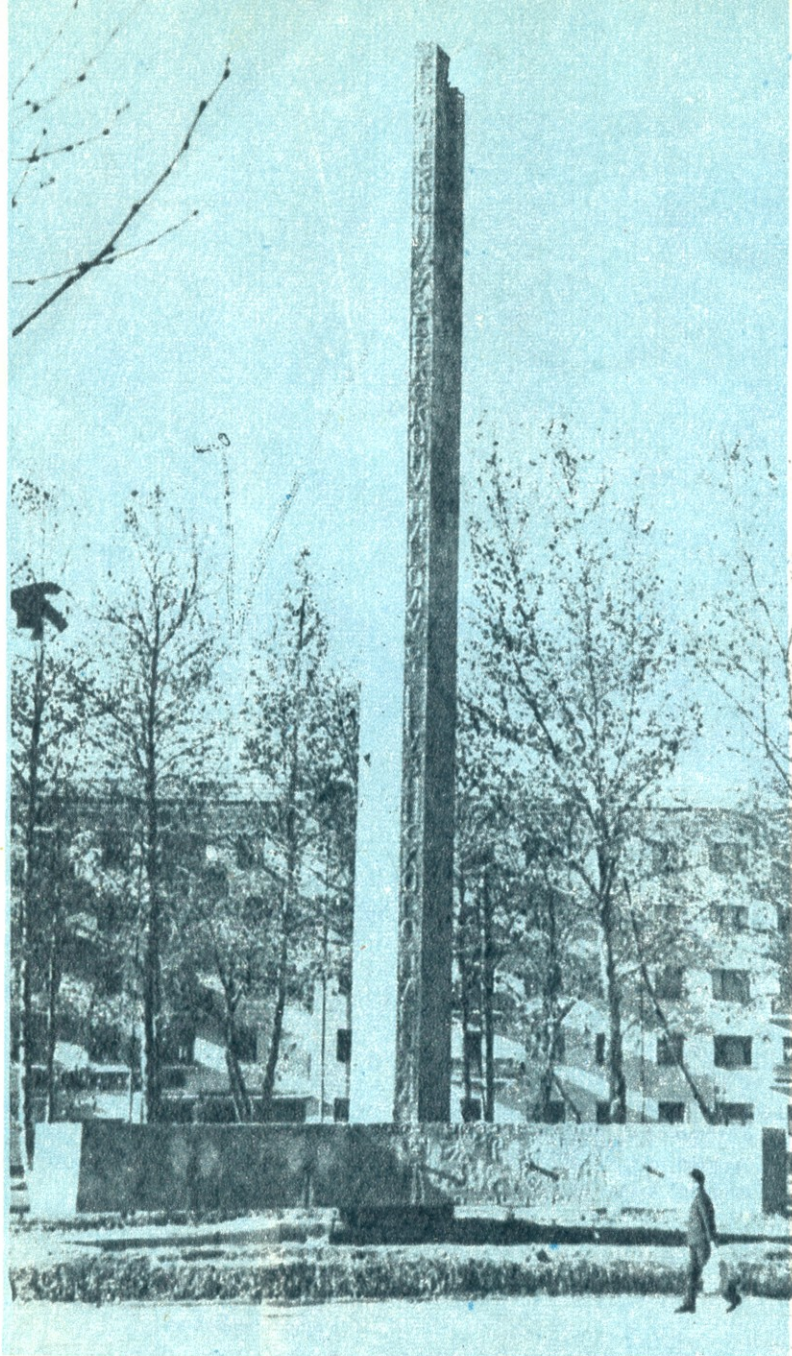
— მოდი, მაშინ ტელევიზორს ვუყუროთ, — უთხრა უმცროსმა დამ გულნარამ.

იჭიმთან

კბილის ექიმმა პატარა ბიჭს კბილი ამოაძრო. ბიჭს ეტყინა, ატორა.

— ნუ სტირი, ბიჭუნო, ამ დაზიანებული კბილის ნაცვლად ახალი, სალი კბილი ამოგივა!

— მერე სადილობამდე რომ არ ამომივა?!
შეგაროვა საზიბ გაფურცვა.

რეჟისორი

სიზმარი

— დედი, წუხელ სიზმარში ვნახე, შენ მსხალს ჭამდი. მე რატომ არ მომეცი?

თხილი

დგას მოწაფე დაფასთან და ვერ მიმხვდარა, რას უდრის 3+4. მასწავლებელმა იფიქრა, მოვეხმარებო, და უთხრა:

— დაფიქრდი, კახარ. ვთქვით, ჯიბეში სამი თხილი გიდევს, ოთხიც მე მოგიცი, რამდენი გექნება?
— რვა!

— რვა რატომ? შეიდი! იმიტომ, რომ ერთი თხილი ჯიბეში მქონდა.

დედა მითხრა

— ყოჩაღ, ეს კარგად დაგიხატავს, ამისათვის ოთხიანს გიწერ. — უთხრა მასწავლებელმა ახმელს.

— რატომ? როცა დედამ ეს სურათი დამიხატა მითხრა, აუცილებლად ხუთიანს მიიღებო.

ტალევიზორი

უცებ შუქი ჩაქრა, ნიგარეს მოსწყინდა.

— სიბნელეში არაფრის გაკე-

„გეოგრაფი“ სახელო და ჯანდაბო სახე

თანხვ კავარკული

ოფლში გახვითქულ ცხენს იქვე ღობეზე მიბმულმა სახედარმა ჰკითხა:

— რაზე დაღონებულხარ, მეზობელო, ცხვირ-პირი რატომ ჩამოგტირის?

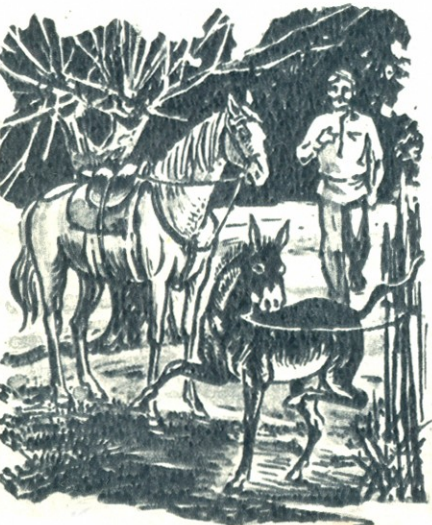
— გულნატკენი ვარ, ჩემმა პატრონმა თოხარიკი დამიწუნა, — მიუგო ცხენმა.

— ჰმ, შენს პატრონს არ უნახავს ჩემი რონინი, თორემ, ახლოს თუ გავიკარებდა, იმასაც ვნახავდი! — უთხრა სახედარმა ცხენს და საჩვენებლად „თოხარიკობა“ დაიწყო.

ცხენს ეცინებოდა, თანაც ებრალებოდა სახედარი, ბოლოს დაცინვით უთხრა:

— ახლა რომ ჩემმა პატრონმა დაგინახოს, ნამდვილად საფერხედ აგირჩევდაო.

სახედარს ესამოვნა ქათინაური და სიხარულისაგან ტლინკები ჰყარა. ამ დროს ეზოში გამოსულმა ცხენის პატრონმა დაინახა ატროკებული სახედარი და იფიქრა, — ამ საწყალს

ანაკები

ალბათ რაიმე უჭირს, თორემ ასე რატომ გაგიღებოდა? ცოდვას, მივალ, მივეშველებიო.

სახედარმა ვერ შენიშნა მოახლოებული კაცი და ტყუპი წიხლით მიწაზე გააგორა. გამწარებულმა ცხენის პატრონმა კი სახრე უთავაზა და უთავაზა.

სახედარმა ვერ იაზრა, რა დააშავა, და ტკივილებისაგან შეწუხებულმა ერთი გულსაკლავად წამოიყროყინა:

— ამისთანა რეგენისათვის ჩემისთანა ბედღური კი არა, ჯაგლაგი ცხენი რომ ჰყავს, ისიც ზედმეტი ყოფილაო.

მელო კახონი და მისი მეზობელი

ერთმა ავგულმა კაცმა თავისი აშარი ძაღლი მეზობლის საცხოვრებელი ოთახის სიახლოვეს დააბა — ღამე ყეფა-წკმუტუნით აღარ მოასვენებდნენ.

მეზობელი მართლაც ძალიან შეაწუხა დღეცისმარე ძაღლის ყეფამ, მაგრამ არაფერი არ შეიმჩნია, იფიქრა, ჰკუთით უნდა მოვეუგო ძაღლის პატრონს, თორემ სხვაგვარად მასთან ველარაფერი გავხდებიო.

გადიოდა დღეები... აშარი ძაღლი უფრო და უფრო ბრაზიანი ხდებოდა.

მეზობელმა კი აქამდე დახურული ფანჯრები სულაც გამოაღო; დილაობით აივანზე გადმოდგებოდა ხოლმე და მეზობლის დასანახავად გემრიელად გაიზმორებოდა; უპ, წუხელის რა დიდებულად მეძინაო.

გაოცებული ძაღლის პატრონი მხრებს იჩეჩავდა, ვერაფერი გაეგო, რა ხდებოდა. ბოლოს, შეცბუნებულ-

მა და დაეშვებულმა, კაცი მიუგზავნა მეზობელს: თუ ძმა ხარ, გამიგე, ასერივად როგორ შეეჩვია ძაღლის ყეფას, ან იქნება სულაც დაყრუვდა?

და აღარაფერი ესმისო. მიგზავნილი კაცი ესტუმრა უცნაურ კაცს და ათასნაირი შეკითხვებით ცდილობდა საიდუმლოს გაგებას.

მასპინძელი მიხვდა, ვისი მოგზავნილიც იყო და უთხრა:

— გაგანდობ საიდუმლოს, მაგრამ, გაფიცებ, არსად გამოქვა, შენ კარგად იცი, რომ ჩემი მეზობელი ყოველთვის იმას ცდილობს, როგორმე გუხუბა მომიწამლოს. ჰოდა, ამას წინათ განთქმულ ექიმბაშთან ვიყავი და იმან მიჩიხა: ნერვებს ისე არაფერი ამშვიდებს, როგორც ღამლამობით ძაღლის ყეფა-წკმუტუნით. ნათქვამია, „ზოგი ჭირი მარგებელიაო“, მეც ყოველდამე სიამოვნებით ვუსმენ ჩემი მეზობლის ნაგაზის ყმუილს. რაღა დავიმალეო და, თავსაც შესაწინააღმდეგ ვგრძნობ...

მიგზავნილმა კაცმა მეორე დღესვე ჩაუკაკლა ძაღლის პატრონს მეზობლის ნათქვამი. იმანაც მაშინვე გადაიყვანა ძაღლი თავის საძინებელი ოთახში: რაკი ასეა, ჩემმა ძაღლმა რაღა ჩემს მეზობელს უმკურნალოს, როცა ნერვები მეცა მაქვს დასამშვიდებელიო.

იმ დღიდან მოყოლებული ძაღლის ბრიყვი პატრონი მთელი ღამეები „ნეტარებით“ უსმენდა თავისი ქოფაკის ყეფასა და წკმუტუნს.

მთავარი პირველი

ინგლისური ხალხური ზღაპარი.

ეს მოხდა ინგლისში ძალიან დიდი ხნის წინათ, მაშინ, როცა შოტლანდიის საზღვრის მახლობლად, ერთ მიყრუებულ ადგილას უკაცრიელი, დამყაყუბული ჭაობები იდგა. ამ ჭაობებს შორის მოჩანდა ერთადერთი ბორცვი ისე საცოდავად, რომ ადამიანის გულში იმ უბედურ ჭაობებზე ნაკლებ სევდას არ ბადებდა. ბორცვთან ძველი, უბადრუკი სახლი მიყუჟულიყო. ერთი კედელი ზედ ბორცვზე რომ არ ყოფილიყო მიბჭენილი, აუცილებლად დაინგრეოდა.

ამ სახლში ცხოვრობდა ერთი კოჭლი, კუზიანი, ცხვირკაუჭა დედაბერი. როცა ის ოთახს ალაგებდა ან სადილს აკეთებდა, მთელ სახლში ისმოდა მძიმე ჯოხის ხმამაღალი კაკუნის, რომელზეც ის თავისი დაკრუნხული ხელებით იყო დაყრდნობილი.

დედაბერი ძალიან მახინჯი იყო. ამიტომ სახლს არა სცილდებოდა, ხალხს ერიდებოდა. ყველგან თავის

შვილებს — ჭეკსა და ჯილს გზავნიდა და დილიდან საღამომდე ამუშავებდა. ჭეკი ჭაობების იქით გადიოდა, ტყეში შეშას სჭრიდა, სოკოს აგროვებდა, კენკრას კრეფდა. თავისი ხელით აკეთებდა წვერმახვილა მშვილდისარს. მას შემდეგ, რაც ჭეკმა ნადირობას მიჰყო ხელი, დედაბერს ხორცი აღარ შემოლევია.

ჯილმა სახლის გარშემო შემოღობა და ათასნაირი ბოსტნეული მოჰყავდა. ფანჯრებს ქვემოთ და პარმალთან კი ლამაზი, სურნელოვანი ყვავილები დარგო. მოსარწყავი წყალი ბორცვის ძირას ჩამომდინარე ნაკადულიდან მოჰქონდა ხოლმე, დედაბერს ბლომად ჰქონდა ბოსტნეულიც, შემწვარ თუ მოხრაკულ ხორციან მისატანებლად.

კვირაში ერთხელ ჭეკი ფურგონში შეაბამდა ბებერ ფაშატ ცხენს, დააწყობდა ბოსტნეულს, სოკოს, კენკრას და ჯილთან ერთად მიემგზავრე-

ბოდა შორეულ ქალაქში დაბრუნდა. გზა დაბურთულ ტყეზე გადიოდა, იქით გავლა მხოლოდ ძალიან გულად ბავშვებს შეეძლოთ გაეხედათ. ტყეში მშვიერი მგლები დაძრწოდნენ, ხის ტოტებიდან მოულოდნელად შეიკლება ვერაგი ფოცხვერი გადმომხტარიყო. შამხნარში კი ტახები დაშლივინობდნენ.

კარგა ხნის სიარულის შემდეგ ბავშვები მივიდოდნენ ხოლმე ერთ უსველეს, პატარა ქალაქში. მის მშვენიერ, სურათი დაფარულ, წითელკრამიტიან კოშკურა სახლებს ანწლისა და კინკრიას ღობეები ჰქონდა შემოვლებული. ბაზარი ქალაქის შუაგულში იყო. ბავშვები გადმოიღებდნენ ფურგონიდან თავიანთ ავლაღიდებს და ყიდდნენ. სამაგიეროდ კი იმას იძენდნენ, რაც ესაჭიროებოდათ ოჯახისათვის.

თეთრთავსაფრიანი და გრძელქვედაკებიანი ქალები, კომბოსტოს დიდ თავებს ან გოგრუჭებს განგებ დიდხანს იჩერებდნენ ხელში, რომ მშვენიერი ბავშვების ცქერით დამტკბარიყვნენ.

მაღალი, ტანადი ჭეკი ქალაქლებს ძალღონითა და ვაჟკაცობით ხიზლავდა, ჯილი კი — დიდი ლურჯი თვალებით, გრძელი კულულებით და სინახით.

და-ძმას ძალიან უყვარდათ ერთმანეთი და თავიანთ სიცოცხლეში სულ ბედნიერები იქნებოდნენ, რომ ასეთი გულქვა დედა არა ჰყოლოდათ, ის ჭეკსა და ჯილის დილიდან საღამომდე ამუშავებდა. რაც არ უნდა ცდილიყვნენ და ბევრი საქმე გაეკეთებინათ, მაინც ყოველ წუთში უშიშეზოდ სწყევლიდა და სცემდა.

და აი, ერთხელ ისეთი რამ მოხდა, რომ ბავშვებმა ველარ მოითმინეს. სწორედ იმ დღეს, ჭეკი და ჯილი ძალიან კმაყოფილნი დაბრუნდნენ ბაზრიდან შინ. იყიდეს რაც კი ესაჭიროებოდათ სახლისთვის და ფულიც დარჩათ. ბავშვებს ეგონათ ამით დედას გაეახარებოთ, ისეთი ბედნიერები იყვნენ, ისეთი, რომ მთელი გზა სიმღერით გალიეს. ჭეკი ტოროლასავით აწკრიალვდა ხმას.

შინ რომ მივიდნენ, ჭიშკართან ქანდაკებასავით აიშართა თავის მძიმე ჯოხზე დაყრდნობილი დედაბერი. ჭეკმა ცხენი დასაბმელად წაიყვანა, ჯილიმ კი დედასთან მიიბზინა და ფული გადასცა. დედაბერმა ფული დათვალა, ჯიბეში ჩაიდო და უეცრად გააფთრდა:

მატყუარებო, გამოტყდით, რამდენი დახარჯეთ კამფეტში, — დაიყვირა მან და ჯილს თავისი ჯოხით ბგაბუგი აუტეხა.

ჭეკი რამდენიმე ნახტომით დის

გვერდით გაჩნდა, ცდილობდა ჯილი-
სათვის ჯოხი აეცდინა, თან არწმუნ-
ებდა დედას, ერთი გროშიც არ დაგ-
ვიჩარჯავსო.

— შენ კიდევ ბედავ ხმის ამოღე-
ბას, მცონარავ! — დედაბერი ახლა
ჩვეს მივარდა, გაშმაგებულმა ხელი
ჰკრა, ჯილის მოაცილა.

— დღეს თქვენ ვახშამს ვერ მიირ-
თმევთ, უსაქმურებო, — ბოროტად
დაიჩურჩულა დედაბერმა და ფურ-
თხვითა და ჯოხის ბრახუნით შინ შე-
ვიდა.

ჯილიმ ტირილი დაიწყო, ჭეკმა კი
მხარზე ხელი გადახვია და ტყეში წა-
იყვანა, ერთ დამპალ კუნძთან მიიყ-
ვანა და უთხრა:

— წავიდეთ შინიდან ჯილ, ვიხეტი-
ალოთ, სულერთია ამაზე უარეს დღე-
ში არსად არ ვიქნებითო.

— ჭეკ, დედაჩვენი ათასჯერ უფ-
რო შეუხედავი რომ ყოფილიყო, ჩვენ
ხომ არასდროს არ მივატოვებდით,
ასეთი უსამართლო რომ არ იყოს! —
ამოიოხრა ჯილიმ.

უცბად ქარმა დაუბერა. ხეები მი-
წამდე დანარა, ჭეკს თავიდან ქუდი
მოაძრო და ტყეს საშინელი კვილით
გადაუქროლა. ჭეკმა ისარი ამოიღო
და ამ კვილზე ჯილისთან ერთად გა-
იქცა. ირბინეს, ირბინეს ბავშვებმა
და ერთ პატარა მინდორზე ბერი კაცი
დაინახეს! ის მგელს იგერიებდა. ის
იყო ყელში უნდა ჩაბლაუჭებოდა
მგელი, რომ ჭეკმა მხეცი ერთი სრო-
ლით განგმირა. ისარი შიგ გულში
მოახვედრა.

მოხუცი ძლივს სუნთქავდა, მუხას
მიეყრდნა და ჭეკს უთხრა:

— მადლობელი ვარ, გულადო ბი-
ჭო, რომ სიკვდილს გადამარჩინე,
მაგრამ შეხედეთ რა უბედურებაში
ჩავყარდი, როგორ დამეფლითა ჯუბა!

— მომეცით, მე დავაკერებ, —
ცქვიტად შესძახა ჯილიმ და ნემსი
და ძაფი მოიმარჯვა. ნემსი და ძაფი
მას მუდამ თან დაჰქონდა.

— დააკერე, მე კი ცოტა ხანს და-
ვისვენებ, — დათანხმდა მოხუცი და
ხშირ, რბილ ბალახზე მიწვა.

როცა ჯილიმ ჯუბა მიაწოდა, ბერი-
კაცს გაუკვირდა და თქვა:

— ეს ჯადოქრობა ხომ არ არის,
ჩემი ძველი ჯუბა მთლად გაახლდა!
შენ, ალბათ, კეთილი ფერია ხარ?

— არა, ჩვენ ერთი საწყალი და-
ძმა ვართო, — უპასუხა გოგონამ და
გაჩუმდა. მოაგონდა სახლი, როგორ
შრომობდა ჭეკთან ერთად, — ახლა
დედას უჩვენებოდა ალბათ ძალიან გაუ-
ჭირდებოდა!

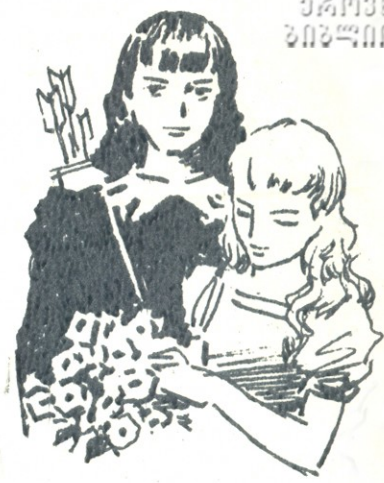
— მე თქვენ კარგად ვიცნობთ, —
დაიწყო მოხუცმა, — ისიც ვიცი, რომ
სახლიდან სამუდამოდ წასვლა გადა-
წყვიტეთ, რადგან დედათქვენი ვერ-

ხუბებით და გცემთ, თქვენ კი ცუდად
მანაც არ მოქცევინხართ. ახლა მე იმი-
ტომ მოვედი, რომ ვაუკაცობაში, ბე-
ჯითობაში და გულკეთილობაში გა-
მომეცადეთ. მინდა ვიცოდე შეგიძ-
ლიათ თუ არა, დაეხმაროთ თქვენს
მშობელს. ის ხომ თავისი ნებით არ
არის ასეთი გულჭევა, არც იმას უნდა,
რომ ასეთი იყოს, მაგრამ ბოროტმა
ჯადოქარმა აიძულა.

— გვითხარი, კეთილო მოხუცო,
როგორ ვუშველოთ დედას! — შეპ-
ყვირეს ბავშვებმა.

— მისი შველა ადვილია, ოღონდ,
ორივენი უნდა ახვიდეთ იმ ბორცვ-
ზე, თქვენ სახლთან რომ არის. ის
ბორცვი მოჯადოებულია და იქ ჯუ-
ჯები ცხოვრობენ, თან წაიღეთ კო-
კურა, აავსეთ იმ წყაროზე, ბორცვის
წვერზე რომ ამოდის, და დედათქვენს
დაალევიანეთ. ვიდრე მზე შუბის ტარ-
ზე იდგება, უკანვე უნდა დაბრუნ-
დეთ.

ჯადოქრები, ჯუჯები და ქაჯები,
ყველა ბოროტძალას გამოიძახებენ,
რომ ხელი შეგიშალონ, მაგრამ უნდა
გადაასწოროთ ნაკადულზე აი, იქ,
ბორცვის ძირას, საიდანაც ბოსტნის
მოსარწყავად მოგაქვთ ხოლმე წყა-
ლი და ქაჯები შეჩერდებიან, აღარ გა-
მოგედევნებიან. ახლა კი მშვიდო-
ბით, — მოხუცმა ხელი ჩამოართვა
ჭეკს, ჯილს კი ხუჭუჭა კულულებზე

შეავლო თვალი და ტყისკენ წავიდა.
ბავშვები მოჯადოებულებივით იდ-
გნენ და მოხუცს მანამდე უყურებდ-
ნენ, სანამ ხშირ ნისლს არ შეერია.

მეორე დღეს, როგორც კი მოშუა-
დღევდა, ჭეკიმ და ჯილიმ აიღეს კო-
კურა და შეუდგნენ ბორცვზე აღ-
მართს. მზე უმოწყალოდ აცხუნებ-
და. ჯილი დიდი გაჭირვებით მიფოფ-
ხავდა ზემოთ. შიმისაგან ცახცახებდა.
გზადაგზა ბუჩქის ტოტები ედებო-
დათ.

ჯერჯერობით მშვიდობიანად მიდი-
ოდნენ, ჩიტები კიკიკებდნენ და
ფუტკრები ასკილის ყვავილებს და-
ზუზუნებდნენ. ისე ავიდნენ ბორცვ-
ზე რომ არც ქაჯი შეხვედრიათ და
არც ტყის რომელიმე სულიერი.

ბავშვებმა სწრაფად აავსეს კოკუ-
რა კამკამა ცივი წყლით და დასასვენ-
ებლად მუხის ჩრდილში ჩამოსხდ-
ნენ. მუხის ტოტზე ციყვი ჩამოსრი-
ადა. ფუმფულა კუდი შეისწორა
და დაძმას დაჟინებით ჩამშტერდა.
ბალახებიდან კი კურდღელი ამოხტა,
უკანა თათებზე შედგა და უღვაშების
გრეხით მიაჩერდა ჭეკსა და ჯილს. ბა-
ვშვები გაოგნებულები იყვნენ. პირ-
ველად ჯილი გამოფხიზლდა და შეძ-
რწუნებულმა შეპყვირა:

— ჭეკ, ჩვენ მგონი ჩაგვეძინა,
დროზე ვეღარ მივალთ. ჯილი სასწ-
რაფოდ წამოიღვა, მაგრამ იქვე და-
ეცა.

როცა ჭეკმა, როგორც იქნა, მოიფ-
შენიტა თვალები, დაინახა რომ ჯილი
ცარიელ კოკურიანად კისრისტეხით
მიგორავდა ფერდობზე. ჭეკი წამო-
ეწია თავის დას და სცადა აეყენებინ-
ა, მაგრამ ის ისევ მოცელილივით
იკეცებოდა.

— ვილაცამ ქვედაკაბის გვერდი
გამიკერაო. — თქვა ჯილიმ.

— ნუ გეშინია, ახლავე გავარდევ-
ვო, — უთხრა ჭეკიმ და ხელი გაივ-
ლო დანაზე, მუდამ ქამარზე რომ გვი-
და, საღდა იყო დანა! შეფიქრიანე-

ბულმა ჯეკმა ბალახებში დაუწყო ძებნა, მაგრამ ვერც იქ იპოვნა.

— შენს დანას აუცილებლად ჭაჭე-ბი წაიღებდნენო, — უთხრა ჯილიმ. მეტი რა გზა იყო, ცარიელები უნდა წამოსულიყვნენ შინ.

ჯილი ბურთივით აღარ მიგორავდა გზაზე, ჯეკმა ხელში აიყვანა. ის ის იყო ბავშვები ბორცვის ძირას ნაკადულთან მივიდნენ და უნდა გადასულიყვნენ მეორე მხარეს, რომ სასაუბროდ დარეკა.

— ჯეკ, გამიშვი ხელი, მე თვითონ წავალ. ჩემი ქვედა კაბა უკვე გაირღვაო! — შესძახა ჯილიმ. ჯეკსაც დანა ისევე ქამარზე ეკიდა.

მეორე დღეს ბავშვები ისევ გაემართნენ სამკურნალო წყალზე. ახლა ჯილიმ ნემსი და ძაფი შინ დატოვა, რომ ჭაჭებს მისი კაბა აღარ გაეკე-რათ.

მზე გუშინდელივით აცხუნებდა, ბავშვებმა მიიხედ-მოიხედეს და დაინახეს, ბორცვის ერთ მხარეს ხშირი ტყე მოსდებოდა. ისინი ტყისკენ გაემართნენ. ტყეში მყუდროება იდგა. მხიარულად ჭიკჭიკებდნენ ჩიტები, მაგრამ გზა თანდათან მიხვეულ-მოხვეული და გორახიანი ხდებოდა. უცბად გზაზე ეკლიანი ჯაგნარი ამოიზარდა და ისე გახშირდა, რომ ბავშვები ძლივს მიარღვევდნენ. ჯეკი დანით ტოტებს სჭრიდა, ჯილის გზას უკაფავდა. უცბად ჯეკმა შენიშნა, რომ ჯილი აღარ მისდევდა, მიიხედ-მოიხედა და მერე ხმამაღლა დაუძახა, მაგრამ მისი ძახილი მხოლოდ ექომ გაიმეორა და სადღაც საზიზლარი ხარხარი გაისმა.

ესენი ჭაჭები არიან, ალბათ ამათ დამალეს საცოდავი ჯილი. — ერუან-ტელმა აიტანა ჯეკი.

ბიჭი დის მოსაძებნად, გაიქცა. მან ყველა ბუჩქისა და ქვის ქვეშ შეიხედა. ხის ტოტებიც შეათვალიერა, მაგრამ სად არის ჯილი! ჯეკმა იმედო-კარგა. შეჩერდა, არ იცოდა რა ექნა.

უცბად ჯეკმა იგრძნო, რომ მის ფეხებთან რაღაც მხეცები დახტოდნენ. დაიხარა და აუარებელი კურდღელი დაინახა. ისინი ბუჩქებიდან პარტყა-პურტყით გამორბოდნენ.

— რა კარგები არიან, ახლა ჯილი რომ აქ იყოს, იმასაც მოეწონებო-დაო, — თქვა ჯეკმა და მიიხედ-მოიხედა. მოულოდნელად თვალში მოჰკრა ფოცხვერის უმოდრაო, აბრიალე-ბულ თვალებს. მას ამ მკვირცხლი მხეცებისათვის მიეგნო და ჩუმჩუმად ეპარებოდა.

ჯეკი არც კი დაფიქრებულა, ამარ-თა მშვილდ-ისარი და ფოცხვერი იქ-ვე გააგორა.

კურდღლები აქეთ-იქით გაიფანტ-ნენ. ჯეკი ისევ გაუღდა გორახიან

გზას. ჯერ რამდენიმე ნაბიჯიც არ გა-ვევლო, რომ მის ფეხებთან სოროდან კურდღლის შავი ცხერი ამოიმართა, მერე კი თვითონ ცეცხრთელა კურ-დღელი გამოძვრა. ის შედგა უქანა თათებზე, შიგ თვალეში შეხედა ჯეკს და უთხრა, მე მთელი კურდღლე-ბის მეფე ვარო. მერე კი დიდს ამ-ბით წარმოთქვა:

— გულითად მადლობას გიძღვნი, რომ დაინსენი კურდღლების მოდგმა უღმობელი მტრისაგანაო!

ჯეკი გაოცებული იყო, თავის დღე-ში არ ენახა მოლაპარაკე კურდღელი. სწორედ ამ დროს აქეთ-იქიდან მოც-ვიდნენ სხვა კურდღლებიც. ისინი აქამდე მინდორზე დარბოდნენ, ახლა კი ჯეკს მიესალმნენ და სხვადასხვა ხმაზე დაიწრობინეს:

— მადლობელი ვართ, ჯეკ, მად-ლობელი!

— მიხარია, რომ დაგეხმარეთ, მაგ-რამ საიდან იცით ჩემი სახელი? — ჰკითხა ჯეკმა გაკვირვებით.

— ნაკადულთან რომ სახლია, იქ არ ცხოვრობთ? ჩვენ ხშირად გხე-დავთ ხოლმე, — უპასუხა კურდღ-ლების მეფემ და მერე ჰკითხა: — ერთი გვითხარა, ასე მოწყენილი რა-და ხარ?

— იმიტომ, რომ ჩემს დას დავეძებ, ჭაჭებმა სადღაც წაიყვანეს. — ნაღ-ვლიანად უპასუხა ჯეკმა.

მეფემ კურდღლები უცნაურობით ვი-რით მოიხმო. ისინიც მოწყენილ-ეახლნენ.

— ახლავე გაემურეთ გოგონას მოსაძებნად და მაშინვე შემატყობი-ნეთ, როგორც კი იპოვით! — ბრძა-ნა მეფემ.

კურდღლები აქეთ-იქით გაიქცნენ.

— ნუთუ თქვენ არ გეშინიათ ტყის სულელებისა და ჭაჭებისა? — შეეკი-თხა მეფეს ჯეკი.

— არა, იმათ ცხოველებთან რა ხე-ლი აქვთ, ტყის ბნელი ძალები მხო-ლოდ ადამიანებს ერჩიან.

ამ დროს ქარმა დაუბერა. ბუჩქები შეარხია და გაისმა ძლივამოსილი ხმა: ვიპოვეთ, ვიპოვეთო. ისეთი გვი-ასი ატყდა, რომ ყურთასმენა აღარ იყო.

— დაჭრილი ხომ არ არის? — იკი-თხა ჯეკმა.

— არა, არა. ხვართქლის ბადეშია გაბმული და იქიდან ვერაფრით ვერ გამოგვყავს.

— გავიქცეთ, გავიქცეთ! — შეჰყ-ვირა ჯეკმა და ყველაზე წინ გაიჭრა.

— მარჯვნივ, მარჯვნივ იარე, — გზას ასწავლიდნენ კურდღლები ჯეკს. საცოდავი ჯილი მიწაზე იწვა. ბა-დესავით შემოხვევოდა ველური ხვარ-თქლა წვრილი, პირისფერი, ზარისე-ბური ყვავილებით. გოგონა ისე იყო შებოქილი, პირის გაღებაც კი არ შე-ეძლო, რომ საშველად ეხმო.

ჯეკმა დანა მობიძნა. ისევ თავის

ადგილს ეკიდა! ჯეკი სასწრაფოდ და-
ერია ხვართქლას, მაგრამ როგორც კი
მოსჭირდა, მაშინვე ახალი ღერო იზ-
რდებოდა.

უცბად კურდღლები გარს შემო-
ეხვივნენ შებორკილ ჯილის და მის
წინ მუხლებზე დახობილ ძმას.

მათ მლოცველებივით ხმაძალდა
წამოიწყეს გალობა.

ამ გალობაზე ხვართქლას დაეძინა
და ძმამ ფეხზე წამოაყენა ჯილი.

ჯეკმა და ჯილიმ მაძლიობა გადაუხა-
დეს კურდღლებს და მათს მეფეს. მე-
ფემ ჰკითხა და-ძმას, რამ გაიძულათ
რომ ამ ბოროტებით სავსე ბორცვზე
ამოსულხართო?

ბავშვები ჯერ შეყოყმანდნენ, არ
იცოდნენ რა ეპასუხათ, მერე კი ყვე-
ლაფერი უამბეს თავიანთი დედისა
და კეთილი ბერიკაცისა.

— მხოლოდ ჩვენ შეგვიძლია, ვუშ-

ბავშვებმა კოკურა აიღეს და ბორცვ-
ზე ასვლას შეუდგნენ. საქმე კარგად
მიდიოდა, ასვლა არ გასჭირვებიათ,
მთელ გზაზე ერთი ტყის სულიერიც
არ შეხვედრიათ, ეტყობოდა ჩიტა-
ვაშლამ გასჭრა. კმაყოფილებმა მიი-
ბინეს კამკამა წყაროსთან. ჯეკი და-
იხარა წყლის ამოსაღებად, მაგრამ
ისევ უკან გადახტა, კინაღამ კოკურა
არ გაუვარდა ხელიდან! წყარო აჩუხ-
ჩუხდა, აღუღდა და ამოვარდნილმა
ცხელმა ორთქლმა თვალები დაუ-
ბინდა.

— მორჩა, ჩიტვაშლა ველარ გვი-
ველის, — თქვა ჯეკმა უიმედოდ. ჯი-
ლიმ კი ჩიტვაშლას ტოტს კენკრები
მოაწყვიტა და აღუღებულ წყალში
ჩაყარა, იქნებ ასე გვიშველოსო.

მართლაც წყალი იმწუთშივე და-
შოშმინდა, ორთქლი გაიფანტა და
ბავშვებმა სუფთა წყლის ზედაპირ-
ზე თავიანთი თავი დაინახეს.

ჯეკი კოკურის ავსებას შეუდგა,
ახლა ღმუილი, კვნესა და კბილების
კრაქუნნი გაისმა. შეშინებული ჯილი
ძმას მივარდა:

— ნუ გეშინია, დაო, — ჯეკმა და-
ამშვიდა ჯილი, თან ფრთხილად პი-
რამდე გალიცლიცებული კოკურა
ამოსწია წყაროდან.

ბავშვები ბორცვის ფერდობზე და-
ეშვნენ, მათ მხოლოდ რამდენიმე ნა-
ბიჯი გადადგეს და ტყიდან საშინელი
ბლავილით ვეებერთელა დათვი გა-
მოვარდა. ჯეკმა თავისი მშვილდ-ისა-
რი მოიმარჯვა. მხეცს ესროლა, მაგ-
რამ ააცდინა. დათვი ჯეკისაკენ გაეჭა-
ნა და ბრჭყალებიანი თათი ამართა.

ჩიტვაშლას ტოტი დასცხეო! —
შეჰყვირა შეშინებულმა ჯილიმ. ჯეკ-
მაც დაარტყა დათვს ტოტი. დათვმა
ერთი დაიღრიალა, უკანვე გაქანდა და
ტყეში შეიშალა.

ამ ჯადოქრობისაგან გაოგნებული
ჯეკი და ჯილი მაინც გულადად მიდი-
ოდნენ, თუმცა მათ უკან ისევ ისმო-
და ზათქი და ღრიალი. ქარიშხალიც
ამოვარდა, დაატრიალა და-ძმა და გი-
ყებებიდან ააცეკვა. მერე ეცა ჩიტვაშ-
ლას ტოტს და შორს გაიტაცა. ახლა
სეტყვამაც წამოუშინა და უწყალოდ
უბრაახუნებდა თავში ბავშვებს. ისინი
კი მაინც მიდიოდნენ და მიდიოდნენ!
ბოლოს, როგორც იქნა, ბორცვის ძი-
რას ნაკადული გამოჩნდა. ბავშვებმა
ფეხი დაადგეს თუ არა მეორე ნა-
პირს ქარი ჩადგა, სიჩუმე ჩამოვარდა
და საათმაც დაარეკა. ჯეკმა და ჯილმა
სასწრაფოდ შეაღეს თავიანთი ქიშკა-
რი და დედასთან მიიბრინეს. დედაბე-
რი ღირებზე იჯდა და მწვანის არ-
ჩევდა.

— მოიტა, მოიტა ერთი ყლუპი
წყალი დამალევინეთ, ძალიან მწყუ-

რია! — უთხრა დედამ, შედარებით
ალერსიანად.

— დალიე, დალიე, დედი, ჩვენც
იმიტომ მოვედით, რომ წყალი დაგა-
ლევინოთ, — უთხრა ჯილიმ და დე-
დას წყლით სავსე კოკურა გაუწოდა.

დედამ კოკურა მოიყუდა და სულ
ყლუპყლუპით დალია. მერე კი ირგ-
ვლივ ყველაფერი დატრიალდა. ჯეკა
და ჯილის ასე ეგონათ კარუსელით
დაჰქროდნენ და სიამოვნებისაგან თავ-
ვისდაუნებურად თვალები მოექუ-
ტათ. როცა ეს ტრიალი შეჩერდა, ჯი-
ლიმ ნაზი ხელის შენება იგრძნო და
ალერსიანი ჩურჩულიც მოესმა:

— ჩემო საცოდაო გოგონა, რამ-
დენი მწუხარება მოგაყენე ჩემი სიმ-
კაცრით, ნუთუ მაპატიებ ამას? მო-
დი ჩემთან, ჩემო ბიჭო! — ჯეკიც
ალერსიანი ხმით მოიხმო. — დასხე-
ლით, ჩემი ამბავი უნდა გიამბოთ.

გაახილეს თვალები ბავშვებმა და
მახინჯი, კუზიანი დედაბერის ნაცვ-
ლად, მთლად ახალგაზრდა ქალი არ
დაინახეს! მას ისეთივე იისფერი თვა-
ლები ჰქონდა, როგორც ჯილის. ეს
ქალი მათი დედა იყო.

ქალმა ალერსიანი ხმით დაიწყო:

— მამათქვენი მტერთან ბრძოლა-
ში დაიღუპა. მაშინ მთლად პატარე-
ბი იყავით. მე ერთი ბეწო მიწას ვა-
მუშავებდი, რომ როგორმე გამომეკ-
ვებეთ. რითაც შეეძლოთ, ჩვენი კე-
თილი მეზობლებიც გვეხმარებოდნენ,
მე გამოვიტირე მამათქვენი და მთე-
ლი იმედი თქვენზე გადმოვიტანე.

ერთხელ ჩვენს სახლში ყოვლის-
შემძლე ჯადოქარი მოვიდა. მას უნ-
დოდა, რომ ცოლად გავყოლოდი,
მაგრამ უარი ვუთხარი! მხოლოდ ჩე-
მი შვილებისათვის ვცოცხლობ-
მეთქი.

— მაშ იცხოვრე მხოლოდ იმათ-
თვის, მაგრამ გადაიქეცი კუზიან დე-

ველოთ ჩვენს დედას. — ამ სიტყვე-
ბით დაამთავრეს მათ თავიანთი ამ-
ბავი.

— ბორცვი მთლად ქაჩებით არის
სავსე. ისინი მაგის ნებას არ მოგცე-
მენ, მაგრამ ნულარ დაყოვნებით, თუ
ხელს შემოიწყობთ, ახლა მე დაგეხმა-
რებით. — თქვა კურდღლების მეფემ
და დაფიქრდა.

— თქვენ როდისმე ჩიტვაშლა გი-
ნახავთ?

— როგორ არა, ჩვენი სახლის ახ-
ლო დგას.

— ჰოდა, თუ კიდევ წახვალთ
წყალზე, თან ჩიტვაშლას ტოტი წა-
იღებთ.

ჯეკმა და ჯილიმ, მესამედ კიდევ
სცადეს ბედი. ჯეკმა ჩიტვაშლას ორი
სასწაულმოქმედი ტოტი მოტეხა.
მარჯნისფერი კენკრით იყო ეს ტო-
ტები დახუნძლული. ერთი ქამარში
გაიბრჭო, მეორე კი ჯილის მისცა. ჯი-
ლიმ ტოტი გულზე დაიბნია, მერე

ფალავანი კულა გლანელი

დაბრად, სულ შეილებს დაცინვასა და ცემაში იყავი, ამით იმათ არაფერი დააკლდებათ, მაგრამ თუ ერთ საალერსო სიტყვას მინც ეტყვი, მაშინ გაქვადნენო, — ყვირილით მითხრა ჯადოქარმა, — მერე ყველაფერი დატრიალდა. აი, ისე, როგორც ასლა, გული წამივიდა. გონს რომ მოვედი, — სადღაა ჩვენი სახლი, ან კეთილი მეზობლები! ირგვლივ მხოლოდ უკაცრიელი დამყაყებული ჭაობები იყო. მხოლოდ ამ მოწყენილ ბორცვის ძირას იდგა ერთი საცოდავი ქოხი...

— დედი, აბა ასლა მიიხედ-მოიხედე! — ჯეკი და ჯილი გაოცებულნი ათვლიერებდნენ იქაურობას.

ისინი წითელი კრამიტით დახურული სახლის წინ იდგნენ. აივანს წვრილი ალისფერი ვარდები შემოვლებოდა, თეთრი ნახი შროშანა სალიამოვნო სურნელს აფრქვევდა, ნაყოფით დახუნძლულ ვაშლს ტოტები ძირს დახროდა. ირგვლივ მწვანე მინდორი ბიბინებდა, სახლის ღირესთან კი ვეება მონადირე ძაღლი იჯდა. მისი ყავისფერი ბალანი აბრეშუმით ბზინავდა, გრძელი, პარტყუნა ყურები კეთილად დაეხარა ძირს, გახარებული იქნევადა მოხდენილ კუდს და ჯეკსა და ჯილის ესალმებოდა.

ეს იყო და ეს, მათ ბედნიერი ცხოვრება დაიწყო და მეტი უბედურება აღარც შეხვედრიათ.

თარგმანა ნ. ბაზარაშვილით.
მახტვარი რეჰაჰ ცუცქირიძე.

კულა გლანელი ფსევდონიმი იყო საქვეყნოდ განთქმული ქართველი მოჭიდავე ფალავნისა — ვანო ბეროს ძე ყირიმელისა. იგი 1860 წელს დაიბადა თბილისის მახლობელ სოფელ გლანში.

კულას მამა, ბერო ყირიმელი, დარბი გლეხი იყო, წვრილშვილის პატრონი.

პატარა ვანო სილამაზით გამოირჩეოდა და-ძმებისაგან.

ხალხური გადმოცემით ვანოს კულა ასე შერქმევია: ერთხელ, სამი წლისა რომ ყოფილა, უფროს დას კალოზე გამოუყვანია სათამაშოდ. კალოს პირზე მღვდელს ჩამოუვლია, ვანოს მოჭფერებია და უთქვამს: სულ კულას* არა ჰგავს ეს ბავშვიო! ეს ამბავი ვანოს დამ თურმე შინ მოიტანა და იმ დღიდან პატარა ვანოს სახელი შეეცვალა. ყველა კულას ეძახდა.

ვანო ყირიმელმა თავისი მშობლიური სოფლის სიყვარულით ფსევდონიმად კულა გლანელი დაიმკვიდრა. მისი ძმა მიხეილი და ბიძა ათოლაც გლანელეზად იწოდებოდნენ.

კულა გლანელი ბავშვობიდანვე თავის თანატოლებთან ეუფლებოდა ქართული ჭიდაობის რთულ ილეთებს. სოფელ გლანში ჭიდაობის დიდი ტრადიციები იყო. მას და მის ძმას მიხეილს ჭიდაობას ასწავლიდა და წვრთნიდა ბიძა ათოლა გლანელი (ყირიმელი), რომელიც XIX საუკუნის 60-იან წლებში საქართველოში განთქმული მოჭიდავე ფალავანი იყო. ათოლა გლანელი ასპარეზობაზე ეჭიდებოდა სახელგანთქმულ ქართველ მოჭიდავე ფალავან ხიზამბარელსა და სხვებს. ხიზამბარელის ფალავნობა კულას აღფრთოვანებდა.

ერთხელ ბიძამ კულას ერეკლე მეფის დროინდელი ჭიდაობის ამბავი მოუთხრო. ერეკლეს თბილისში საჭიდაო ჰქონია მოწყობილი. სპარსეთიდან ერთი განთქმული ფალავანი ჩამოსულა, რომელმაც თურმე ერეკლეს ყველა მოჭიდა-

ვე ფალავანი წააქცია. ერეკლე საგონებელში ჩავარდნილა. სწორედ ამ დროს ერთი ზორბა ტანის ხევსური მისულა მეფესთან სიგელის სათხოვნელად. ერეკლეს თვალში მოსვლია ხევსური. „თუ სპარსელს დაეჭიდები, თხოვნას აგისრულებო“ — უთქვამს. ხევსურმა შორს დაიჭირა თავი: „ჭიდაობა კარგად არ ვიცი, თუ უნდა ხმალში გამოვიდესო“. ბოლოს ხევსური დაყაბულდა ერთი პირობით: „გალახულ კაცს აღარ ეცოცხლები-სო“. დავეჭიდები და, თუ წამაქცია, მტკვარში გადავვარდებიო“.

სპარსელმა ნახა თუ არა გოლიათი ხევსური და ჭიდაობის პირობები გაიგო, შეეშინდა და. იმ დამეს სპარსეთში გაიპარა. გახარებულმა მეფემ ხევსური დაასაჩუქრა და თხოვნაც შეუსრულა.

ბიძის მონაყოლმა ამბავმა ჭაბუკი კულა გლანელი აღაფრთოვანა და დაიქადა: მეც ფალავანი უნდა გავხდეთ.

15 წლის კულა გლანელი ოჯახის გაჭირვების გამო მამამ თბილისში ჩამოიყვანა და რიყეში ერთ თავის ნაცნობ სოლომონ ოსიშვილს სამიკიტნოში მოჯამაგირედ დაუყენა. მიკიტანმა მამაშვილი სუფრაზე მიიწვია. შექვიფიანებულმა ბერომ თავი მოიწონა შვილით: „ვინც გინდათ დააჭიდეთ ჩემს კულასო“.

გადმოცემით, კულას მართლაც პირველად რიყეში უჭიდავია და თავისი მოხდენილი, ხალასი გამარჯვებით აღუფრთოვანებია მაყურებელი. იმ დღიდან თბილისში არც ერთი საფალავნო მოედანი არ დარჩა, რომ მას არ ეჭიდავა. კულა გლანელს სახელი გაუფარდა.

კულა გლანელი საჭიდაო ასპარეზზე 1882 წელს გამოვიდა. მან ზედიზედ დაამარცხა ორმოცზე მეტი მოჭიდავე. მათ შორის — განთქმული ფალავნები: თიონელი, ელიოზიშვილი, რენელი, კახელი, ევნატაშვილი, ჭობიხეველი, ბეგაური, ალით-აილუდი, ჭოლაძე და სხვები.

კულა გლანელი საქართველოსა და კავკასიაში ჭიდაობის — სპორტის ამ მეტად საინტერესო სახეობის ერთ-ერთ ფუძემდებლად გვევლინება. თუ განთქ-

კულა — ღვინის სასმისი.

მული ქართველი ფალავანი ხიზამბარელი სულ რაღაც ექვს წელს ჭიდაობდა, კულა გლდანელი თითქმის ნახევარი საუკუნის განმავლობაში ეწეოდა ქართული სპორტის მძიმე ჭაპანს. იგი მარტო მოჭიდავე ფალავნად კი არა, ქველმოქმედად და საზოგადო მოღვაწედაც წარმოგვიდგება. კულა გლდანელის ცხოვრების მკვლევარი მ. ლომიძე წერდა: „კულა გლდანელმა პირველმა მისცა ქართულ ჭიდაობას თეატრალური სპორტის ხასიათი“.

კულა გლდანელის ვაჟკაცობაზე ხალხმა ლექსებიც გამოთქვა.

აი, ერთი ნიმუში:
 „ნეტავი კიდევ შემეძლოს,
 რომ გადაველო მთა-ველსა,
 ლოლაძის მუხლი მომაბა,
 დავჭიდებოდე გლდანელსა.
 გამოვიდოდე წრეშია,
 ვაბრიალებდე თვალებსა.
 შემომცინოდნენ ბიჭები,
 მოვწონდე ლამაზ ქალებსა.“

მაგრამ აი, გამოჩნდა ახალგაზრდა მოჭიდავე ნესტორ ესებუა, რომელიც ამ დროს 21 წლისა იყო და სურვილი განაცხადა გლდანელთან დაჭიდებისა.

გლდანელისა და ესებუას პირველი შეხვედრა ქალაქ ბათუმში მოხდა, ამ შეხვედრამ დიდი ინტერესი გამოიწვია. ხალხი ამ განთქმული ფალავნების შეჭიდებას მალე თბილისშიც მოელოდა.

მართლაც, 1888 წლის 21 აგვისტოს თბილისში ერთმანეთს შეხვდნენ გლდანელი და ესებუა. ამ შეჯიბრებაში გლდანელმა ესებუას ვერ აჯობა.

ცნობილია, რომ გლდანელისა და ესებუას ამ შეხვედრაზე დიდმა ქართველმა პოეტმა აკაკი წერეთელმა პოემა დაწერა: „გლდანელი და ესებუა“. ეს პოემა იმავე წელს დაიბეჭდა და 1906 წელს ცალკე წიგნდაც გამოვიდა.

იმდროინდელი ვინმე „ძველი მოჭიდავე“ ასე აღწერდა ამ შეხვედრას: „მართლაც გამოჩნდა იმერეთიდან ახალგაზრდა მეგრელი, რომელსაც ჭიდაობისას სრულიად არა გაეგებოდა რა (აქ ავტორი უსათუოდ ცდებდა, ესებუა არ შეიძლება ჭიდაობის უცოდინარი ყოფილიყო. — ვ. ს.) ფალავანი მეტად შეაწუხა. ასე, რომ, უმეტესობამ ძლევა მოსილად ესებუა ჩათვალა: ეს იუცხოვა, რასაკვირველია, გლდანელმა და მეორედ დაჭიდება მოინდომა. ესებუაც ჩამოვიდა ქაქალაქში და შეიბნენ: ორჯერ გადაიტანა კისრულზე გლდანელმა ესებუა, მაგრამ ვერ დაიმორჩილა. ესებუამ კი გლდანელი მიწას გააკრა. გლდანელს ქომავები წამოეშველნენ და გააშველეს. დაიწყეს ყვირილი, არ გაულახიაო (ე. ი. არ წაუქცევია — ვ. ს.). შეიბნენ მესამედაც ტიტვლები და მაშინაც ისევ ის ამბავი მოხდა. გლდანელმა მაინც ვერ გაიმარჯვა.“

გლდანელმა კვლავ გამოითხოვა საჭი-

დაოდ ესებუა, მაგრამ ესებუა უარზე იდგა. მაშინ გლდანელმა წერილით მიმართა „ივერიის“ რედაქციას, რომელმაც დაბეჭდა ეს წერილი.

„ბატონო რედაქტორო! უმორჩილესად გთხოვთ სიმართლისა და სისწორ-სიმართლის გამოსარკვევად ადგილი უბოძით გაზეთში ამ ჩემს წერილს, — სთხოვდა გლდანელი. — კარგად მოგეხსენებათ, რომ ყოველ კაცს, რაც უნდა ბევრი ხელობა იცოდეს, ერთი ამ ხელობათაგანი უყვარს. უფრო გულის მახლობლად მიაჩნია. ამ მის საყვარელი ხელობის დამცირება და შეურაცხყოფა მისთვის სიკვდილია. წინათ ეს ჩემი საყვარელი საგანიც — ფალავნობა ხელობა იყო. მართალია, მაშინ მას სხვა მნიშვნელობა ჰქონდა, სხვა გზაზე მიდიოდა და დღეს — კი უფრო დაწვრილმანდა, ანგარიშის გზას დაადგა, მაგრამ რა გაეწყო. აბა ერთი მიბრძანეთ, სხვა რომელი საგანია ამ ჩვენს საუკუნეში, რომ არ დაწვრილმანებულიყო და ანგარიშის გზას არ დადგომოდა. დროებამ ყველაფერს თავისი

მსგავსი ფერი დასდო... ამის განსჯა და გაზომვა ჩემი საქმე არ არის... მხოლოდ აი, რა უნდა მოგახსენოთ: შარშან მე და მეგრელი ესებუა ერთმანეთს დავეჭიდეთ. ჩემი ფიქრით მე ვძლიე იგი, მაგრამ ზოგიერთმა ხმები გაავრცელა, ვითომ მე გავლახულიყავ, უსაფუძვლო იქნება, რომ კაცმა დაიჯეროს იმისთანა კაცების სიტყვა, რომელთაც ფალავნობისა არა ესმით რა. ჩვენდა სამწუხაროდ, იმ ჭიდილში არ დასწრებია არც ერთი ხეირიანი და გამოჩენილი ფალავანი, რომლის მსჯელობა და გადაწყვეტილება დასაჯერებელი ყოფილიყოს. ასე, რომ ჭიდილი გაუთავებელი და გადაუწყვეტელი დარჩა.

თქვენი გაზეთის საშუალებით მე ვიწვევ ესებუას და ვფიქრობ, რომ ზნეობრივად იგი ვალდებულია ამ გამოწვევაზე; მით უმეტეს, რომ ჭიდილი დანიშნულია სამადლო საქმისათვის და არა კერძო ანგარიშებისათვის.“

გლდანელსა და ესებუას შორის უკანასკნელი შეხვედრა მოხდა 1888 წელს ეგრეთწოდებულ „იტალიის ბაღში“. გაზეთი „თეატრი“ ამის გამო თავის მკითხველებს აუწყებდა: „წარსულ კვირაში ჭიდაობა დიდ ინტერესს წარმოადგენდა ფიზიკური ღონის მოყვარულთათვის. სახელგანთქმული კულა გლდანელი უნდა დასჭიდებოდა ახალგაზრდა, გლდანელზე არა ნაკლებად იმერეთში სახელგანთქმულ, მეგრულ ნესტორ ესებუას... საღამოს ხუთი საათი იყო, როცა გამოვიდნენ მოწინააღმდეგე მოჭიდავენი, ორივე მშვენიერი, ტანადი, მხნე და მამაცი, მაყურებელს სიამოვნებით ეგებებოდა გული. გლდანელმა სამჯერ ზურგული უყო ესებუას და თითქმის წაქცეულიც ჰყავდა, მაგრამ ცქვიტიც და მარჯვე მეგრელი მაშინვე ფეხზე წამოდგა და ხელახლა შეეჯახნენ. მეორედ მოგვერდი უყო გლდანელმა, მაგრამ ესებუა ისევ ფეხზე იდგა. მესამედაც წაქცია გლდანელმა, მაგრამ აქაც კატასავით წამოხტა ესებუა, ჰკრა ხელი გლდანელსა და ერთ წუთს პირალმა გადააქცია. გლდანელსაც უნდოდა ესებუასავით ზეზე წამოდგომა, მაგრამ გაუძნელდა, ესებუამ მძიმედ დასცა. მივიდა ხალხი და გააშველეს. ატყდა ყაყანი, მომეტებულნი ამბობდნენ, რომ ესებუამ გაიმარჯვაო, ზოგნი კი ამბობდნენ გლდანელმა აჯობაო.“

სახელგანთქმული მოჭიდავის ფალავანი კულა გლდანელის სახელი არც ამის მეორე დარდილულა. საქართველოში, სადაც არ უნდა გაგველოთ, ქალაქებსა თუ სოფლებში, ყველგან გაიგონებდით ამ ლექსს:

„გლდანელია კულა,
 ჯერ არ გალახულა,
 როცა გაილახება,
 მაშინ დაიმარჯება.“

ქართული პილოტების

დადგა სანატრელი ზაფხულის არდადეგები. საქართველოს მთასა და ბარს მოედენენ სამშობლო მხარის შესწავლით დაინტერესებული ბავშვები.

ხალხს უთქვამს: „ათასჯერ გაგონდოს ერთხელ ნანახი სჯობსო!“ და ათასობით ზურგჩანთა მოკიდებული ბავშვი აკი მოგზაურობს კიდევ მშობლიურ მხარეში!

ზაფხული ხომ საუკეთესო დროა მოგზაურობისათვის! მოდით, ვისაც მუხლი გერჩით, ნუ დაიზარებთ და ახლავი გაუდგებით გზას! ოღონდ გახსოვდეთ დიდი მეცნიერის აკადემიკოს ფერსმანის სიტყვები: „ჩვენ უბრალოდ კი არ უნდა ვისეირნოთ სამშობლოს მიწა-წყალზე, მისი გარდაქმნის მონაწილეები და ახალი ცხოვრების შემოქმედნი უნდა გავხდეთ!“

ყველასათვის ნათელია, თუ რაოდენ სასარგებლოა ჯანმრთელობისათვის სუფთა ჰაერზე ფეხით სიარული. ეს ტურიზმის პრაქტიკამ კარგა ხანია დაადასტურა. აქტიური ტურისტული მოგზაურობა გულისხმობს მხარის შესწავლას და სიძნელეთა დაძლევას, რაც ყოველთვის თან სდევს ლაშქრულ ცხოვრებას. აი, ამ სიძნელეთა გადატანა თვალსა და ხელს შუა ავაჟაკებს ბავშვებს; ისინი გამძლეავენ, დამოუკიდებელი და ამხანაგების გამტანნი ხდებიან, კოლექტივის ნება-სურვილი მათს პირად სურვილად იქცევა.

საკოლმეურნეო მინდვრებზე, ფაბრიკა-ქარხნებსა თუ მთაში, მშრომელებთან შეხვედრების დროს, ბავშვებს ებადებათ სურვილი, თავიანთი შრომით გარკვეული წვლილი შეიტანონ ქვეყნის მშენებლობაში.

მოგზაურობა კარგად უნდა იყოს მოფიქრებული, მიზანდასახული, იგი უნდა ეხმარებოდეს სკოლას სასწავლო-აღმზრდელობითი მუშაობის წარმატებით გადაწყვეტაში. ამიტომ არის აუცილებელი, რომ ყველა მოგზაურობა პედაგოგების უშუალო დახმარებით და ხელმძღვანელობით ეწყობოდეს.

პირველყოფისა, ბავშვებმა უნდა დაათვალიერონ და შეისწავლონ სადგომი ადგილის ირგვლივ მდებარე მიდა-

მოები. ამით გაირკვევა ბავშვების ინტერესები, თან სიარულშიაც გაიწვრთნებიან; შემდეგ უნდა მოეწყოს ღამისთვის მოგზაურობა — პირველად ღამის მეზობელი რაიონის სკოლის შენობაში გავათვით, ოღონდ ეს საკითხი იმ სკოლის დირექციასთან უნდა შეთანხმდეს წინასწარ. როგორც ვთქვით, სამშობლო მხარის კარგად შესწავლა შეიძლება მხოლოდ აქტიური მოგზაურობით, ე. ი. ფეხით, ველოსიპედით ან ნავებით, მაგრამ ცხადია, ყველაფერს ქვეითად მოგზაურობა სჯობს. ნავით წყლის ნაპირიდან შორს ვერ წახვალ. ფეხით იქაც გაივლი, სადაც ველოსიპედით შეუძლებელია გზის გაკვლევა.

ვინც ზამთარში ცივაობდა, ან თხილამურებით სრიალებდა, გაზაფხულზე შაბათ-კვირას ლაშქრობაში დადიოდა, ან უფროსებს ეხმარებოდა პლანტაციებში, ველად, ყანასა თუ ზეარში, ახლა მათი გული იქ მიიწევს, სადაც მაღალ მთებში ბილიკები მიიკლაკნება. ბავშვებმა კარგად იციან, რომ მშობლიურ მხარეში მოგზაურობის დროს გაიკაფებენ სხეულს, კარგად დაისვენებენ და დატკბებიან სამშობლო მხარის თვალწარმატაცი სოფლების, ხეობების, ქედების, ისტორიული ძეგლების, ისტორიულ-რევოლუციურ ბრძოლებთან დაკავშირებული ადგილების დათვალიერებით; ნახავენ შრომაში და ბრძოლაში სახელგანთქმულ ადამიანებს, შეხვედებიან თავიანთ ტოლებს, მათთან ერთად მხიარულად გაატარებენ დროს, მოაწყობენ სპორტულ შეჯიბრებებს და სხვ.; შესაძლოა რომელიმე კოლმეურნეობას შეძლებისდაგვარად კიდევ დაეხმარონ. ბავშვებს არ აშინებთ ქარიშხალი, ავდარი და სიამოვნებით იგონებენ ხოლმე იმ დღეებს, როდესაც ლაშქრობაში ვაჟაკურად შეხვდნენ მოულოდნელ გასაჭირს.

მოგზაურობა, ექსკურსია თუ ლაშქრობა მცირერიცხოვან ჯგუფებად უნდა მოეწყოს (არაუმეტეს 15-18 ბავშვი და 2 ხელმძღვანელი).

აი, გადაწყდა სამოგზაუროდ წასვლა, მოგზაურობის მარშრუტი და კა-

ლენდარული გეგმა, აგრეთვე მონაწილეთა სია დაამტკიცა განათლების განყოფილებასთან არსებულმა ტურიზმის ხელშემწყობმა საბჭომ. ნორჩი მოგზაურები და ხელმძღვანელები საექიმო კომისიამ ჯანმრთელად სცნო, განაწილდა დავალებები, — ვინ რა მასალებით წარსდგება სკოლაში პირველ სექტემბერს (მარშრუტის დაწვრილებითი აღწერა, ჩანახატები, ფოტოები, სავსე გაზეთები, სამგზაგრო ჟურნალები, სხვადასხვა კოლექციები, ხალხური სიმღერები, ანდაზები, თამაშობები და ა. შ.) ლაშქრობაში აუცილებელია საერთო და პირადი ინვენტარის სია (იხ. „სკოლის დირექტორის ცნობარი“, ან „ინსტრუქცია მშობლიურ მხარეში პიონერებისა და მოსწავლეების ექსკურსიების და ლაშქრობების ჩატარების შესახებ“.)

ჩ ა ვ ა ლ ა გ ო თ ზ უ რ გ ჩ ა ნ თ ა : გაგზალთ მაგიდაზე ან სწორ, მშრალ ადგილას, ზურგისაკენ მოვათავსოთ რბილი ნივთები (საბანი, სვიტრი, თეთრული და სხვ.), ძირში — მიძიმე ნივთები, მაგალითად, კონსერვები, ბურღული; სულ ზემოთ — პარკში ჩადებული პური ან ორცხობილა დავადოთ და ზედ ჯამი დავახუროთ; გარეთა ჯიბეებში პირსახოცი შევიხანხოთ, ცალკე პარკში ჩავდოთ საბონი, კბილის საფერავი, ჯაგრისი, მსუბუქი წაღები და კოლფში ჩაწყობილი ნემსი და ძაფი. შუა ჯიბეში — წიგნი, ფეხსახოცი, ჩვრები და ხელსახოცი ქაღალდები.

იყოდეთ დასაბანაკებელი ადგილის შერჩევა. დაბანაკება აკრძალულია ნამდინარეებში, თუნდაც მწვანე ბალახითაც რომ იყოს იგი დაფარული. კარვის კარები შეიძლება იცქირებოდეს ყველა მხარეს გარდა ჩრდილოეთისა, ქარი თუ არ ჰქრის, უმჯობესია — აღმოსავლეთით, რათა დილის მზე მოხედეს და ნამი სწრაფად შეაშროს.

ცეცხლი ტურისტისათვის სიცოცხლის წყაროა. მოლაშქრე მასზე ამაჯდებს კერძს, აშრობს სველ ტანსაცმელს და ფეხსაცმელს; რა სჯობს საღამოს მის გარშემო ტკბილ საუბარს! წყნარ ამინდში ცეცხლი კარებისაგან 5-6 მეტრის მოშორებით, ხოლო პიონერული კოცონი არანაკლებ 50 მეტრის მოშორებით უნდა დანთოთ, ისიც — უქარო ამინდში, თორემ ქარი მცირე ნაპერწკალსაც კი წაიღებს და ადვილი შესაძლებელია ხანძრის გაჩენა.

კ ა რ ა ვ ი ტ უ რ ი ს ტ ი ს ბ ი ნ ა ა , ის შიგ იძინებს, დაცულია ქარისა და წვიმისაგან, ოღონდ უნდა გახსოვდეთ: ზურგჩანთა ან საძილე ტომარა კარვის კალთას არ მიაკაროთ, რომ წვიმის დროს არ დასველდეს. ასევე არ შეიძლება წვიმის დროს კარვის შიგნიდან თითის შეხებაც კი, თორემ იმ ადგილას წყალი ჩამოვა. ნუ დაიზარებთ კარვის ირგვ-

ლივ თხრილის გავლებას, ღამით რომ გაწვიმდეს, კარავს წყალი შეუდგება.
სადილი ღამეში მო-
რიგები ცეცხლთან ტრიალებენ. ორკაპზე
დაკიდებულ ქვაბში კაკაოსათვის წყალი
დღეს (ქვაბი შეიძლება ქვებზედაც და-
იდგას, ოღონდ იცოდეთ, რიყის ქვა რომ
გასურდება, გასკდომა იცის.) სადილი-
სათვის საგანგებო მორიგეები უნდა გა-
მოიყოს, ყველა ცდილობს თავი გამო-
იჩინოს, თავისი ნიჭითა და ინიციატივით

მრავალფეროვანი სადილი და ვახშამი
მოამზადოს. გზაში შედგები არაფერი არ
უნდა წავიღოთ — არც ნივთები და არც
სურსათი. დღეში თითო კაცზე
ასეთი ხარჯი უნდა გაიწიოს:
პური — 500 გრ., ბურღული —
80 გრ., (მანი, უგრეხელა, ბრინჯი
და სხვ.) მაკარონი ან ვერმიშელი —
40 გრ., კარტოფილი — 500 გრ., ბოსტ-
ნეული — 300 გრ., მშრალი ხილი —
20 გრ., ახალი ხილი — 200 გრ., შაქარ-
ი — 100 გრ., ხორცი (წმინდა წო-
ნა) — 100 გრ., თევზი — 50 გრ.,
რძე — 400 გრ., ან შედედებული რძე
— 3 კაცზე ერთი ჭილა, ყველი — 20
გრ., ჯემი — 50 გრ. და სხვ. კარგია

შემოწმებული კონცენტრატები — სხვა-
დასხვა სუპი, ფაფა, კისელი და სხვა —
ცოტას იწონის და ადვილად თავსდება
ზურგჩანთაში; ბურღული პარკში ჩაყა-
რეთ, პური მხოლოდ ორი დღის სამყო-
ფი წაიღეთ. სამარაგოდ სჯობს ორცხო-
ბილა იქონიოთ. კონსერვები გასინ-
ჯეთ — გაბერილი არ იყოს. როგორც
კი გახსნით, მაშინვე გამოიყენეთ, შე-
ნახვა არ შეიძლება. შაქარი აუცილებ-
ლად ნატეხი წაიღეთ. რომ დაიღლებით,
1-2 ცალი ჩაიღეთ პირში და ძალა შე-
გემატებათ.

დღიურების წერა მნიშვნელოვანი
საქმეა. ზოგიერთი დღიური ოქმსა
ჰგავს — „ავდექით, ვისაუზმეთ, ხელ-
პირი დავებანეთ, ვივარჯიშეთ“ და ა. შ.
დღიური საინტერესო უნდა იყოს, უნდა
აღწეროთ, მაგალითად, როგორ დაიპყა-
რით მწვერვალი, როგორ იპოვნეთ იშვი-
ათი მცენარე ჰერბარიუმისათვის. მინე-
რალი, ნამარხი, როგორ აღმოაჩინეთ
წარწერა ისტორიულ ძეგლზე, როგორ
გაწმინდეთ ძეგლის კედლები უგნური
მგზავრების მიერ დატოვებული წარწე-
რებისაგან, როგორ დაეხმარეთ კოლმე-
ურნობას, აღწერეთ გამართეთ თუ არა
კონცერტი, მთაწყეთ თუ არა შეჯიბრი და
ვიქტორინები თანატოლებთან და ა. შ.
კარგია თუ იქვე იქნება აღწერილი სა-
ინტერესო შეხვედრები, საუბრები კო-
ცონთან, სახუმარო თავგადასავლები და
სხვ.

ცნობილი მოგზაურები აქვეყნებდნენ
დღიურებს, რომლებშიც მნიშვნელოვან
შემთხვევებთან ერთად აღწერილია ერ-
თი შეხედვით მცირე წვირლმანი. გა-
ვისხსენოთ თუნდაც ჩვენი თანამედროვე
მეცნიერ-მოგზაურის ტურ-ჰეიერდალის
წიგნი „მოგზაურობა „კონ-ტიკით“, რო-
დესაც ამ წიგნს კითხულობთ, ისეთი
გრძნობა გეუფლებათ, თითქოს თქვენც
იყავით მასთან ერთად ოკეანის სტიქიას-
თან შერკინების მონაწილე.

მოგზაურობაში აუცილებელია იქო-
ნიოთ ბლოკნოტი, ფანქრები, მარშრუ-
ტის რუკა და კომპასი. ზოგჯერ ახალბე-
და მოგზაურები უბის წიგნში წერენ
თავიანთ შთაბეჭდილებებს, — ეს მე-
ტად უხერხულია. ასეთ პატარა წიგნა-
კებში შეიძლება ჩაიწეროს გადაღებული
ფოტოფირის თანმიმდევრობითი ნომ-
რები ან რაიმე მოკლე ინფორმაცია, ხო-
ლო რაც შეეხება ბუნების ლანდშაფტის,
ისტორიული ძეგლისა და სხვათა აღწე-
რას, უბის წიგნაკში მისი ჩაწერა არ
მოხერხდება.

ბლოკნოტი და სხვა სახელდახელო
სასწავლო ნივთები საველე ჩანთაში
უნდა შეინახოთ. იგი ყველას შეუძლია
თვითონ შეკეროს.

ღამეში დღის რეჟიმი
(ზ ა ფ ხ უ ლ შ ი):

- 5 — 7 საათზე — საუზმე,
- 7³⁰ — 11³⁰ — მოძრაობა.
- 11³⁰ — 16³⁰ — შესვენება წყლისა
და შემის ახლოს. მხარეთმცოდნეობითი
მასალის დამუშავება, დღიურების წერა
და სხვ. 16⁴⁵ — 19 საათზე — მოძრა-
ობა.
- 19 — 21²⁵ — დაბანაკება, ვახშამი.
- 21⁴⁵ — 22⁴⁵ — ტურისტული კოცო-
ნი.
- 23 — ძილი.

საველე გაზეთი მოგზაურობის
მოკლე ანგარიშია. იგი არ უნდა ჰგავ-
დეს კედლის გაზეთს. უნდა იყოს ადვი-
ლად სატარებელი, ზომით არა უმე-
ტეს 42-30 სანტიმეტრისა. გაზეთის სა-
ხელის შერჩევა საველე გაზეთის რედაქ-
ციის საქმეა. სასურველია ორგინალური
სახელწოდება შეირჩეს, მაგალითად,
„მზიანი დილა“, „გზადაგზა“, „სამშობ-
ლოს მთებში“, „ბილიკ-ბილიკ“ და სხვ.
გაზეთის გვერდებზე და ქვემოთ თითო
სანტიმეტრი მინდორი (არშია) უნდა
დატოვოთ; იმავე გაზეთში თითო სვე-
ტის სიგანე 8 სანტიმეტრს არ უნდა
აღემატებოდეს. თუ წერილი რამდენიმე
სვეტად თავსდება. თითოეული სვეტი
4,5 სმ სიგანისა იქნება, ხოლო სვეტსა
და სვეტს შორის 0,5 სმ არე უნდა და-
ტოვოთ. წერილების სათაურები ჯობს
სხვადასხვა ხელწერით იყოს შესრულე-
ბული. ოღონდ, გაზეთის აჭრელება არ
ვარგა. ტექსტი უთუოდ შავი ტუშით
უნდა ჩაიწეროს, შიგ შეურიეთ ცოტა-
ოდენი ცივი წყალი და თუ გაზეთი დას-
ველდა არც ერთი ასო არ წაიშლება. სა-
ველე გაზეთი 2-3 დღეში ერთხელ უნ-
და გამოდიოდეს. მისი შინაარსი კონკ-
რეტული და ლაკონური უნდა იყოს. რე-
დაქცია სამგზავრო ჟურნალიდან ამო-
არჩევს მოლაშქრეთა ჩანაწერებს და შე-
არჩევს საგაზეთო მასალას.

მზია ერისთავი.
ფიზიკური კულტურისა და სპორტის
დამსახურებული მოღვაწე.

წიგნები

წიგნი იაკობ გოგებაშვილის

ეს წიგნი სულ ახლახან გამოსცა „დეტსკაია ლიტერატურამ“, მისი ავტორია ოლღა რომანჩენკო და ეწოდება „მომავლის გვერდით“. მწერალი დიდი სიყვარულით და პატივისცემით მოუთხრობს თქვენს რუს თანატოლებს ჩვენი დიდი მამულიშვილის ცხოვრებასა და მოღვაწეობაზე.

ოლღა რომანჩენკო იაკობ გოგებაშვილის მოთხრობებს ჯერ კიდევ ამ ოცი წლის წინათ გაეცნო. იმდენად მოეწონა, რომ თარგმნა კიდევ და კიდევს ურნალ „პიონერიაში“ გამოაქვეყნა. ამით არ ამოიწურა მწერლის ფიქრი ამ პატარა მოთხრობებზე. რუს მწერალს ქართული ენის შესწავლის სურვილი ჩაენახა. მან კარგად შეისწავლა ჩვენი „დე-

და ენა“, შემდგომ საქართველოში იმოგზაურა, გაიცნო ჩვენი ხალხი, მწერლობა და თავისი შემოქმედებითი საქმიანობით დაუმეგობრდა. მანი. გოგებაშვილის ნაწარმოებთა გარდა (რომლის მოთხრობებიც ცალკე წიგნად გამოსცა „თხა და გიგოს“ სახელწოდებით),

რუსულად თარგმნა აკაკი წერეთლის „ჩემი თავგადასავალი“, ნ. ნაკაშიძის „სუნჯა“ და თანამედროვე მწერლების მოთხრობები. ამ ოთხიოდე წლის წინათ ოლღა რომანჩენკომ გამოაქვეყნა ბიოგრაფიული წიგნი ალ. ჭავჭავაძეზე — ამ წიგნმა კეთილი გამოძახილი ჰპოვა. ბევრი გულთბილი ბარა-

თი მიიღო მწერალმა მკითხველისაგან. ოლღა რომანჩენკოს ეს ახალი წიგნიც უთუოდ „კეთილი ფეხით“ მივა თავის მკითხველთან, რადგან ეს არის წიგნი ნიჭის უკვდავებაზე, ხალხთა მეგობრობასა და კაცთმოყვარეობაზე.

წიგნი ჩვენს მაღაზიებშიც იყიდება! კარგი იქნება, თუ შეიძენთ, წაიკითხავთ და თქვენს შთაბეჭდილებებს გაუზიარებთ მწერალს. ოლღა რომანჩენკო მოსკოვში ცხოვრობს. მალაია გრუზინსკაიას ქუჩაზე, სახლი 81.

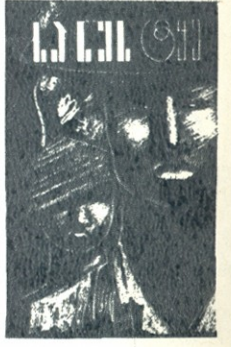
„სა-ნ-უ-ს-ტ-ყ-ე“

ვიტნამური მოთხრობების კრებული

„სა-ნ-უ მცენარეა, რომელიც ყველაზე მეტად ელტვის სიცოცხლეს და თავისი მწვანე, სათუთი კენწეროებით ძალუმად ისწრაფვის მზისაკენ... გაუთავებელი სროლა მას სიცოცხლეს უსპობს, მაგრამ განსაცდელს მაინც უძლებს, პირზე კ რულ ჭრილობაზე ახალი ყლორტები ამოიწვევრება ხო-

ლმე და ცისვეს — მარწყვს მისი ნორჩი ამონაყარი... ასე გვაცნობს ამ ხეს თანამედროვე ცნობილი ვიეტნამელი მწერალი ნგუენ ჩუნგ თხანი თავის მოთხრობაში „სა-ნ-უს ტყე“. მზისკენ ლტოლვილი სა-ნ-უ სიმბოლურად გამოხატავს ვიეტნამელი ხალხის სიცოცხლის, თავისუფლების და სიკეთის დაუცხრომელ სიყვარულს, რისთვისაც ასე თავგამოდებით იბრძვის ეს გმირი ხალხი.

აქ დაბეჭდილი მოთხ-

რობების უმეტესი ნაწილი სამშობლოს თავისუფლებისათვის მებრძოლ მწერლებს ეკუთვნის. წაიკითხეთ ეს მოთხრობები!

ჩვენი პლანეტის უძველესი მკვიდრნი

ინდოეთში, ქალაქ ჰაურის მახლობლად. ყოფილი ზღვის ფსკერზე პალეონთოლოგებმა უხერხემლოთა უძველესი ნაშარხები აღმოაჩინეს. მათი ხნოვანება 700-800 მილიონი წლით განისაზღვრება.

ფული — ფრთებისაგან

წყნარი ოკეანის სამხრეთ-დასავლეთი ნაწილის კუნძულებზე ამზადებენ ყველაზე დიდი ზომის მონეტებს. ერთი მონეტის დიამეტრი 80 სანტიმეტრს უდრის. იგი ტროპიკული ფრინველების ერთმანეთში გადაბარებული ფრთებისაგან კეთდება.

ყველაზე მაღალი ხე

ჩვენს პლანეტაზე ყველაზე მაღალი მცენარე ლიანისებური პალმა როტანგია. ნეპალის მთაგორიან რაიონებში ამ ხის სიმაღლე 360 მეტრს აღწევს.

ალიბატრონი ანტარქტიდაში

ანტარქტიდაში, სამხრეთ პოლუსიდან 520 კილომეტრზე, 1700 მეტრის სიმაღლეზე ამერიკელი გეოლოგების ჯგუფმა პირველმა აღმოაჩინა თანამედროვე ალიბატრონის მსგავსი უცნობი ცხოველის ნაშარხი. როგორც ჩანს, ასეთი ცხოველები ამ ადგილებში 200 მილიონი წლის წინათ ცხოვრობდნენ.

ვიფელის კოშკის ხაღი

პარიზის ერთ-ერთი სიამაყე — ვიფელის კოშკი 88 წლისაა. სპეციალისტებმა გამოარკვეეს, რომ უკანასკნელი 20 წლის მანძილზე, პარიზში ავტომანქანების რიცხვის ზრდის გამო, ამ კოშკის კოროზიის პროცესი დიდად გაძლიერდა. ზოგიერთი იმასაც კი ფიქრობს, ოცდაათი წლის შემდეგ მისი კონსტრუქციები ფხვნილად იქცევა, ამიტომ, სჭობს იგი ახლავე დაიშალოს და ქართად გაიყიდოს. მაგრამ სპეციალისტთა უმრავლესობა უფრო იმედინად უტყერის ამ ამბავს: მართალია, პარიზის გაჭუჭყიანება ცუდად მოქმედებს ლითონის „ჯანმრთელობაზე“, მაგრამ თანამედროვე მეცნიერებისა და ტექნიკის მონაპოვართა მეშვეობით შესაძლებელია „სიცოცხლე“ გაუხანგრძლივდეს ამ სახელგანთქმულ კოშკს. „გუსტავ ვიფელის ქმნილება შეიძლება შევიწარმოთ! ეს შედეგრი კიდევ დიდხანს იქნება აღმართული“, — აცხადებენ ეს სპეციალისტები გაზეთების ფურცლებზე.

გასული 82 წლის განმავლობაში ვიფელის კოშკზე 160 მილიონზე მეტი ადამიანი ავიდა. იქ ყოველწლიურად იყიდება კოშკის ორი მილიონი პაწაწინა მიდელო, მილიონ ხუთასი ათასი ღია ბარათი, ას ოციათასი აბრეშუმის ცხვირსახოცი, რომელზეც კოშკის სილუეტია გამოსახული.

ობრაზუში

ქართველი კაცის სუფრა და კერძი უმწვანელიოდ წარმოუდგენელია, ხოლო ობრაზუშის ფასი ვინ არ იცის! ობრაზუში ქოლგოსან მცენარეთა ოჯახს ეკუთვნის, მისი ყვავილები ქოლგის ჩხირებს წააგავს და ამიტომაც ამ სახეობის მცენარეთა შორის არის მოქცეული.

ობრაზუშს საქართველოში სხვადასხვა სახელს უწოდებენ: ქართლში — მალდანოზს, თუშეთში — მამიკონელს, გურია-აჭარაში — მაკიდოს, სამეგრელოში — მაკინდოლს...

კაცობრიობა ობრაზუშს უძველესი დროიდან იცნობს, მაგრამ მას ადრე არ ჰამდნენ, ძველ ეგვიპტეში და შემდეგ საბერძნეთში ობრაზუში უბედურების სიმბოლოდ ითვლებოდა. ობრაზუშის გვირგვინებს თავზე იდებდნენ მწუხარების ნიშნად.

ობრაზუში, როგორც ბაღჩეული მცენარე, საშუალო საუკუნეებში გაიცინეს, მრავალ ქვეყანაში კი იგი მეთევსებტე საუკუნიდან მოაშენეს. დღეს კი ობრაზუში ფართოდ გავრცელებული ბოსტნეულია, როგორც

ფრიალ სასარგებლო მცენარე. ობრაზუშის ფოთლები და ძირხვენა გამოყენებულია საქმელად, სალათების და ხორციანი კერძების შესამზავად.

ობრაზუშზე ამბობენ: ერთი მუჭა მწვანე ობრაზუში ერთი მუჭა ოქროს ტოლიაო! რადგან ობრაზუშის ფოთლები მდიდარია ვიტამინებით. „C“ ვიტამინი მასში ბევრად უფრო მეტია, ვიდრე ლიმონში. ობრაზუში შეიცავს ნახშირწყლებს, აზოტს და სხვა... ამიტომ ობრაზუში ძვირფასი ბოსტნეულია და სამკურნალოდაც გამოიყენება, როგორც შარდსადენი საშუალება. ობრაზუშში არსებობს ეთერზეთი, აპიოლა, რომელიც ძველად მალარიის საწინააღმდეგო საშუალებად გამოიყენებოდა.

ობრაზუში ორწლიანი ბალახოვანი მცენარეა. პირველ წელს ფოთლები და ძირხვენა უვითარდება, მეორე წელს — საყვავილე ღერო და თესლსაც იძლევა. ობრაზუშის თესლი წვრილია და მჩატე, 800 ცალი ერთ გრამს იწონის.

ობრაზუშს შემოდგომისა და გაზაფხულის პირზე თესავენ.

მდოგვი

მდოგვი ერთწლიანი მცენარეა, იზრდება ერთი მეტრის სიმაღლისა და აქვს შიშველი, მუქად დაფიჭული ფოთლები. საბჭოთა კავშირში მოჰყავთ სხვადასხვა სახის მდოგვი.

ჩვენ მხოლოდ სარეპტის მდოგვი ვისაუბრებთ.

სარეპტის მდოგვის თესლიდან გამოწურულ ზეთში 35-40 პროცენტი ცხიმია, მდოგვის ზეთს იყენებენ პურეულისა და საკონდიტრო ნაწარმის დასამზადებლად. მდოგვის ზეთში მოიპოვება განსაკუთრებული აქროლადი ნივთიერება, რემანი. მისგან ამზადებენ სამკურნალო პრეპარატს — მდოგვის ცომს, რომელიც მრავალგვარი დაავადების საწინააღმდეგოდ გამოიყენება.

მდოგვის თესლიდან ზეთის გამოწურვის შემდეგ დარჩენილ კობტონს კი ფქვავენ და მისგან ამზადებენ სწორედ იმ ფხვნილს, რომლიდანაც ჩვენ მდოგვის საწებელს ვამზადებთ.

მდოგვის სურნელოვან ყვავილებში ფუტკარი სათაფლე ღალას აგროვებს.

მდოგვის მცენარე კარგია ძროხის საკვებად და ნიადაგის გასანოყიერებლად.

სარეპტის მდოგვი ერთ-ერთი მთავარი ზეთოვანი კულტურაა საბჭოთა კავშირში. ეს მცენარე მოჰყავთ: სარატოვის, სტალინგრადის და როსტოვის ოლქებში, სტავროპოლის მხარეში, ყაზახეთისა და ყირგიზეთის რესპუბლიკებში. გვალვის ამტანია და ამიტომაც კარგად ხარობს სსრ კავშირის ევროპული ნაწილის ყველაზე გვალვიან-სამხრეთ-აღმოსავლეთ მხარეებში.

ანა ნემსაძე

ძველ რომაელთათვის, რომელნიც წელიწადს მარტიდან ითვლიდნენ, ივლისი მესამე თვე იყო. აქედან იყო წარმომდგარი თვის ძველი სახელი „კვინტილისი“, რაც მესამეთეს ნიშნავს.

ჩვენი წელთაღრიცხვის 45 წელს კვინტილისი ივლისად გადაკეთდა, ახალი

(იულიანური) კალენდრის შემქმნელის, რომის იმპერატორისა და მხედართმთავრის იულიუს კეისრის პატივსაცემად, რომელიც ამ თვეში იყო დაბადებული. (ძველქართულად — თიბისა, ქართული ხალხური — კვირიკობისთვე, მკათათვე). ივლისი ძველ რუსეთშიც

მესამე თვე იყო, ვიდრე, 1700 წელს პეტრე პირველმა არ შემოიღო იულიანური კალენდარი. ყველა გერმანულ ენაში ივლისს, ქართულის მსგავსად, თიბის თვეს უწოდებენ.

სლავურად ძველად, ივლისს სერპანს, სერპენს უწოდებდნენ („სერპ“ — ნამგალი).

თბილისში ივლისი ძალიან ცხელი იცის, ვერცხლის წყლის სვეტი ხშირად აღის +37-38 გრადუსამდე. ყველაზე ცივი

ივლისი 1912 წელს იყო — პლუს 9 გრადუსი. მოსკოვში საშუალო თვიური ტემპერატურაა პლუს 17,8; მაქსიმალური იყო 1938 წელს — +35 გრადუსი, ყველაზე ცივი ივლისი კი 1891 წელს — 4 გრადუსი. აშხაბადში: საშუალო თვიურია +30,4 გრადუსი; მაქსიმალური იყო 1910 წელს — +45 გრადუსი; 1913 წლის ერთ დღეს კი იქ ტემპერატურა 18 გრადუსამდე დაეცა.

"უკონტროლო კონტროლი"

კაცური

კონტროლი

მდინარესა თუ ტბაში, წყალსაცავსა თუ ზღვაში დიდძალი თევზი ბუდობს. მცენიერები კარგახანია ბიოლოგიურად იკვლევენ თევზს, აკვირდებიან მის ტოფობას, ზრდას, გავრცელებას. თევზი მუდმივად ერთ ადგილას არ ბუდობს, ხელსაყრელი პირობების ძიებაში ცხრამთას იქით მიდის, მოძებნის მყუდრო საგანს, დაყრის მჭირითს, გამოიჩვენებინა ლიფსიტები, მაგრამ ლიფსიტა თევზად რომ გადაიქცეს, ამას სათანადო პირობები და დრო სჭირდება. ჯერ ერთი, უამრავი ლიფსიტა იღუპება მდინარეთა არტერიებს მოწყვეტილ წყალსაცავებში, დაბინძურებულ ტბორებში, მერე კიდევ, ბრაკონერები სპობენ მათ. თევზის დაცვის სახელმწიფო ინსპექტორებს ლიფსიტების დაცვაში და სიცოცხლის შენარჩუნებაში აქტიურად ეხმარებიან პიონერები და მოსწავლეები. ყოველ წელს, დადგება თუ არა გაზაფხული, სა-

ქართველოს წყალსაცავებზე და მდინარეებზე იწყებენ ლაშქრობას ბუნების ნორჩი დამცველები — „ცისფერი პატრულები“. ბავშვები უთვალთვალბენ წყალსაცავებს, ამაგრებენ და ამწვანებენ ნაპირებს, გადაჭყავთ ლიფსიტები თხელი გუბურებიდან ახლომდებარე ტბებსა და მდინარეებში. ეს ძალიან დიდი საქმეა, საკმარისია ითქვას, რომ მართო მტკვრის აუზში ბავშვებმა დალუპვას გადაარჩინეს ცხრა მილიონი ძვირფასი ჯიშის ლიფსიტა. ამასწინათ, ვ. ი. ლენინის სახელობის საკავშირო პიონერული ორგანიზაციის ცენტრალურმა საბჭომ განიხილა „ცისფერი პატრულების“ წესდება. თევზის დაცვის თბილისის სამმართველომ, საქართველოს ალკკ ცენტრალურ კომიტეტთან ერთად, შეიმუშავა ღონისძიებები „ცისფერ პატრულთა“ რაზმების შესაქმნელად. საქართველოს ყველა სკო-

ლაში, უპირველესად, ცხრამთა წყალსაცავებთან და მდინარეებთან მდებარე რაიონებში უნდა შეიქმნას ასეთი რაზმები.

ბიოლოგიის მასწავლებლებმა, თევზის დაცვის ინსპექტორებთან ერთად, უნდა აღმოაჩინონ დასაშრობად განწირული წყალსაცავები და ბავშვებს გადაარჩინონ „ცოცხალი ვერცხლი“, თვალის უნდა ადევნონ წყალსაცავებს, განსაკუთრებით — თევზის ტოფობის დროს, უნდა ებრძოლონ ბრაკონერების თარეშს. პიონერებმა მოსახლეობას საუბრები უნდა ჩაუტარონ თევზის დაცვის და შენარჩუნების მნიშვნელობაზე. ვინც ამ საქმეში თავს ისახელებს, წამახალისებელი საჩუქრებით დაჯილდოვდება.

ის ბავშვები, ვისაც „ცისფერ პატრულთა“ რაზმებში სურს გაერთიანება, არ უნდა დაელოდონ თევზდაცვის ინსპექტორს და თვითონვე უნდა მიჰყონ თევზის დაცვას ხელი, სკოლის ადმინისტრაციასთან შეთანხმებით, თვითონ უნდა ჩამოაყალიბონ „ცისფერ პატრულთა“ რაზმები.

გახსოვდეთ, ბავშვებო, რომ ეს დიდი სახელმწიფოებრივი საქმეა. გადაარჩინეთ, დაიცავით მდინარეების, ტბების, წყალსაცავების სიმდიდრე — „ცოცხალი ვერცხლი“.

ი. ლოლაშვილი,

თევზდაცვის სახელმწიფო ინსპექტორი.

ს ა კ ი ე ბ ე ლ ი

გოგოლაშვილი ვ. — უკვდავების წყაროსთვის (მოთხრობა)	1	ზ ლ ა პ ა რ ი	22
მეზურიშვილი ტ. — ქუთაისი. სამთავისი. (ლექსები)	8	მ რ ი ს ტ ა ვ ი მ. — ტურისტული ბილიკებით (წერილი)	26
ჩხიპაძე ვ. — სოფელი. მოხუცი. ვარსკვლავიქუნა (ლექსები)	8	ს ი დ ა მ რ ი ნ ი ძ ე ვ. — ფალავანი კულა გლდანელი (წერილი)	28
ბურბანიძე ა. — ქართული მიწა უცხო მგზავრი გურიაში, გაზაფხულის წვიმა. (ლექსები)	9	ა ხ ა ლ ი წ ი გ ნ ე ბ ი	80
ჩ ვ ე ნ თ ა ნ ს ტ უ მ რ ა დ ა ა უ ზ ბ ე კ ე თ ი ს ს ა ბ ა ე - შ ვ ო ყ უ რ ნ ა ლ ი „გულხანი“	10	ჭ ა დ ო ს ნ უ რ ი ს ა რ კ ე	80
მოჭადლოელი ბორცვი — ინგლისური ხალხური		ბ უ ნ ე ბ ი ს კ ა რ ი	87
		ი. ლოლაშვილი — „ცოცხალი ვერცხლი“ პატრულების ელოდება. (წერილი)	82
		ც ხ რ ა კ ლ ი ტ უ ლ ი.. გარეკანის	8
		გ ა მ ო გ ა დ გ ე ბ ი გ ა რ ე კ ა ნ ი ს	8

„პიონერის“ № 5-ში, 80-ე გვერდზე ფოტორეპორტიორის ა. კავასიძის მიწვევით დაშვებული იქნა შეცდომა. ფოტოს წარწერა უნდა იქითხებოდეს: 2. თბილისელი მოსწავლე ლია ხორბალაძე.

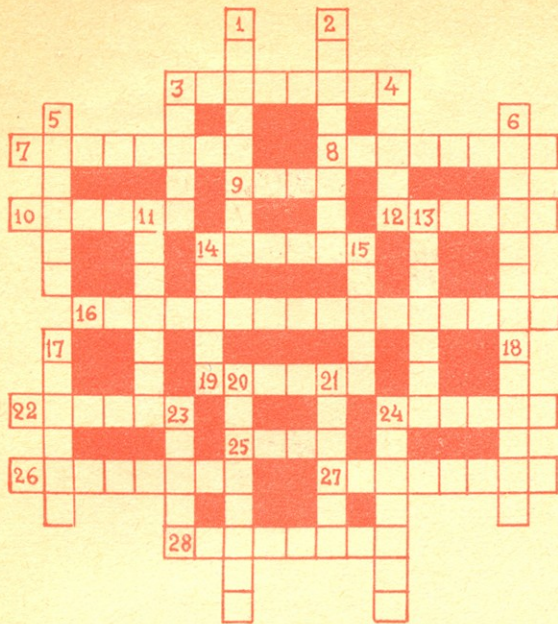
გარეკანის პირველ გვერდზე ნახატი თამაზ ხუციშვილისა.

მთავარი რედაქტორი ბაბუღია შელია.

სარედაქციო კოლეგია: შოთა ბაბუღია, ნოდარ გუჩუბანიძე, შოთა დვინაძე, სერგო კლდიაშვილი, მურმან ლევალიძე, ზურაბ ლევალიძე (პ/მგ. მდივანი), მარიჯანი, თენგიზ სამსონაძე, გაიოზ ფოცხიშვილი (მხატვარი-რედაქტორი).

ჩვენი მისამართი: თბილისი, ლენინის ქ. № 14. ტელეფონები: რედაქტორის — 93-97-05 93-31-81 პ/მგ. მდივნის 93-97-08 93-53-05 განყოფილებების — 83-97-02 93-97-01	საქკეცის გამომცემლობის სტამბა. თბილისი ლენინის ქ. № 14. «ПИОНЕРИ» на грузинском языке. Издательство ЦК КП Грузии. Типография изд-ва ЦК КП Грузии. Тбилиси, ул. Ленина № 14. დაბეჭდა ასაწილობად 19/V-72 წ. ტელეფონური დამატებულ 20/VI-72 წ. ქალაქის ფორმატი 60x90 ¹ / ₂ . ფიზიკური ნაბეჭდი ფურცელი 4. საბარცხლო-საგამომცემლო თანაბი 4,19. შუკა № 1792. ტირ. 133.100. უკ. 01904.	ფაზი 20 კაპიტი
--	--	----------------

რედაქციაში შემოსული მასალები ავტორებს არ უბრუნდებათ. თბილისში მცხოვრებ ავტორებს პასუხი წერილობით არ ეგნობებათ.

შპეულად: 1. მდინარე შუა აზიაში; 2. რომელი ორატორი; 3. მილანის ფეხბურთის გუნდის — „ინტერნაციონალი“

ლეს“ ყოფილი მწვრთნელი; 4. სახელმწიფოს წიგნთა რაღებულ ძალთა ერთობლობა; 5. მაგალობელი ფრინველი; 6. რკინიგზის სადგური საქართველოში; 11. რომელიმე ენის ან დიალექტის სიტყვათა ერთობლობა; 13. მოხეტიალე მომღერალი ძველ საბერძნეთში; 14. ადგილი წყალგამყოფ მთებს შუა, მდინარის გასწვრივ; 15. დროშა ანუ... 17. კოშკის ერთ-ერთი სახელწოდება; 18. სიჩუმე, ანუ... 20. გემის ერთ-ერთი სახელწოდება; 21. ტყის ფერია ბერძნულ მითოლოგიაში; 23. სოკოს სახეობა; 24. თხმელის ან თხილის ყვავილი. **თარგუმად:** 3. ღრმად განსწავლულობა; 7. საღვთო წიგნი; 8. ინდური ეპოსი; 9. გარეული ფრინველი; 10. მაიმუნის სახეობა; 12. ცხენის სახელი კ. გამსახურდიას რომან „მთვარის მოტაცებაში“. 14. ერთ-ერთი ჩინური ნაქსოვი ფარჩა; 16. სამამულო ომის გმირი კომკავშირელი; 19. სამი ან მეტი მუსიკალური ბგერის ჰარმონიული შეერთება; 22. უფალი, ღმერთი ძველქართულ

ლად; 24. ორი ალგებრული გამოსახულების (წევრის) ჯამი ან სხვაობა; 25. განთიადი ანუ... 26. ხის ჩასახერი საკარავი; 27. უმაღლესი წოდება სამხედრო-საზღვაო სამსახურში; 28. ერთ-ერთი სახის ბარომეტრი.

მანანა სალიანი, მესტიის სკოლა-ინტერნატის VIII კლასის მოსწავლე.

პასუხი № 6-ში მოთავესაგულ „სხრაკლიგულზე“

გამოცანა

ნაკადული

ლითონის ჩაძენილი ბადე იოლად შეიძლება კვლავ დაიჭიმოს თუ ბადის უჯრებს მავთულის რგოლებით შეკრავ.

გამურული ჭურჭელი ძნელი გასაწმენდია, ამიტომ, ვიდრე გაზზე ტაფას ან ქვებს შედგამ, ფსკერი საპნით მოუსვარე. საპნის თხელი ფენა ჭურჭელს გამურვისაგან დაცავს.

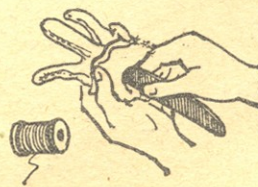
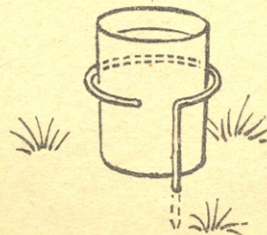
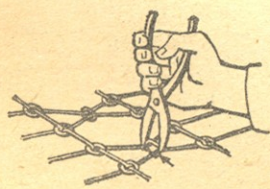
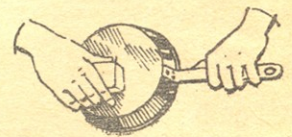
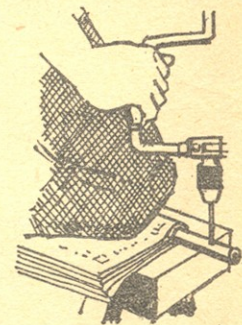
გაბურღვის ან გახერხვის დროს ლითონის მილმა რომ არ იტრიალოს (გირაგის უქონლობისას) მილს ქალაღლი სქლად შემოახვიე და ზედ მუხლი დააჭირე.

ხელთათმანს თუ თითები დაეხა, დაკემსვისას სათითურში დანის ტარი გაუყარე.

ოთახის გარემონტების დროს, შპალერის აძრობა ყველაზე შრომატევადი სამუშაოა. კედელზე სველი ნაჭერი ააფარე, ზედ ცხელი უთო გაუსვი და შპალერი იოლად ასძვრება.

ჩიტებმა როგორც იქნა გამოიჯამთრეს, (ამაში თქვენც, ბავშვებსაც მიგიძღვით ალბათ დიდი წვლილი). მაგრამ ახლა ახალი გასაჭირი ადგათ — ცხელ ზაფხულში ყველგან როდი პოულობენ სასმელად წყალს. თუ კი

სადმე წყლიანი კასრი გიღვათ, შიგნის ნაჭერი ჩააგდეთ, ჩიტი მალე მიხვდება რომ „ტივზე“ დაჯდეს და წყალი დალიოს.

614/132

ინდექსი 76157

■ ბუტიები. ალიზარ რაკიშვილი. ქ. ტაშკენტი. 159-ე სკოლის VI კლასის მოსწავლე.

უზბეკი
განმანათლებლის
ნახატები.

■ კოლმეურნეები.

ნორიგობ მამედიაროვი.
სამარყანდის ოლქი. პაი-ირიყის რაიონის მე-10 სკოლა. კლასი.

■ ჩემი სოფელი

96